

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.
1899—1900.

*Vergadering van Vrijdag 23 Februari 1900, des
avonds te*

Voorzitter: Generaal BERGANSIUS.

Aan de orde is de ballotage van candidaten.

De VOORZITTER verzoekt de heeren Mazel en Forbes Wels met hem het bureau van stemopneming te willen uitmaken.

De uitslag der stemming is, dat met algemeene stemmen tot leden worden aangenomen de heeren F. A. G. Beelaerts van Blokland, oud-officier, bibliothecaris aan het Departement van Oorlog en C. H. Voorhoeve, uitgever, beiden alhier.

De VOORZITTER dankt de heeren van het stembureau voor de door hen volbrachte taak.

Aan de orde is de voordracht van den heer M. C. VAN DER HOOG, kapitein bij den Generalen Staf, over de:

Reorganisatie van het Nederlandsche Leger.

De heer VAN DER HOOG:

Mijne Heeren!

Het onderwerp, waarvoor ik heden avond Uwe welwillende aandacht vraag, bezit helaas! geenszins de aantrekkelijkheid van het nieuwe en het was dan ook niet zonder schroom, toen ik, gevolg gevende aan de vereerende uitnoodiging van het Bestuur onzer Vereeniging, het waagde om als onderwerp mij-
1899/1900.

ner voordracht op te geven: »Reorganisatie van het Nederlandsche Leger.» Want reeds vaak is daarover in onze Vereeniging het woord gevoerd geworden, om nog niet te spreken van de talrijke brochures en tijdschriftartikelen, die men daarover de wereld inzond.

Toch, zoolang wij nog leven onder eene geheel onvoldoende legerinrichting, zoolang nog niet zijn afgekondigd de Wetten en Koninklijke Besluiten, waardoor ook wij, wat de getalsterkte en samenstelling van ons leger aangaat, eenigermate het standpunt zullen gaan bereiken, wat andere Staten reeds lang vóór ons bereikt hebben, zoo lang is het mijns inziens gewettigd om over deze belangrijke zaak van gedachten te wisselen en zijn gevoelens te doen hooren.

Ik heb mij dan voor heden avond tot taak gesteld de beginselen uiteen te zetten, waarvan mijns inziens bij de vorming onzer levende strijdkrachten moet worden uitgegaan, daarbij rekening houdende met de toestanden, waaronder wij tegenwoordig leven, eene legervorming alzoo voor de naaste toekomst.

Zijn de genoemde beginselen uiteengezet en is de *legervorming* behandeld, dan zal daarna de organisatie van de onderdeelen, die het leger samenstellen, nader worden besproken, nadat vooraf ook weder de grondslagen zijn aangegeven, waarop met betrekking tot die organisatie moet worden gebouwd. De financiële zijde van het vraagstuk, die hierbij zulk een groot gewicht in de schaal legt, zal daarbij niet onvermeld worden gelaten.

In het algemeen geloof ik gerechtigd te mogen zijn tot het uitspreken van de stelling, dat geen stelsel van legervorming en legerorganisatie den toets der deugdelijkheid kan doorstaan, indien niet de vrucht van dat stelsel is eene goed geoefende en georganiseerde strijdmacht van zoodanige getalsterkte als slechts de getalsterkte der natie en hare financiële draagkracht gedoogen.

Ook voor Nederland geldt zulks onvoorwaardelijk. Niettemin hoort men vaak de bewering uiteen, dat Nederland niet behoeft mede te doen aan dien wedstrijd der groote natiën, waarbij deze elkander in het scheppen van nieuwe bataljons den loef trachten af te steken.

Nederland, zegt men, moet zijn heil zoeken in de verdediging van zijne liniën en stellingen en bij die uitspraak staart men zich dikwerf blind op de *inrichting* dier liniën zonder er aan te denken, dat het bezit van een zoo groot mogelijk aantal goed geoefende soldaten van oneindig veel meer gewicht is.

Het motief, dat wij als kleine natie toch niet opgewassen zijn tegen de groote mogendheden moet dan dienst doen om de in-de-schulp-kruip-theorie te rechtvaardigen.

Hoe vaak is echter niet getoond, dat de getalsterkte der natiën in dezen geenszins een alles overwegenden invloed heeft.

Een krachtig ontwikkeld onafhankelijkheidsgevoel en de vaste wil om voor de verdediging dier onafhankelijkheid alles veil te hebben, werpt daarentegen oneindig meer gewicht in de schaal.

Aan de zucht tot onafhankelijkheid geeft eene natie slechts dan volledig uiting, wanneer, naast het ontwikkelen van een krachtige politiek, zij de getalsterkte van het leger in verband met de sterkte der bevolking zoo hoog mogelijk opvoert en aan dat leger eene zoodanige oefening doet geven, dat het overal en onder alle omstandigheden den strijd kan aanvaarden, m. a. w. indien de Staat zich een sterk en goed geoefend *veldleger* schept. Hoe men ook de taak van Neêrlands weerkracht moge beschouwen, hetzij dat men deze zoekt in de handhaving der neutraliteit, hetzij dat men meer gewicht legt op de verdediging der onafhankelijkheid tegen den Oostelijken nabuur of wel den blik naar 't Zuiden wendt, hetzij ten slotte, dat men ook aandacht schenkt aan een geallieerd optreden tegen derde of gevaar van de zeezijde verwacht, steeds treedt de vraag op den voorgrond: Over welk veldleger beschikt Nederland?

Kan Nederland slagen uitdeelen of kan het alleen maar pareeren, kan Nederland inderdaad vechten of kan het alleen maar — z.g. vechtende — terugtrekken? Heeft Nederland nog eenig vertrouwen in een offensief optreden of is het geheel vereenzelvigd met de gedachte aan eene lijdelijke verdediging?

Al die vragen kunnen alleen dan in een voor Nederland gunstigen zin beantwoord worden, indien Nederland een leger

heeft, bekwaam voor alles; goed geoefend om lange marschen af te leggen, goed geoefend om te strijden op alle terreinen, m. a. w. indien het beschikt over een goed veldleger.

Waar wij zeiden, dat het veldleger zoo sterk mogelijk moet worden gemaakt, hebben wij er in één adem op doen volgen, dat het ook zoo goed mogelijk geoefend moet zijn. De moderne oorlogvoering stelt aan de gevechtsvaardigheid en aan het moreel van den soldaat hooge eischen, die niet in een ommezien tijds zijn te verkrijgen.

Toch zij men voorzichtig met het vaststellen van den minimum oefeningstijd, dien men voor de africhting van den soldaat verlangt en de gevolgtrekkingen, die men meent te mogen maken omtrent de waarde van de legers, op grond van den duur der oefenschool, die de soldaten in vreedestijd hebben doorloopen.

Zij, die er geheel van afzien om ons veldleger in den aanvang van den oorlog in het open veld te doen standhouden, die schromen om ons veldleger zich te laten meten met een leger van ongeveer gelijke getalsterkte doch met een oefentijd van twee of drie jaren — alleen omdat ons leger ook geen twee of drie jaar is geoefend geworden — prediken, mijns inziens, eene zeer gevaarlijke theorie. Waar geen twee of drie jaren geoefend kan worden, meenen zij, dat ook nooit het peil van op die wijze geoefende soldaten bereikt kan worden en moet daarom ook maar weder worden volstaan met een korten oefeningstijd en heil gezocht worden in de verdediging achter terreinafscheidingen.

Ik acht zulks allerminst geschikt om in een leger fierheid en zelfbewustheid te wekken.

Naar mijne meening, M. H., moet de zaak uit een geheel ander oogpunt worden gezien. Voor alles moesten wij er vast van overtuigd zijn, dat wij, waar het op vechten aankomt, tegen iederen vijand zijn opgewassen en dan vragen wij niet, hoe lang de soldaten van dien vijand zijn geoefend geworden.

Wij oefenen, zoolang onze militaire zaakkundigen dat noodig achten en dan doen wij het zoo goed mogelijk, maar al is de oefeningstijd korter dan in andere legers, nooit mag dit voor ons eene aanleiding wezen om den eventueelen vijand in het open

veld te schuwen. Dit verraaft zwakheid en kweekt gemis aan zelfvertrouwen in de allerhoogste mate.

Waar ik zoeven mededeelde, dat het veldleger zoo sterk mogelijk moet zijn, daar ligt het voor de hand, dat ik die sterkte alleen afhankelijk wensch te stellen van de drangkracht der natie, zoowel wat persoonlijke als financiëele offers aangaat. Men heeft voor ons veldleger wel eens eene bepaalde getalsterkte aangegeven, die noodig zou zijn, opdat wij ons met kans op succes zouden kunnen verdedigen, doch het wil mij voorkomen, dat men dit bezwaarlijk grondig kan motiveeren, tenzij men de zekerheid heeft, dat men nooit anders dan tegen eene legermacht van bepaalde sterkte zal hebben te strijden en aangezien men die zekerheid wel nimmer zal verkrijgen, zal niemand ook ooit kunnen zeggen, dat ons veldleger 40 of 60 of 100.000 man sterk moet wezen. Uit dien hoofde heb ik dan ook eenige bedenking tegen de gronden, die de in 1888 ingestelde Staatscommissie voor de wettelijke regeling van den dienstplicht voor de door haar voorgestelde sterkte van het Veldleger aanvoert.

»Wat betreft de sterkte van het Veldleger», zoo zegt de bedoelde Commissie in haar verslag, »deze is moeielijk bij benadering te geven, daar hier meer ruimte voor uiteenlopende opvattingen en inzichten bestaan, dan bij de beide vorengevoemde categorieën (bezettings- en bewakingstroepen.)»

»Naar onze meening», zoo luidt het Verslag van de Commissie verder, »behoort met het oog op het voorgestelde doel, het Veldleger minstens 40.000 man sterk te zijn, terwijl het een groot voordeel geacht wordt, wanneer onze verdedigingsliniën niet rechtstreeks worden bedreigd, het veldleger uit de bewakingstroepen te kunnen aanvullen tot eene sterkte van ongeveer twee legerkorpsen.»

Waarom echter, zoo vraag ik mij af, is het een voordeel om een veldleger te hebben van twee legerkorpsen, is het niet nog voordeliger er een te hebben ter sterkte van drie, van vier legerkorpsen?

Waarom is hier ruimte voor uiteenlopende opvatting? Integendeel, hier is mijns inziens slechts plaats voor éene opvatting

en die is deze: Het veldleger moet zoo sterk mogelijk zijn en is alleen aan een bepaald cijfer gebonden door de grens, die de financiële draagkracht der natie en het aantal jaarlijks voor dien dienst beschikbare soldaten daaraan stellen.

Het veldleger, dat wij eventueel zullen krijgen, moet het gevolg zijn, eenerzijds van de vraag naar »zoo veel mogelijk" van de zijde der Regeering, anderzijds van de beperkingen, die haar uit een financieel oogpunt worden opgelegd. Daaruit blijkt tevens hoe logisch het is, dat de jaarlijksche lichte en de vredessterkte telkens voor een bepaald aantal jaren worden vastgesteld.

Immers, de bevolking neemt in nagenoeg alle landen voortdurend toe, de gelegenheid om de vredessterkte hooger op te voeren, zal zich dus voortdurend voordoen en het is derhalve alleszins natuurlijk, dat telkens na verloop van een zeker aantal jaren wordt nagegaan, of de financiën niet toelaten het vredescontingent te verhoogen. Want met het vermeerderen der bevolking is geenszins de mogelijkheid buitengesloten, dat ook de draagkracht der natie is vermeerderd en indien dit het geval is, indien dus de staatsinkomsten zijn vermeerderd, dan is het niet meer dan billijk, dat die meerdere draagkracht ten behoeve van een der grootste landsbelangen, de defensie, wordt aangewend. Zoowel in Frankrijk als in Duitschland, zoowel in België als in Spanje wordt dan ook in vorenbedoelden geest gehandeld.

Wanneer nu een Staat alles gedaan heeft om zijn veldleger zoo sterk mogelijk te maken, en dit zoo goed mogelijk te oefenen, dan is het, indien de geldmiddelen aanwezig zijn, niet onnatuurlijk, integendeel zeer natuurlijk, dat men ook zijn aandacht wijdt aan het versterken van gewichtige strategische punten. Want een Staat, en met name een kleine Staat, die veel voor het behoud van zijne onafhankelijkheid over heeft, zal trachten om hetgeen tegenover de legers der groote mogendheden gemist wordt aan getalsterkte, te vergoeden door zijne belangrijke strategische punten zoodanig te versterken, dat de betrekkelijk geringe troepenmacht aan welke de verdediging daarvan wordt opgedragen, het tegen groote overmacht kan volhouden. Doch het spreekt wel van zelf, dat een Staat daartoe niet mag overgaan, wanneer niet tevens gezorgd is voor

een goed veldleger. Gaat men n.l. in dier voege te werk, dat de te versterken punten in gereedheid worden gebracht, alvorens men zich een krachtig veldleger verzekerd heeft, dan zal men bij het ontstaan van een oorlog in de meeste gevallen al dadelijk bedrogen uitkomen. Bij het handhaven der neutraliteit, bij een oorlog met eene mogendheid van nagenoeg gelijken rang, doch die in de eerste plaats aan zijn veldleger gedacht heeft, zal men spoedig gevoelen, wat men verzuimd heeft en alleen bij eene directe verdediging tegen eene groote overmacht zal men oogenschijnlijk eenig voordeel behalen, doordien men, wanneer men zijn heil gaat zoeken achter de versterkingen, de verdediging eenigzins langer zal kunnen rekken, dan anders het geval zou zijn geweest. Oogenschijnlijk zeggen wij, want het is bekend, dat het einde van elke lijdelijke verdediging de nederlaag is.

»Man bringt eine Armee leicht hinter die Wälle“, zegt von der Goltz, »schwer aber wieder hervor ins Freie, es sei denn, dasz starke Hilfe von auszen ihr die Hand reiche.“

Doch zij, die op »Hilfe von auszen“ rekenen, die meenen, dat het rekken eener verdediging door zich op te sluiten in de versterkingen, kans geeft op bondgenooten, zullen zich naar mijne meening bitter teleurgesteld zien. Bondgenooten in een oorlog zijn in den regel zeldzame verschijningen, vooral wanneer geen gemeenschappelijke belangen in het spel zijn en *kans* op bondgenooten bestaat er m. i. voor een kleinen Staat alleen dan, wanneer de houding van dien Staat bij een oorlog sympathie wekt en eerbied afdwingt.

Wanneer wij een flink, kranig veldleger hebben en wij worden aangevallen door een der groote mogendheden, dan zullen wij, indien wij met dit veldleger wakker hebben gestreden, zeer zeker op de sympathie der overige mogendheden kunnen rekenen. Want wij deden dan wat wij konden, wij bestreden den vijand, zoodra hij het waagde den vaderlandschen bodem te betreden en deden hem afbreuk, zooveel in onze macht lag.

Maar geheel iets anders is het, wanneer wij met een schijnveldlegertje ons haasten moeten achter de liniën te komen. Deze beweging werkt niet sympathiek en wanneer wij dan

achter onze wallen zitten en de dagen zich al bij voorbaat laten tellen, waarbinnen ook deze lijdensgeschiedenis zal zijn afgespeeld, dan zal zeker menigeen eene dergelijke wijze van oorlogvoeren een doorn in het oog zijn.

»Wie zijn heil achter wallen en grachten zoekt, dien ontbreekt het bewustzijn van kracht.»

Wanneer wij ons dus nu op het standpunt stellen van een kleinen Staat, die zijn weermacht nog geheel van het begin tot het einde moet organiseeren, zoowel wat de doode als wat de levende weermiddelen aangaat, dan zal volgens de grondbeginselen, die ik zooeven heb ontvouwd, die Staat dus in vreedstijd elk jaar zooveel manschappen onder de wapenen roepen als zijne financiën zulks gedoogen; hoe meer hij voor de legerinrichting kan uitgeven, hoe meer hij de vredessterkte zal opvoeren om zodoende ook de oorlogssterkte grooter te hebben, tot dat hij genaderd is aan de grens en het getal der jaarlijks voor den dienst beschikbaar komenden niet verder gedooft de jaarlijksche lichteningen grooter te maken. Tevens moet dan de vraag zijn gerezen of de versterking van een of meer strategisch gewichtige punten niet in het landsbelang is te achten, opdat men door den aanleg dier versterkingen slechts weinig troepen behoefte af te zonderen om die punten tegen vijandelijke aanslagen te beveiligen en dus meer troepen beschikbaar kan hebben voor het eigenlijke veldleger.

Dit is natuurlijk in zeer algemeene trekken het door een kleinen Staat in te nemen standpunt bij de organisatie zijner weermiddelen en den daarbij te volgen gedachtengang.

Passen wij nu echter deze beschouwingen toe op Nederland, dan zien wij, dat met betrekking tot eene reorganisatie der Nederlandsche strijdkrachten wij den zooeven geuiten gedachtengang niet kunnen volgen.

Immers, Nederland heeft ten opzichte zijner doode weermiddelen partij gekozen, voordat de levende strijdkrachten tot eene eenigszins behoorlijke sterkte waren georganiseerd.

Wat nu? Doen of de stellingen niet bestaan, ze volledig negeeren, alles aan het veldleger ten koste leggen en wachten

of er nog eens een tijd komt, waarop ook voor de verdediging der liniën en stellingen wat kan worden afgezonderd?

Mijne Heeren, de logica zou het inderdaad vorderen, maar toch geloof ik, dat wij zodoende, door al te logisch te worden, ons op den verkeerden weg zouden gaan begeven. De fout is begaan, dat wij onze permanente verdedigingsliniën hebben ingericht zonder voldoende rekening te houden met de omstandigheid of de organisatie onzer levende strijdkrachten daarmede behoorlijk verband hield. Ik herhaal, die misslag is bedreven, maar thans moet het de vraag zijn, hoe kan die fout nog op de beste wijze worden hersteld, hoe moeten wij onze levende strijdkrachten *thans* organiseeren, opdat wij de ten koste van groote sommen gelds verkregen stellingen, die inderdaad aan de verdediging des lands zeer ten goede kunnen komen, tot haar recht kunnen laten komen, zonder bij die organisatie het groote beginsel te verloochenen, dat een goed geoefend en sterk veldleger het palladium is onzer onafhankelijkheid.

Daartoe is het in de eerste plaats noodig, dat uitgemaakt worde, welke der bestaande liniën en stellingen wij zullen verdedigen en hoeveel troepen daarvoor moeten worden beschikbaar gesteld.

Is dit eenmaal vastgesteld, dan kan daarna de organisatie van het veldleger worden ter hand genomen.

Na al het voorafgaande zal ik wel niet behoeven te zeggen, hoezeer het noodig is, dat men zich in de keuze der te verdedigen stellingen beperke, want doet men dit niet, dan moeten daarvoor zooveel troepen worden beschikbaar gesteld, dat er voor het veldleger slechts een klein gedeelte overblijft en wij vervallen dan in de groote nadeelen, die wij zoo straks getracht hebben uiteen te zetten.

Onder de gewichtige strategische punten, welke verdedigd behooren te worden, moeten in de eerste plaats worden genoemd de hoofdstad des Rijks Amsterdam en onze marinehavens Nieuwediep en Hellevoetsluis. Wijders zal het goed zijn de punten te bezetten, waar de belangrijke vaarwaters kunnen worden afgesloten, die toegang geven tot het hart des lands d. i. het fort aan den Hoek van Holland en een fort aan het Hollandsch Diep, terwijl ook om onze neutraliteit op de Schelde te hand-

haven eene bezetting van Neuzen en Ellwoutsdijk aanbeveling verdient. Eene bezetting van de sperforten Westervoort en Pannerden zal er voorts toe bijdragen, dat de aanvaller niet voetstoots gebruik maakt van de belangrijke kunst- en waterwegen, die hier toegang geven tot het hart van het land.

Met de bezetting van de hiergenoemde versterkte punten zouden wij alleszins kunnen volstaan. Voor die punten moeten dan echter ook de noodige bezettingstroepen worden afgezonderd, die enkel en alleen voor de passieve verdediging dier punten bestemd zijn.

Behalve deze verdedigingswerken bezitten wij nu ook nog de Nieuwe Hollandsche Waterlinie. Het mag niet ontkend worden, dat die linie voor eene passieve verdediging groote waarde bezit en ik zou het dan ook niet doelmatig achten daarvan geheel afstand te doen, vooral niet zoolang de stelling van Amsterdam nog niet gereed is. Toch moet die linie van een ander standpunt worden beschouwd dan de stelling van Amsterdam. Laatstgenoemde stelling kunnen wij niet ontberen, omdat zij de hoofdstad des Rijks, de eventueele zetel der Regeering, een stapelplaats van krijgsvorraden, de stad, waarbinnen zich vele militaire inrichtingen bevinden, beveiligt tegen vijandelijke aanslagen. Iets anders is het echter met de Nieuwe Hollandsche Waterlinie. Deze linie van fortten sluit geheele provinciën af en zij is te vergelijken met de linie van versterkingen, welke men vroeger langs de geheele Rijksgrens aanlegde, een maatregel van voorheen, dien men in den tegenwoordigen tijd zoo terecht veroordeelt.

Konden wij nu de troepen uit den grond stampen, dan nog zou het volledig bezetten van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie groote voordeelen opleveren, want ik herhaal, de verdedigende kracht, die in de linie schnilt, is zeer groot.

Maar juist in de beschikbaarstelling eener volledige bezetting voor die linie ligt het groote bezwaar. In de eerste plaats toch moet voor de stelling van Amsterdam quand même eene afzonderlijke bezetting van infanterie en vesting-artillerie worden aangewezen, waaraan, geheel afgescheiden van elke andere taak, de bewaking en verdediging dier stelling wordt opgedra-

gen. Alleen wanneer *afzonderlijke* troepen voor die stelling worden beschikbaar gesteld, heeft men kans, dat de verdediging behoorlijk wordt voorbereid en uitgevoerd. Hetzelfde geldt van de kuststellingen en sperforten. Doch om nu de Nieuwe Hollandsche Waterlinie op soortgelijke wijze van eene bezetting te voorzien, daarvoor worden, in verband met de groote uitgebreidheid dier linie, zooveel troepen vereischt, dat zulks inderdaad onze krachten te boven gaat.

Ik wensch derhalve de Nieuwe Hollandsche Waterlinie niet op dezelfde wijze te doen bezetten als de stelling van Amsterdam, ik wensch voor die linie geen troepen af te zonderen, aan welke de verdediging van het terrein tusschen de forten wordt opgedragen; daarentegen wensch ik ook geen afstand te doen van de voordeelen, die de linie, ook zonder eene afzonderlijke bezetting voor het tusschenterrein, kan aanbieden.

Zijn toch de permanente werken der linie bezet, zijn de inundatiën gesteld en wordt de linie behoorlijk bewaakt, dan worden aan een' vijand, die de linie wil forceeren reeds groote moeielijkheden in den weg gelegd en indien dan het veldleger bij de hand is om den vijand onder het vuur van de forten slag te leveren, dan zal waarlijk niet kunnen worden gezegd, dat van die linie geen partij wordt getrokken.

De groote zaak is, dat aan de Nieuwe Hollandsche Waterlinie geen troepen gebonden worden, die zooveel beter bij het veldleger kunnen worden gebruikt.

In verband met hetgeen omtrent de liniën en stellingen in het midden is gebracht, zou ik dus bezettingstroepen der infanterie en der vesting-artillerie wenschen te bestemmen voor al de permanente werken, die van die liniën en stellingen deel uitmaken.

Deze troepen moeten behooren tot het eigenlijke leger, omdat wil men verzekerd zijn, dat de werken al dadelijk bij het uitbreken van een oorlog bezet en in staat van verdediging gebracht worden, de daarvoor bestemde troepen reeds in vredes-tijd volledig moeten georganiseerd zijn en zoo spoedig mogelijk moeten kunnen uitrukken.

Voor de stelling van Amsterdam en de maritieme stellingen

zijn dan voorts nog noodig troepen voor de bewaking en voor de verdediging van het terrein tusschen de werken. Hiervoor kunnen om pader te vermelden redenen in hoofdzaak troepen gebezigd worden, wier diensttijd in het actieve leger geëindigd is, terwijl voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie alleen bewakingstroepen worden beschikbaar gesteld, evenzeer getrokken uit de evenbedoelde formatiën. Moet de Nieuwe Hollandsche Waterlinie op een bepaald punt verdedigd worden, dan geschiedt dit met behulp van het veldleger.

De benooidge hoeveelheid bezettingstroepen kan vrij nauwkeurig worden aangegeven en wanneer dan de organisatie van die troepen is vastgesteld, is thans de eerste vraag, hoe groot kan het veldleger worden, opdat de grenzen niet worden overschreden, die door de financiëele draagkracht worden gesteld of liever, tot het onderhouden van hoedanig veldleger is de natie uit een geldelijk oogpunt bereid.

Om deze vraag te beantwoorden is het vooraf noodig enkele hoofdbeginselen der *legervorming* te behandelen, omdat deze de basis is, waarvan bij de legerorganisatie behoort te worden uitgegaan.

De oorlogsterkte van een leger is de som van het aantal jaarlijksche lichtingen waaruit het leger bestaat, vermeerderd met het aantal vrijwillig dienenden. Hoe grooter men elke lichting maakt en hoe langer men de lichtingen voor den dienst beschikbaar houdt, des te grooter zal de oorlogsterkte van het leger zijn.

Wij moeten er ons dus in de allereerste plaats rekenschap van geven uit hoeveel manschappen men elke lichting zal doen bestaan en hoe lang men elke lichting tot het eigenlijke leger zal doen behooren. De voordeelen van groote lichtingen springen duidelijk in het oog. Daardoor toch heeft men in vredes-tijd altijd een aanmerkelijk getal troepen onder de wapenen en dus eene zeer goede gelegenheid tot oefening van kader en manschappen, terwijl men om zoo te zeggen het geheele volk weerbaar maakt. Daar tegenover staat, dat groote lichtingen belangrijke financiëele offers eischen, indien men althans ook vergt, dat de manschappen ten behoeve hunner africhting een

geruimen tijd onder de wapenen blijven. Voorts *kan* het een nadeel worden van groote lichteningen, dat het beschikbare vrijwillig kader te gering in aantal wordt om de groote lichteningen behoorlijk te oefenen, een nadeel, dat in Duitschland met lichteningen van 75 man per Compagnie zich al schijnt te gaan doen gevoelen.

Feitelijk is de grootte der jaarlijksche lichteningen alleen afhankelijk van de financiële draagkracht, want het aantal jonge mannen, dat jaarlijks den dienstplichtigen leeftijd bereikt, is zoo groot, dat zelfs bij strenge keuring men niet allen voor den dienst kan inlijven, zijnde het 's lands geldmiddelen, die zich daartegen verzetten. Gemiddeld kan men aannemen, dat jaarlijks op elke 1000 personen van de bevolking 9 dienstplichtigen worden ingeschreven. Daarvan nu licht Frankrijk jaarlijks 6 man, Duitschland 5 man, Italië ruim 3 man, Portugal $2\frac{3}{4}$, Oostenrijk $2\frac{1}{2}$, Spanje, België en Nederland ruim 2 man. Frankrijk komt met betrekking tot de jaarlijksche lichting ongeveer aan de bereikbare grens, Duitschland begint die, na de aanneming der nieuwe legerwet te naderen, doch voor 't overige blijkt wel, dat er in de meeste rijken een andere reden is, waarom men de jaarlijksche lichting niet grooter neemt, dan juist wel het aantal der voor den dienst beschikbaren.

Met name voor Nederland mogen we veilig aannemen, dat de financiële quaestie ten deze domineert en wij zouden dus, om de jaarlijksche lichting vast te stellen, daarmede in de eerste plaats rekening moeten houden. Echter hangt ook uit een financieel oogpunt de grootte der jaarlijksche lichting zoo nauw samen met de organisatie, dat wij deze beiden moeielijk van elkander kunnen scheiden. Immers, gesteld al dat men bij benadering vond, dat de geldmiddelen toelieten een bepaald getal manschappen gedurende den als noodzakelijk geachten oefeningstijd te voeden, te kleeden en te huisvesten, dan zou het toch kunnen blijken, dat — om ons slechts tot eene enkele zaak te bepalen — voor het encadreeren en oefenen van al die manschappen zooveel vrijwillig dienend kader werd vereischt, dat men het oorspronkelijk vastgestelde aantal te lichten manschappen toch zou moeten gaan verminderen.

De grootte der jaarlijksche lichting kunnen wij dan ook eerst vaststellen, indien wij de organisatie tot in al hare onderdeelen hebben nagegaan.

Eène zaak wenschen wij daarbij echter al dadelijk onder de oogen te zien.

Eene vergelijking van de oorlogsbegrotingen der verschillende Staten en van de vredessterkte der legers van die Staten geeft verrassende uitkomsten.

Zoo zien wij, dat de meeste landen eene zoodanige oorlogsbegroting hebben, dat daarbij de kosten per vredessoldaat — onder-officieren en korporaals inbegrepen — nagenoeg overal iets meer dan *f* 500 bedragen. Nederland en Spanje wijken, wat hunne oorlogsbegrotingen betreft, daarvan echter belangrijk af en betalen \pm *f* 900 per vredessoldaat.

Eene nauwgezette studie der verschillende oorlogsbegrotingen is in hooge mate interessant, ten einde te kunnen opsporen, waaraan het is toe te schrijven, dat speciaal Nederland, bij zoo tal van andere Staten vergeleken, voor *zooveel* geld betrekkelijk zulk een gering aantal troepen onder de wapenen heeft.

Niettemin zij men met openbaarmakingen daaromtrent voorzichtig, omdat de begrotingen vaak op verschillende wijzen zijn ingericht en men zoodoende wellicht verkeerde conclusiën zou gaan trekken.

Ik zal er mij dan ook van onthouden om uit de begrotingen gevolgtrekkingen af te leiden. Het feit echter, dat andere landen voor hetzelfde geld nagenoeg *tweemaal* zooveel soldaten onder de wapenen hebben en wij dus een veel grooter gedeelte van het volk weerbaar zouden kunnen maken, indien niet zooveel geld werd uitgegeven voor zaken, die hoe belangrijk zij ook mogen zijn, toch zeer zeker bij de groote zaak, oefening van een zoo groot mogelijk aantal dienstplichtigen, verre achter staat, zulks is *niet* te loochenen en ten ernstigste moet er daarom naar worden gestreefd om overal daar de uitgaven te beperken, waar die niet strekken tot oefening van een zoo groot mogelijk aantal manschappen.

»Das System eine möglichst grosse Zahl Recruten aus zu bilden, ohne das Budget übermäßig zu belasten, dieses Sys-

tem hat man in Preuszen beibehalten, wenn sich auch alle anderen Verhältnisse mit den Zeiten geändert haben", aldus de Heereszeitung n°. 21 van 1899.

Ook bij ons strekke dat systeem tot richtsnoer bij onze legerorganisatie.

Ik wensch voorts met betrekking tot deze aangelegenheid nog op een paar punten de aandacht te vestigen.

In de eerste plaats doet het verhoudingsgetal van het aantal officieren en van het aantal onderofficieren en korporaals tot dat der onder de wapenen zijnde manschappen in de verschillende Rijken zien, dat Nederland in dit opzicht bijna bovenaan staat en alleen door Spanje wordt overtroffen.

Neemt men hierbij in aanmerking, dat de tractementen en soldijen te onzent den toets der vergelijking met die bij andere legers zeer wel kunnen doorstaan, dan spreekt het van zelf, dat daarin voor een gedeelte een oorzaak kan worden gevonden voor het hooge budgetcijfer.

Vergelijken wij voorts, wat te onzent wordt betaald voor militair onderwijs en voor artillerie-inrichtingen met hetgeen daarvoor b.v. in België wordt uitgegeven, dan wordt ook daardoor voor een gedeelte de relatief hooge oorlogsbegroting verklaard.

Nu zijn er natuurlijk omstandigheden denkbaar, die de groote uitgaven voor genoemde zaken wettigen, maar nooit mag het worden goedgekeurd, dat men die groote uitgaven *daarop* gaat verhalen, dat jaarlijks minder manschappen worden geoefend.

Evenmin mag zulks een reden zijn om den oefeningstijl te gaan beperken.

In zijn werk »Der Dienst des Generalstabes» zegt de generaal Bronsart von Schellendorff, nadat hij heeft uiteengezet op welke wijze een Staat de vredessterkte van zijn leger zal vaststellen: »Fällt diese" d. i. de vredessterkte, »im Hinblick auf die Geldmittel des Staates zu grosz aus, so thut man sicherlich gut eher an der jährlichen Einstellung, als an der von sachverständiger d. h. militärischer Seite für nothwendig gehaltenen Dienstzeit bei der Fahne nach zu lassen."

Hoe groot nu die diensttijd »bei der Fahne" moet zijn, daaromtrent laat de generaal Bronsart zich niet in cijfers uit; zij moet gegrond zijn, zegt hij, op militaire ervaring, op de eischen der krijgskunde, alsmede op de hoogte van het geestelijk en zedelijk peil der bevolking.

Mij komt het voor, dat een eerste oefeningstijd van ongeveer een jaar een minimum is; wanneer echter die tijd goed wordt ingedeeld en wel besteed, dan is hij naar mijne meening voldoende om goede soldaten te vormen.

Ik geloof dan ook, dat in de legers, waar een *twee-* en *drie-*jarige oefeningstijd bestaat, het *eerste* oefeningsjaar het is, dat met betrekking tot de oefening den doorslag geeft, want het spreekt wel van zelf, dat wanneer eene nieuwe lichting onder de wapenen komt, het kader der compagnieën, eskadrons en batterijen noodig is voor de opleiding dier lichting, zoodat voor de tweede jaarklasse weinig beschikbaar zal zijn.

Bovendien zal toch ook in de legers met hun twee- en drie-jarigen diensttijd, evenals hier, wel een gedeelte der miliciens van het tweede dienstjaar beschikbaar moeten worden gesteld voor diensten, waardoor zij aan de eigenlijke oefeningen worden onttrokken, zoodat zij ook daardoor niet onafgebroken aan de oefeningen gedurende het 2de en 3de dienstjaar kunnen deelnemen. 1)

Die oefeningen kunnen voorts niets anders zijn dan eene herhaling van die in het eerste jaar, want de manoeuvres, die aan het einde van ieder oefeningsjaar worden gehouden, zijn daarvan het slot en de soldaat moet dan geacht worden in ieder opzicht de noodige oorlogsvoorbereiding te hebben ontvangen.

Nu wil ik geenszins ontkennen het groote nut, dat er in gelegen is, de oefeningen een volgend jaar te herhalen, integendeel de soldaten zullen er des te beter om worden, maar de noodzakelijkheid is m. i. niet aanwezig.

Een en ander leidt er toe om aan te nemen, dat de tijd-

1) In Pruisen bedraagt dit getal o. a. in de laatste jaren 57 man per bataljon.

duur van ongeveer één jaar de rationeelo oefeningstijd is voor de legers van die Staten, die zich de weelde van eene herhaling der oefeningen gedurende een tweede of derde dienstjaar niet kunnen veroorloven.

Alles komt echter slechts aan op de wijze, *waarop* gedurende dat jaar geoefend wordt.

Niets mag worden verzuimd om den man gedurende dat geheele tijdperk onafgebroken aan de oefeningen te doen deelnemen en m. i. ligt juist het groote voordeel van den tweejarigen oefeningstijd daarin, dat men daardoor het middel bezit om de manschappen van het eerste jaar gedurende dat geheele jaar onafgebroken bij alle oefeningen te doen tegenwoordig zijn.

Waar wij in algemeenen zin de grootte der jaarlijksche lichteningen hebben besproken is thans de vraag aan de beurt, hoe lang men de lichteningen voor het actieve leger beschikbaar zal houden. Onder het actieve leger verstaan wij dan de troepen, die onmiddellijk bij het uitbreken van een oorlog worden opgeroepen om ten behoeve der oorlogvoering te worden aangewend, d. z. dus de veld- en de bezettingstroepen.

De meeningen omtrent den tijd, gedurende welken de zich met groot verlof in hunne haardsteden bevindende manschappen voor den dienst in het actieve leger geschikt blijven, loopen vaak uiteen.

In Duitschland gaan sommigen zoover met te beweren, dat men daarvoor slechts één jaarklasse van groot verlofgangers mag oproepen; alleen de lichteing, die het laatst met groot verlof is gegaan, wordt volgens hen, wat militaire geschiktheid betreft, geacht op dezelfde hoogte te staan als degenen, die zich onder de wapenen bevinden.

Zij, die aldus redeneeren, maken zich echter m. i. aan overdrijving schuldig.

De kolonel Stoffel zegt in zijne Mémoires over het Pruisische leger, dat hij de militaire waarde van de twee eerste klassen reservisten, d. i. de 4e en 5e lichteing — toen hij schreef bestond in Pruisen nog de 3jarige dienstdtijd — niet alleen gelijkwaardig achtte met de onder de wapenen zijnden, maar ze zelfs hooger

schatte. Zoo doorredeneerende, mag de 6e, 7e en 8e lichting gelijkwaardig geacht worden met de eerste lichtingen en mag men zoodoende aannemen, dat een leger uit acht lichtingen bestaande vrij homogeen zal zijn, wat geoefendheid en militaire waarde betreft.

Nu mag deze redencering wel niet geheel toepasselijk zijn op een leger als het onze, waar slechts één jaar eerste oefeningstijd bestaat, maar herhalingsoefeningen van enkele weken in de latere jaren zullen niet nalaten hun invloed ten deze te doen gevoelen en op dien grond gelooven wij, dat ook wij een vrij homogeen leger zullen hebben, indien wij dit uit acht lichtingen doen bestaan.

Hiervan uitgaande, zijn er thans verschillende wijzen, waarop met die acht jaarklassen het leger op voet van oorlog kan worden gebracht.

In de eerste plaats kan men in vreedestijd het leger uit een gering aantal onderdeelen — compagnieën, eskadrons en batterijen — doen bestaan en de jaarlijksche lichting over die onderdeelen verdeelende, worden dus bij elke compagnie, bij elk eskadron of elke batterij jaarlijks een groot aantal manschappen ter oefening ingelijfd.

Die onderdeelen zullen dan reeds met slechts enkele jaarklassen op voet van oorlog zijn gebracht en de overige jaarklassen moeten dan dienen om na het uitbreken van den oorlog zoo spoedig mogelijk nieuwe onderdeelen te formeeren. Zoo worden b. v. in Duitschland bij elke compagnie infanterie jaarlijks 75 man ingedeeld en is met 3 lichtingen eene compagnie op voet van oorlog gebracht.

Men kan echter in vreedestijd het aantal onderdeelen ook grooter maken, waardoor dus — uitgaande van dezelfde jaarlijksche lichting — het contingent miliciens, dat elk onderdeel jaarlijks ontvangt, kleiner wordt en dit wordt het kleinst, wanneer wij het aantal onderdeelen zoo groot nemen, dat alle acht lichtingen noodig zijn om één onderdeel op voet van oorlog te brengen.

Het ligt voor de hand, dat de laatste wijze van handelen het groote voordeel oplevert, dat men in den kortst mogelijken

tijd de geheele beschikbare macht in 't veld brengt, want hoe goed men de zaak in vreedetijd ook moge voorbereiden, het scheppen van geheel nieuwe onderdeelen bij het uitbreken van een oorlog zal toch altijd eenigen tijd vorderen en er is dus geen sprake van, dat deze dadelijk met de in vreedetijd georganiseerde onderdeelen te velde trekken. Nu is dit voor de legers van de groote mogendheden geen bezwaar, omdat het aantal onderdeelen, dat met de 3 of 4 jongste lichten op voet van oorlog wordt gebracht, al dadelijk eene zeer beteekenende macht vormt, doch met legers van kleine Staten is dit geheel iets anders. Wanneer wij, evenals in Duitschland, lichten hadden van 75 man per compagnie, dan zouden wij bij het cijfer der tegenwoordige lichte, het aantal beschikbare manschappen voor de infanterie slechts kunnen indeelen bij de compagnieën van nog geen twee divisien en dan zouden bij het uitbreken van een oorlog wel 1 à 2 reservedivisiën kunnen worden geformeerd, doch deze zouden niet dadelijk met de met 3 lichten op oorlogsvoet gebrachte onderdeelen kunnen nitrukken en het geval zou zich dan wel eens kunnen voordoen, dat de reservedivisiën een in den aanvang geleden échec niet meer zouden kunnen goedmaken. Daarom moet men bij legers van kleine Staten zich zoo weinig mogelijk inlaten met reserve-formatiën, doch van den beginne af zoo sterk doenlijk optreden.

Ik zou alzoo de verschillende onderdeelen van het leger, met name de compagnieën infanterie en vesting-artillerie op oorlogsvoet wenschen te brengen met alle acht lichten. Hiervan zou dan echter het gevolg wezen, dat men de jaarlijkse lichte van elk onderdeel zeer zwak zou moeten maken, n.l. niet meer dan \pm 30 man per compagnie infanterie en op die wijze krijgt men van die z.g. »unités-squelettes», die bij de meeste militairen terecht in zulk een kwaden reuk staan. In hooge mate schadelijk werkend op de opleiding van kader en manschappen geven de oefeningen met zulke kleine onderdeelen nimmer een beeld van de werkelijkheid en zijn zij bij uitstek geschikt om met name bij het kader alle lust en ijver voor de oefeningen te doen te loor gaan.

Wij moeten daarom naar een middel zoeken, waarbij de

mogelijkheid blijft bestaan, om alle acht lichten aan te wenden voor het op voet van oorlog brengen der onderdeelen, doch waarbij de nadeelen worden ontgaan van de kleine lichten.

Dat middel vinden we in de toepassing van het verdubbelingsstelsel, waarbij uit elke compagnie en batterij in vreedstijd 2 compagnieën of batterijen in oorlogstijd worden geformeerd. Al heeft het verdubbelingsstelsel oppervlakkig beschouwd nadeelen en al is het feitelijk strijdig met den eersten eisch van iedere leger-organisatie, dat vredes- en oorlogs-organisatie zooveel mogelijk aan elkander gelijk moeten zijn en de laatste zonder eenige complicatie uit de eerste moet kunnen worden ontwikkeld, zoo is het toch mijns inziens de eenige manier van organiseeren voor legers van Staten, die één jaar oefeningstijd hebben.

Men moet echter het verdubbelingsstelsel oordeelkundig toepassen, alleen verdubbelen *in* de compagnie, zoodat men er zorg voor kan dragen, dat al het kader bekend is met het personeel, dat in oorlogstijd onder zijne bevelen komt en men er tegen kan waken, dat vertraging in de mobilisatie plaats heeft.

Men erlangt dan het groote voordeel, dat men in vreedstijd bij elke compagnie de dubbele lichting kan indeelen, terwijl voorts de organisatie veel eenvoudiger en daardoor goedkooper kan zijn dan die van 2 compagnieën met de enkele lichting.

Het duidelijkst zal dit aan het licht treden, wanneer de organisatie meer en détail behandeld wordt.

Met het uit acht lichten samengestelde actieve leger kan niet aan alle eischen van den oorlog worden voldaan. In de eerste plaats toch heeft men voor dat leger reservetroepen noodig, d. w. z. troepen, die dienen om de verliezen, die door de onderdeelen van het actieve leger geleden worden, aan te vullen. Die troepen moeten uit den aard der zaak in vreedstijd reeds eene zekere mate van oefening hebben ontvangen.

Immers, de noodzakelijkheid tot aanvulling zal zich al vrij spoedig na de mobilisatie gaan doen gevoelen. Echter kan voor die reservetroepen met troepen van mindere geoefendheid worden

volstaan, omdat toch altijd *eenige* tijd voor verdere oefening beschikbaar zal wezen. Een eisch voor deze reservetroepen is echter, dat zij bestaan uit manschappen van dezelfde ouderdomsklassen als die van het leger ter aanvulling waarvoor zij dienen. Daarom achten wij het niet gewenscht oudere dan de achtste lichting als reservetroepen in te deelen, aangezien alsdan de homogeniteit er onder zou gaan lijden.

Ik zou daarom tot reservetroepen willen bestemmen, troepen, die evenals de gewone lichteningen, doch op een ander tijdstip, bij de onderdeelen worden ingedeeld, daarbij gedurende een korten tijd b. v. een paar maanden worden geoefend, terwijl zij daarna onder de wapenen *blijven* om gelegenheid te geven, dat de troepen, die deel zullen uitmaken van het actieve leger, onafgebroken kunnen worden geoefend.

Willen wij toch met ongeveer een jaar oefening volstaan, dan moeten, zooals wij reeds mededeelden, de manschappen bij voortduring bij de oefeningen kunnen worden ingedeeld en daarvoor is het noodig, dat er eene afzonderlijke categorie van manschappen besta, die de diensten verricht van hen, die thans het z. g. »blijvend gedeelte» uitmaken.

Elke lichting reservetroepen zou zoo sterk moeten zijn als thans ongeveer het blijvend gedeelte bedraagt en over de compagnieën infanterie, vesting-artillerie en genietroepen moeten worden verdeeld. .

Bij loting zou moeten worden nitgemaakt, welke miliciens zouden behooren tot de lichting der volledig te oefenen manschappen en welke tot die der reservetroepen. Laatstgenoemde lichting zou ik wenschen te doen opkomen in 't begin van October en haar willen doen oefenen gedurende *twee* maanden, terwijl zij daarna bestemd blijft voor wacht-, magazijns- en allerlei andere diensten, waarbij ik opmerk, dat evenals in de bedoeling der Regeering ligt, ik de voornaamste corveediensten aan geëmployeerden op daggeld zou wenschen te zien opgedragen.

Nadat nu de lichting reservetroepen hare tweemaandsche oefening ontvangen heeft, komt de lichting op van de volledig te oefenen manschappen, d. i. dus in 't begin van December. Deze troepen moeten nu onafgebroken geoefend worden tot

1 October van het volgende jaar, dus gedurende tien maanden.

Op laatstgenoemd tijdstip keeren zij, alsmede de lichting reservetroepen, met verlof huiswaarts, alleen blijven van eerstgenoemden zooveel manschappen gedurende twee maanden onder de wapenen als noodig zijn om de diensten der lichting reservetroepen over te nemen. Gedurende die twee maanden wordt dan n.l. de nieuwe lichting reservetroepen geoefend.

Door deze regeling heeft men in de eerste plaats het voordeel, dat de oefening der manschappen gedurende tien maanden onafgebroken zal kunnen plaats hebben. Noch wachtdiensten, noch magazijnsdiensten, noch diensten van eenigerlei anderen aard zullen storend op de oefeningen behoeven te werken. In de tweede plaats krijgt men zodoende eene zeer geschikte stof voor reservetroepen, bestemd om de eerste verliezen in den oorlog aan te vullen, terwijl eindelijk de persoonlijke belangen der miliciens zullen zijn gebaat, daar niemand langer dan twaalf maanden zal behoeven te dienen.

Met betrekking tot de regeling van den dienstplicht, zooals die zooeven is aangegeven, zou ik eene uitzondering wenschen te maken voor de bereden troepen.

Bij de bereden wapens toch kunnen degenen, die eene oefening van slechts twee maanden hebben genoten, niet aangewezen worden voor de diensten van het z.g. »blijvend gedeelte», omdat eene behoorlijke bedrevenheid in de rijkunst daarvoor niet mag ontbreken en deze in twee maanden tijds niet kan worden verkregen. Daarom wordt voor de bereden troepen de eerste oefeningstijd op een jaar gesteld en het tijdstip van opkomst onder de wapenen op 1 October. Voorts blijft na het eerste oefeningsjaar elke helft der lichting beurtelings nog een half jaar onder de wapenen.

Bij de veldartillerie worden de batterijen en trein met 6 jaarklassen op voet van oorlog gebracht, terwijl de reserve geformeerd wordt uit de 7de en 8ste lichting.

Bij de cavalerie en rijdende-artillerie worden de onderdeelen met 2 jaarklassen op voet van oorlog gebracht; de 1ste, 4de en 5de lichting dienen als reserve; terwijl van de cavalerie de 6de, 7de en 8ste lichting bij den trein worden ingedeeld, en

bij de rijdende-artillerie de manschappen dezer lichtingen bestemd worden als stukrijders voor de hierna te noemen mobiele vesting-artillerie.

Zooals gebleken zal zijn, is het tijdstip van opkomst onder de wapenen voor de troepen te voet op 1 December en voor die te paard op 1 October gesteld. Dat de winter het meest geschikte tijdstip voor opkomst onder de wapenen is voor die legers, die een jaar of meer eersten oefeningstijd hebben, zal wel weinig betoog meer behoeven.

Door in den winter de detailoefeningen te doen houden, krijgt men in het goede seizoen, de lente en den zomer, gelegenheid om de gevechtsoefeningen te doen plaats hebben, terwijl na afloop der herfstoefeningen, wanneer de opleiding als geëindigd kan worden beschouwd, de manschappen met verlof huiswaarts keeren.

Het groote bezwaar van de tegenstanders der opkomst in den winter grondt zich op het gemis aan overdekte ruimten tot het houden van detailoefeningen bij ongunstig weder, doch ik acht dit bezwaar in hooge mate overdreven.

Evenmin als er thans bezwaren rijzen, nu het tijdstip van opkomst sedert 1893 op 1 Maart is gesteld, zullen er bezwaren rijzen tegen den datum van 1 December; hoe vaak is niet de maand Maart de ongunstigste van het geheele jaar en wat is bovendien ook niet reeds thans op corridors, in chambrees, gymnastiek- en schermlokalen in menig opzicht gelegenheid om detailoefeningen te doen houden.

En mochten, waaraan ik geenszins twijfel, de gelegenheden tot het houden van detailoefeningen bij ongunstig weder in sommige kazernes bepaald onvoldoende zijn, welnu dan zal daarin verbetering komen, zoodra het blijkt, dat het niet langer gaat. Maar men moet beginnen het stelsel van opkomst in den winter in te voeren; is dit er eenmaal, dan volgt de rest van zelf.

Met de acht lichtingen voor het actieve leger en de reservetroepen kunnen nu het veldleger en de bezettingstroepen op voet van oorlog worden gebracht en kunnen tevens de eerste verliezen worden aangevuld.

Het zou echter niet van wijs beleid getuigen, indien de Staat van de verdere diensten, die de manschappen na hun 8ste dienstjaar nog kunnen presteeren, geheel afzag. In geen land geschiedt-dit dan ook en als landweer of onder eenigerlei andere benaming blijven de dienstplichtigen nog gedurende een 10 à 12 tal jaren voor de landsverdediging beschikbaar, nadat zij hun weerplicht in het actieve leger hebben volbracht.

De landweerlichtingen zal men bij voorkeur niet meer voor het veldleger gebruiken, omdat zij langzamerhand door hun leeftijd de eigenschappen gaan verliezen, die den veldsoldaat tot eisch worden gesteld, bovendien komen ook de maatschappelijke verhoudingen daartegen in verzet.

Nochtans zal in menig ander opzicht ten behoeve der landsverdediging van hunne diensten kunnen partij getrokken.

Zij zijn de aangewezen soort troepen, aan welke voor een groot deel de bewaking en verdediging der liniën en stellingen kan worden opgedragen en welke bestemd kunnen worden voor kustbewaking, in de gevallen, dat het veldleger in een ander gedeelte des lands moet worden gereed gehouden.

Waar acht lichtingen voor het actieve leger beschikbaar zijn gesteld, daar zouden de landweertroepen 1sten ban kunnen worden samengesteld uit vijf lichtingen. Alsdan zal, gerekend op het gewone verloop, de sterkte dier landweertroepen ongeveer de helft bedragen van die van het actieve leger.

De landweertroepen 1sten ban moeten in tijd van vrede georganiseerd zijn, terwijl ook de wapenen en kleeding ten behoeve dier troepen moeten zijn opgelegd.

Nadat de manschappen hun weerplicht in de landweer 1sten ban hebben volbracht, zouden wij hen nog gedurende 7 jaren beschikbaar wenschen te houden voor de landweer 2den ban, die strekken moet om de landweer 1sten ban met nieuwe afdeelingen te versterken of de diensten van de landweer 1sten ban over te nemen, indien deze bij uitzondering bij het veldleger is aangetrokken geworden.

Ook de afdeelingen van de landweer 2den ban zijn in vredes-tijd georganiseerd, doch de wapenen en kleeding der manschappen zijn niet voor ieder man afzonderlijk opgelegd.

Wijders zullen de weerplichtigen, nadat hun verbintenis tot de landwoer is geëindigd nog tot hun 50ste jaar behooren tot den landstorm, waarbij ook zullen zijn ingedeeld alle mannen van 17 tot 50 jaar, die geschikt zijn voor den dienst en die niet tot eenigerlei andere formatie van het leger behooren.

De landstorm is in tijd van vrede niet georganiseerd en wordt in oorlogstijd slechts bij dringende noodzakelijkheid opgeroepen.

Nu de grondslagen omtrent de *legervorming* zijn behandeld, zou thans de *organisatie* der strijdkrachten een punt van bespreking kunnen uitmaken.

Vooraf wensch ik een paar aangelegenheden te behandelen, die voor zooveel de organisatie betreft, van algemeene strekking zijn.

In de eerste plaats zij de kaderindeeling op het tapijt gebracht, en de vraag besproken, welke verhouding er behoort te bestaan, wat getalsterkte betreft, tusschen het vrijwillig dienend kader en het militiekader.

Waar ik hier spreek van militiekader en in het vervolg mijner rede zal spreken over militiekader, daar bedoel ik daarmee zoowel het kader, dat men tegenwoordig onder militiekader verstaat, alsook het kader, dat den naam van reservekader draagt.

Beide categorieën moeten strekken in de eerste plaats om de aantallen niet-beroepskader, zooals die in de formatie der onderscheidene korpsen zijn te begrijpen, voltallig te maken en te houden en in de tweede plaats om eene reserve te krijgen voor het aanvullen van de verliezen, die na het uitbreken van een oorlog geleden worden.

De naam *reserve*-kader is dan echter niet geheel juist meer, omdat dit kader niet slechts strekt tot reserve, maar wel degelijk voor zooveel noodig begrepen is onder het kader, waarmede de onderdeelen van het actieve leger dadelijk na de mobilisatie uitrukken.

Een groot contingent aan militiekader is wenschelijk met het oog op de mindere uitgaven, die daarvoor in vredestijd gevorderd worden, aangezien bedoeld kader slechts gedurende korten tijd onder de wapenen blijft.

Wel zal zodoende uit een oogpunt van practijk de waarde van het militiekader niet zoo groot zijn als die van het vrijwillig dienend kader, doch daarbij moet niet uit het oog worden verloren, dat de ontwikkeling in den regel grooter zal zijn en men dus bij het militiekader meer gezond verstand en denkkraft mag verwachten, eigenschappen, die in de hedendaagsche oorlogen niet laag mogen worden aangeslagen.

Het komt mij voor, dat in de organisatie der moderne legers aan het militiekader hoe langer hoe meer eene groote plaats zal moeten worden toegekend, indien men nagaat tot welk een reusachtigen omvang de vredeslegers zich in tijd van oorlog uitbreiden.

»Man bedenke nur», zoo lezen wij in de Heereszeitung N°. 2 van 1899, »dasz bei Eintritt einer Mobilmachung, jeder Compagnie höchstens *ein* Officier und 7 Unter-officiere — d. i. wat wij verstaan onder sergeanten en korporaa's — ihres bisherigen Bestandes verbleiben, während die Fehlenden aus Chargen des Beurlaubtenstandes ersetzt werden müssen, weil der überwiegende Theil des activen Führerpersonals zu den den Heeresbestand etwa verdreifachenden Neufornationen genommen wird.»

Sedert de legers dan ook uit het gewapende volk bestaan, ligt het geheel voor de hand, dat ook het kader voor een groot-deel besta uit mannen, die den militairen stand niet tot hun beroep kozen.

Indien men de mogelijkheid erkent, dat de eenvoudige onontwikkelde man in een jaar tijds tot een bruikbaar soldaat kan worden gevormd, dan mag van de meer ontwikkelden worden gevergd, dat zij in dien zelfden tijd zich tot aanvoerders van lagere orde bekwamen.

Ook in het Nederlandsche leger moet men dien weg op. Wil men aan dat leger eene grootere uitbreiding geven, dan moet in de eerste plaats gewoekerd worden met het vrijwillig dienende officiers- en overige kader en moet men voort's komen tot uitgebreide formatiën van militiekader.

Niets toch is duurder dan een talrijk vrijwillig dienend personeel, vooral waar voor tractementen, soldijen en verdere vergoedingen belangrijke bedragen worden uitgegeven.

Reeds hadden wij gelegenheid op te merken, dat de verhouding van het vrijwillig dienend kader tot de vredessterkte aan soldaten in Nederland veel grooter is dan in andere landen.

De gemiddelde jaarlijksche sterkte der militie kan gerekend worden te bedragen 12653 man en het aantal vrijwilligers 5246, derhalve bedraagt de vredessterkte aan manschappen 17899 man. Op dit getal soldaten hebben wij 3420 onderofficieren en 2842 korporaa's te zamen 6262 d. i. 1 onderofficier of korporaal op nog geen 3 man.

Het Duitsche leger telt 1 onderofficier of korporaal op 6 à 7 man; Nederland heeft 1 officier op 9 à 10 man, Duitschland 1 officier op 24 man. Nu zal men wellicht de opmerking maken, dat in Duitschland de manschappen 2 à 3 jaar onder de wapenen zijn en dus daardoor de verhouding van het aantal officieren en overig kader tot dat der manschappen kleiner wordt, doch ook indien wij alleen rekening houden met de sterkte der jaarlijksche lichtingen krijgt men nog zeer verschillende verhoudingen.

In Nederland heeft men 1 onderofficier of korporaal op 1,7 man, die jaarlijks geoefend worden, in Duitschland 1 onderofficier of korporaal op 3,9 man.

Een groot getal vrijwillig dienend officiers- en overig personeel kon te onzent tot nog toe moeielijk worden ontbeerd, omdat men niet in voldoende mate over militiekader kon beschikken. Nu echter door invoering van den persoonlijken dienstplicht de weg daarvoor geopend is, nu moet men ook in ons leger komen tot eene andere verhouding van vrijwillig dienend kader en dienstplichtigen, die natuurlijk voor zoover de financiën het toelaten moet verkregen worden door uitbreiding van de laatste categorie.

Met betrekking tot de kaderaanvulling zij voorts nog het volgende opgemerkt. Eenmaal eene organisatie aan kader vastgesteld zijnde, moet daaraan ook volkomen en volledig uitvoering worden gegeven. Eene organisatie moet een wet zijn van Meden en Perzen, bij voortdoring moet er naar gestreefd worden om aan de organieke getallen de hand te houden.

Ook hier geldt het „gouverner, c'est prévoir". Er moet niet

worden overgegaan tot het nemen van maatregelen om den toeloop te bevorderen, wanneer een incompleet ontstaan *is*; neen, men moet voorzien waar, wanneer en waardoor een incompleet ontstaan *kan* en dan tijdig middelen beramen om dit te voorkomen.

Niet alleen het organieke getal vrijwillig dienend kader, maar ook dat van het militiekader behoort te allen tijde aanwezig te zijn, omdat men anders uit den aard der zaak nooit tot de gewenschte oorlogsorganisatie kan komen.

Uit dien hoofde moet het dan ook te eenenmale worden afgekeurd, dat miliciens *genejen* moeten zijn om tot kader te worden opgeleid. Daar mag m. i. geen sprake van wezen. Het leger heeft er recht op om de ontwikkeling, die een ieder in dat leger medebrengt, ten bate daarvan aan te wenden. Daarom moet aan de miliciens, die daarvoor geschikt zijn, niet gevraagd worden of zij tot kader wenschen te worden opgeleid; neen, zulks moet als de meest natuurlijke zaak ter wereld worden beschouwd en indien men het ook in dien zin gaat opvatten, zal weldra een ieder er een eer in stellen een graad te verwerven.

In Duitschland, Frankrijk en Zwitserland wordt geheel in vorenstaanden geest gehandeld, de meest ontwikkelden van elke lichter worden door den compagnies-commandant aangewezen om tot kader te worden opgeleid en terwijl wij premiën geven aan heu, die als miliciens een graad hebben behaald, handelt Duitschland in omgekeerden zin en geeft, behoudens eene kleine toelage, aan het dienstplichtig kader de soldij van gewoon soldaat.

Ik wensch thans nog met een enkel woord de sterkteverhouding te bespreken van het beroepskader tot het militiekader bij de verschillende onderdeelen. Men mag zich hierbij niet bepalen tot algemeenheden en zich niet vergenoegen met een bloot verhoudingsgetal aan te geven zonder nadere motiveering. Mijns inziens moet men vragen: Welke afdeelingen *kan* men door militiekader doen commandeeren, voor welke afdeelingen *moet* men beroepskader hebben?

Ik geloof zeker weinig tegenspraak te zullen ontmoeten, wanneer verlangd wordt, dat alle eenheden van het actieve

leger van af compagnieën, eskadrons en batterijen, door beroeps-officieren worden gecommandeerd. De vraag is nu, kunnen de lagere eenheden door militiekader worden aangevoerd.

De gevoelens hierover zullen uit den aard der zaak uiteenloopen, doch wat mij betreft, ik ben de overtuiging toegedaan, dat aan jongelieden van ontwikkeling en militairen aanleg, nadat zij eene opleiding van ongeveer een jaar hebben genoten, het commando kan worden opgedragen over eene sectie infanterie of veld-artillerie, een peloton cavalerie of batterij vesting-artillerie. Uit den aard der zaak kunnen dan ook de lagere eenheden door militiekader worden aangevoerd.

Wanneer wij dit eenmaal in principe aannemen, zou het eigenlijk logisch zijn, indien bij de verschillende onderdeelen niet anders dan militiekader was ingedeeld, ware het niet, dat zich omtrent deze aangelegenheid nog andere factoren doen gelden. In de eerste plaats moet men er op rekenen, dat men beroepsluitenants noodig heeft om deze tot beroepskapiteins te kunnen aanstellen, terwijl men er voorts op bedacht moet zijn, dat de verschillende commandanten in oorlogstijd vervangen kunnen worden. Er moet een beroepsluitenant bij de compagnie aanwezig zijn, om zoo noodig in de plaats te kunnen treden van den kapitein, evenzoo moeten de sectie- en pelotouscommandanten vervangen kunnen worden en omdat nu de beschikbare stof aan militie-luitenants niet zoo groot zal zijn, dat men daarvoor steeds andere militie-officieren kan aanwijzen, zal men daarvoor beroeps-onderofficieren bestemmen.

Doch in de tweede plaats heeft men bij elk onderdeel beroepskader noodig voor de opleiding der manschappen.

Bij de organisatie van elk onderdeel moet men zich daarom op het volgend standpunt stellen.

In de eerste plaats moet gevraagd worden, welk beroepskader is noodig voor de aanvoering en aanvulling in oorlogstijd? Is dit vastgesteld, dan moet worden nagegaan of met dit kader de aanvulling en opleiding in vreedstijd behoorlijk kan geschieden; is zulks het geval, dan kunnen de onderdeelen op de aangegeven wijze georganiseerd blijven; is zulks niet het geval, dan moet zooveel meer vrijwillig dienend kader bij de onderdeelen

worden ingedeeld, als noodig is en moet dit bij mobilisatie worden bestemd voor andere formatiën.

Dat het voor de opleiding benoodigde kader grooten invloed op de organisatie uitoefent, blijkt wel uit de omstandigheid, dat het, volgens de Deutsche pers, een nadeel van den twee-jarigen dienstdtijd wordt geacht, dat de lichteningen per compagnie in Duitschland in plaats van ± 50 man, thans ± 75 man zijn geworden en men zodoende feitelijk te weinig kader heeft om in de opleiding te voorzien.

Eene laatste omstandigheid, die op de kaderindeeling van invloed is, is deze dat ook voor de landweerformatiën in tijd van vrede kader moet zijn aangewezen.

Ofschoon uit den aard der zaak bij deze troepen nog meer dan bij die van het actieve leger, op een ruim percentage aan militiekader moet worden gerekend, zoo behoort er toch een kleine kern van beroepskader te zijn, ten einde bij mobilisatie direct het noodige personeel onder de hand te hebben, dat voor de onder de wapenen komenden een en ander voorbereidt, ze van het benoodigde voorziet, kortom al die maatregelen treft, waardoor de mobilisatie der landweerafdeelingen een geregeld verloop heeft.

Eene tweede aangelegenheid, welke ik kortelijks wensch te bespreken, alvorens tot de organisatie der onderdeelen over te gaan, is het vrijwilligers-vraagstuk.

Welke korpsen moeten geheel of gedeeltelijk uit vrijwilligers worden samengesteld en hoe groot moet het getal vrijwilligers bij elk dier korpsen zijn?

Zooals U bekend is, maken, volgens de bestaande organisatie, de vrijwilligers een niet onbelangrijk gedeelte uit van de onder de wapenen zijnde manschappen.

Eene compagnie infanterie telt organiek 35 vrijwilligers, een eskadron huzaren 80, eene batterij veld-artillerie 18, eene batterij rijdende-artillerie 40, eene compagnie vesting-artillerie 12 vrijwilligers. Doch we weten ook, dat deze organisatiën voor 't grootste gedeelte slechts op papier bestaan, zoodat de Regeering bij de begrooting voor het jaar 1900 in plaats van op 6300

vrijwilligers bij de infanterie, zooals dit behoorde te zijn, slechts rekende op 1190 vrijwilligers, waaronder nog 360 sergeanten-titulair.

Ook bij de andere korpsen is een incompleet te constateeren.

Nu het blijkt, dat, met name bij de onbereden wapens, het organieke getal vrijwilligers op verre na niet bereikt wordt, spreekt het wel van zelf, dat wil men het aantal compleet maken, men zulks niet gedaan zal kunnen krijgen, dan ten koste van belangrijke financiële offers.

En wanneer wij ons dan verdiepen in de vraag, hoeveel wij er wel aan ten koste zouden moeten leggen om het werkelijk aantal vrijwilligers gelijk te doen zijn aan het organieke getal, dan rijst onwillekeurig eene andere vraag, n.l. deze: zijn, met name bij de onbereden wapens, de vrijwilligers nog een onmisbaar element in de organisatie?

Daartoe is het allereerst noodig, dat wij er ons rekenschap van geven, welke wel de bedoeling mag zijn van eene organisatie aan vrijwilligers bij de militiekorpsen, m. a. w. wat het voordeel is, dat men bij de onderdeelen, die voor verreweg 't grootste gedeelte uit militie bestaan, een grooter of kleiner percentage beroepssoldaten indeelt. Hiermede bedoelen wij dan niet degenen, die in dienst zijn gekomen om bevordering in het leger te maken, maar zij, die enkel en alleen in de gelederen zijn getreden om soldaat te zijn en te blijven.

De Majoor De Waal zegt in zijne in 1898 gehouden voordracht over de hervorming onzer levende strijdkrachten, dat hij een vrij groot aantal dezer manschappen bij de onderdeelen noodzakelijk acht om hen in oorlogstijd te doen dienen als kern voor de dienstplichtigen, die van hen de noodige aanwijzingen moeten ontvangen omtrent al die kleine zaken, welke strekken moeten tot behoud van hunne marsch- en strijdvaardigheid en door hen ondersteund moeten worden bij de uitvoering van hun dienst.

Dat daartoe echter vrijwilligers bij de korpsen noodzakelijk zouden zijn kan ik voornog niet inzien.

Naar mijne meening moet de oefening in vreedstijd zoodanig geweest zijn, dat al die zaken, welke strekken tot behoud van

de marsch- en strijdvaardigheid, den soldaat ter dege bekend zijn en is voorts het kader daar om er voor te waken, dat dit alles nauwlettend behartigd wordt.

Ik vermeen dan ook, dat er andere redenen zijn, waarom men het een voordeel acht bij de verschillende korpsen vrijwilligers te hebben.

In de eerste plaats is de aard van sommige wapens zoodanig, dat verschillende diensten in die wapens niet kunnen worden opgedragen aan den soldaat, die slechts den gewonen oefeningstijd heeft doorlopen. In hoofdzaak komen die diensten echter alleen voor bij de bereden wapens en de oorzaak, dat voor die diensten bij voorkeur geen dienstplichtigen worden genomen, is gelegen in de omstandigheid, dat voor sommige diensten eene groote vaardigheid in het rijden wordt vereischt, die door slechts enkelen in den gewonen oefeningstijd kan worden verkregen. Een huzaar, die behoorlijk in het peloton kan rijden, is daarom nog geen stout patrouillerruiter, flink éclairreur of vlug ordonnans; kanonniers en stukrijders, die op de van-dehandsche paarden kunnen zitten, het stuk kunnen bedienen en de voertuigen van gevechts- en bagagetrein kunnen rijden, kunnen daarom nog niet altijd de stukken geschut in vlotte gangen over geaccidenteerde terreinen voeren.

Verder denken wij hierbij aan remonterijders en officiers-oppassers, kortom aan al die diensten, die voor hunne behoorlijke vervulling flinke vlotte ruiters eischen. Daarvoor hebben we vrijwilligers noodig.

Bij de cavalerie en rijdende-artillerie doet zich bovendien nog eene andere omstandigheid gelden.

Men kan bij deze wapens met het oproepen der lichtingen groot-verlofgangers niet zoover gaan als bij de onbereden wapens, omdat men dan de kans zou loopen weerplichtigen op te roepen, die in geen jaren te paard hadden gezeten. Vooral omdat de Hollandsche natie toch al geen ruitervolk is, zou men zodoende allicht eskadrons met onbekwame ruiters in 't veld brengen. Bij voorkeur ga men daarom bij de cavalerie en rijdende-artillerie niet verder dan tot het oproepen der jongste lichting groot-verlofgangers.

Wilde men nu deze wapens alleen uit miliciens samenstellen, dan zou men minstens *drie* lichtingen onder de wapenen moeten hebben. Want van de jongste lichter mag niet worden gevegd, dat zij geschikt is voor den dienst te velde en heeft men dus maar 2 lichtingen onder de wapenen, dan moet ook met een gelijk aantal lichtingen n.l. één onder de wapenen en één met groot verlot, het eskadron op oorlogsvoet worden gebracht.

Doch om met niet anders dan 2 lichtingen miliciens het eskadron op voet van oorlog te brengen, daartoe zou het contingent jaarlijks zoo groot moeten zijn, dat in menig opzicht moeielijkheden zonden rijzen bij de opleiding om nog niet te spreken van de financiële bezwaren.

Men zou dus zonder vrijwilligers bij de eskadrons minstens 3 lichtingen onder de wapenen moeten hebben, doch dan stuit men weer op het groote verschil in eersten oefeningstijd bij de cavalerie en rijdende-artillerie en de overige wapens.

En zoo komt het, dat men ook uit dien hoofde wel noodzaak is bij de cavalerie en rijdende-artillerie vrijwilligers in de organisatie te begrijpen.

Bij de troepen te voet doet zich echter de behoefte aan vrijwilligers niet gelden. Wel zullen ook bij deze wapens diensten moeten worden verricht, welke men gaarne ziet opgedragen aan soldaten, die boven anderen uitmunten b.v. afstandenschutters en scherpshutters bij de infanterie, waarnemers en telefonisten bij de vesting artillerie, doch dat men daarvoor speciaal vrijwilligers noodig heeft, zulks meen ik in twijfel te mogen trekken.

Het wil mij voorkomen, dat bij den organisator, die 35 vrijwilligers bij de compagnieën infanterie indeelde, geheel andere beweegredenen hebben voorgezeten.

Geenszins onwaarschijnlijk lijkt het mij toe, dat de bedoeling geweest is, om door genoemd aantal vrijwilligers de diensten te doen verrichten, die thans aan het z.g. blijvend gedeelte worden opgedragen, en waardoor dus de gelegenheid geschonken werd om de dienstplichtigen gedurende den geheelen tijd, dien zij onder de wapenen bleven, onafgebroken te doen oefenen.

Wanneer wij toch nagaan, dat de sterkte van het blijvend gedeelte bij de infanterie thans 2249 soldaten bedraagt en het

getal vrijwilligers 830 d. i. te zamen \pm 3100 soldaten, dan kunnen wij daaruit gereedelijk afleiden, dat met 35 vrijwilligers per compagnie, d. i. totaal 6300 ruimschoots in alle wacht- en andere diensten zou kunnen worden voorzien.

Daarin zou m. i. dan ook het groote voordeel van eene organisatie aan vrijwilligers gelegen zijn. Want ik zal toch wel niet behoeven te wijzen op de zeer nadeelige omstandigheid, dat na eene opleiding eener nieuwe lichter van \pm 5 maanden of, zooals bij de vesting-artillerie van \pm 4 maanden, na welk tijdstip de lichter van het vorige jaar met groot verlot verlot trekt, de manschappen voortdurend aan de oefeningen onttrokken worden door allerlei soort van diensten, zeer ten nadeele van hunne eigenlijke opleiding.

Niet acht maanden is de eerste oefeningstijd van den milicien, doch vijf of zooals bij de vesting-artillerie vier maanden, terwijl de overige maanden gerust halve oefeningstijd mogen worden genoemd.

Hij, die dit alles duidelijk voor oogen wil zien, kan ik ten eerste de lezing aanbevelen van het desbetreffend rapport van den Kapitein der Infanterie Land, opgenomen in de Verslagen, Rapporten en Memoriën van het jaar 1899.

Wil men de groote nadeelen van een onderbroken oefeningstijd ontgaan, dan staat men, indien men het blijvend gedeelte niet gedurende ongeveer een jaar onder de wapenen wenscht te doen blijven m. i. voor het volgende alternatief, of men moet de organisatie aan vrijwilligers zoo groot nemen, dat aan deze alle wacht- en andere diensten kunnen worden opgedragen en aan die organisatie — eenmaal vastgesteld zijnde — streng de hand houden, of men moet die diensten doen verrichten door eene afzonderlijke klasse dienstplichtigen.

Het eerste zal belangrijke financiële offers eischen en daarom geven wij — ook omdat zooals getracht is aan te toonen de vrijwilligers bij de troepen te voet geen onmisbaar element in de organisatie dier troepen zijn — aan de laatste wijze de voorkeur, waarbij men dan tevens de beschikking erlangt over de noodige reservetroepen.

Waar in den loop mijner rede de diensttijd en de oefening

ningen dezer troepen besproken zijn, is zulks nader toegelicht.

Is eenmaal de organisatie der vrijwilligers, zooals die bij de bereden troepen wordt noodig geacht, bepaald, dan moet deze ook streng worden gehandhaafd.

De vrijwilligers zijn noodig of ze zijn het niet.

Zijn ze niet noodig dan schaffe men ze af, zijn ze echter noodig, dan moeten ze er ook wezen.

De Staat treedt hier op als werkgever; de loonen regelen zich naar vraag en aanbod.

Evenmin als een gewoon werkgever in de maatschappij er in berust, wanneer hij werklieden te kort komt voor zijn bedrijf, evenmin mag de Staat het toestaan, dat bij voortduring een te kort aan vrijwilligers bestaat.

Daarom zou ik wenschen, dat de korpscommandanten verantwoordelijk gesteld werden voor het compleet zijn van de vrijwilligers bij hunne korpsen, doch zou ik hun dan ook een blanco krediet willen toestaan met betrekking tot de toekenning van premien bij dienstneming.

Voorts moet men den vrijwilligersstand verheffen, door b.v. aan alle afgerichte vrijwilligers den graad van 1ste klasse te geven, indien zij zich althans die gunst door hun gedrag waardig maken, terwijl men zich ook eenige moeite moet geven om de bevolking bekend te maken met de voordeelen, die de vrijwillige dienstneming aanbiedt en moet men wijders den lust daarvoor aanwakkeren. Engeland geeft in dit opzicht een goed voorbeeld.

Door het aanplakken van biljetten, vermeldende de voordeelen van den militairen dienst op stations, openbare pleinen enz., tracht men daaraan de grootst mogelijke publiciteit te geven en wanneer men dan nagaat, dat het op die wijze aan Engeland gelukt jaarlijks 35 à 40.000 man te werven, dan wil het ons voorkomen dat, indien ook wij dien weg opgingen, wij de \pm 900 vrijwilligers, die jaarlijks voor de bereden wapens noodig geacht worden, best zouden kunnen krijgen.

Na deze algemeene beschouwingen kan ik er thans toe overgaan, Mijne Heeren! de organisatie van het leger meer van

naderbij te beschouwen. Nog oven wordt in herinnering gebracht, wat het hoofdbeginsel moet zijn, waarvan bij de organisatie behoort te worden uitgegaan. Eerst zij vastgesteld het *minimum* aantal bezettingstroepen, dat voor de versterkte stellingen moet worden afgezonderd en vervolgens nagegaan, in verband met de financiële eischen, wat het *maximum* aantal veldtroepen zal kunnen zijn.

Wij zouden dus in de eerste plaats de organisatie van de Nederlandsche bezettingstroepen moeten beschouwen, doch hoedanig deze ook uitvalt, steeds zal het veldleger moeten bestaan uit een zeker aantal uit de verschillende wapens samengestelde troepeneenheden en dan geloof ik zeker weinig tegenspraak te zullen ontmoeten, wanneer ik de divisie aanneem als grondslag voor de organisatie van ons veldleger.

Ik geef er daarom de voorkeur aan allereerst de organisatie van de Nederlandsche divisie vast te stellen.

Wat betreft de sterkte aan infanterie der divisie, zoo kan daarvoor 12 bataljons, elk ter sterkte van ongeveer 1000 man, worden aangenomen. Op deze wijze zijn de divisien samengesteld van nagenoeg alle Europeesche legers.

Op welke wijze nu deze 12 bataljons in hoogere verbanden zullen worden ingedeeld, zulks is betrekkelijk van ondergeschikt belang.

Von der Goltz zegt hieromtrent :

»Ob die Infanterie-Division sich in zwei Brigaden zu sechs und vier Regimentern zu drei Bataillonen theilt, oder nur in drei Regimentern zu vier Bataillonen, dürfte keinen sehr wesentlichen Unterschied machen. Uns erscheint die letzte Eintheilung als die zweckmässigere; Friedensrücksichten bedingen in Deutschland gegenwärtig das Bestehende.»

Inderdaad biedt de bestaande indeeling der divisie in 3 regimenten à 4 bataljons uit een organiek oogpunt het voordeel aan, dat de indeeling in brigades daardoor ontgaan wordt en dus de bevelvoering eenvoudiger wordt.

De Nederlandsche divisie blijve dus bestaan uit 3 regimenten à 4 bataljons.

Elk bataljon wordt op grond van de redenen, die wij bereids

ontvouwd hebben, in vredestijd samengesteld uit 2 compagnieën, terwijl in oorlogstijd uit elk dier compagnieën twee nieuwe compagnieën worden gevormd, zoodat alsdan het bataljon 4 compagnieën telt.

Ten einde nu de vredes-organisatie der compagnieën te kunnen vaststellen, moet eerst de organisatie op voet van oorlog worden nagegaan.

In oorlogstijd wordt elke compagnie aangevoerd door een Kapitein of Eerste-Luitenant, terwijl zij voorts bestaat uit 4 sectiën, waarvan één wordt gecommandeerd door een beroeps-luitenant, 2 door militie-luitenants en één door een sergeant-majoor.

Dat van het meerdere verstand en doorzicht van de meest ontwikkelden onder de onderofficieren partij wordt getrokken in dier voege, dat aan deze in oorlogstijd het commando over officiersafdeelingen wordt opgedragen, verdient m. i. alle aanbeveling.

Elke sectie wordt verdeeld in 4 groepen, één der groepscommandanten in elke sectie is beroeps-sergeant, 2 zijn militie-sergeant en 1 is beroepskorporaal; bij elke groep is voorts een milicien-soldaat 1e klasse als reserve-groepscommandant ingedeeld, die daartoe uit den aard der zaak afzonderlijk is opgeleid geworden. De sterkte aan manschappen bedraagt evenals tot nu toe 200 soldaten, terwijl ten slotte bij de compagnieën zijn ingedeeld 3 tamboers en hoornblazers, waarvan 2 miliciens en aan administratief kader 1 sergeant-majoor-administrateur of sergeant-fourier en 1 korporaal-fourier.

De samenstelling aan kader eener compagnie in vredestijd moet nu zoodanig zijn, dat daarmede 2 compagnieën op oorlogsvoet kunnen worden gebracht volgens de aangegeven formatie.

In verband hiermede zal de vredescompagnie georganiseerd zijn, zooals in bijlage A is aangegeven, waarbij nog dient te worden vermeld, dat per compagnie 1 Eerste-Luitenant, 1 sergeant en 1 korporaal is ingedeeld met bestemming voor de landweerbataljons.

Aangezien bij elke compagnie op oorlogsvoet 2 militie-luitenants, 8 militie-sergeanten en 16 miliciens-soldaten 1e klasse zijn ingedeeld, moet bij de 8 lichteningen van elke vredescompagnie

het dubbele van dit kader aanwezig zijn. Totaal moeten dus in 8 jaren tot militiekader zijn opgeleid 52 man of, gerekend op het gewone verloop, 8 man per lichting. 1)

Om eene compagnie van 202 miliciens met 8 lichtingen op oorlogsvoet te brengen, moeten jaarlijks tot dat doeleinde 29 man 2) worden gelicht, zoodat dus ieder jaar per compagnie $29 \times 2 = 58$ man moeten worden ingedeeld of vermeerderd met de 8 man, die tot kader worden opgeleid, 66 man.

De lichting reservetroepen, bestemd, zooals hiervoren vermeld, om de diensten van het tegenwoordig blijvend gedeelte te verrichten, wordt gemiddeld op 20 man per compagnie gesteld, zoodat de totale lichting eener compagnie infanterie op vredesvoet 86 man bedraagt.

In tijd van vrede bestaat de compagnie uit 2 pelotons, terwijl elke jaarklasse over de beide pelotons verdeeld wordt. Uit elk peloton wordt in oorlogstijd eene compagnie geformeerd; de commandant der compagnie in vreedestijd commandeert bij mobilisatie de compagnie, geformeerd uit het eene peloton, de Eerste-Luitenant de compagnie, geformeerd uit het andere peloton, zijnde dit het peloton, waarvan hij in vreedestijd commandant is.

Dat Eerste-Luitenants in oorlogstijd compagnieën commandeeren, acht ik geen bezwaar; integendeel, ik acht het bij de bestaande organisatie niet oordeelkundig, dat van hetgeen een officier, die tien en meer jaren in de gelederen gediend heeft, presteeren kan, niet meer partij getrokken wordt, dan door hem het bevel op te dragen over eene sectie infanterie of artillerie.

Van de organisatie der compagnie kunnen wij overgaan tot die der hoogere eenheden.

Het bataljon bestaat in vreedestijd uit een Staf en 2 compagnieën, het Regiment uit een Staf, 4 bataljons en een Depot.

De samenstelling van een en ander is in bijlage A aangegeven.

Een kapitein-kwartiermeester is niet bij den staf van het

$$1) \frac{52}{6.94} = 8 \text{ man.}$$

$$2) \frac{202}{6.94} = 29 \text{ man.}$$

regiment ingedeeld, omdat de oudste van de kwartiermeesters der bataljons met den rang van kapitein dien dienst kan waarnemen, zooals zulks ook geschiedt in het Belgische leger, terwijl overeenkomstig de organisatie van genoemd leger 14 muzikanten per regiment zijn ingedeeld.

De 4 kapiteins, die bij den staf van het regiment behooren, zijn bestemd voor de landweerbataljons.

Het depot dient in vreedstijd voor kaderopleiding; in oorlogstijd, na de noodige uitbreiding gekregen te hebben, voor de verdere opleiding der reservetroepen, die bestemd zijn tot aanvulling van de geleden verliezen.

Het reservekader, dat onder de evengemelde organisatie niet is begrepen, behoudt per regiment de tegenwoordige sterkte. 1)

Drie regimenten samengesteld op de wijze, zooals door mij is aangegeven, vormen eene divisie infanterie, waarvan de staf volgens de tegenwoordige wijze is samengesteld.

Wij kunnen thans overgaan tot de cavalerie der divisie. Het komt gewenscht voor per divisie 1 eskadron cavalerie in te deelen, zijnde dit de sterkte aan cavalerie, die in de meeste legers voor den veiligheidsdienst bij de divisien wordt afgezonderd, welke sterkte evenwel een minimum is.

De samenstelling van het eskadron op oorlogsvoet is dezelfde als de tegenwoordige, met dit onderscheid, dat daarbij 68 vrijwilligers zijn ingedeeld, alsmede 102 miliciens, waarvan 10 onberedenen. Het aantal paarden bedraagt 194.

Bij de vaststelling van het aantal vrijwilligers is aangeuomen, dat 36 vrijwilligers benoodigd zijn om dienst te doen als patrouille-ruiter, 27 voor ordonnansendienst bij de divisien en bij het Hoofdkwartier en 5 als officiers-oppasser.

Doordien de eskadrons divisie-cavalerie de benoodigde ordonnansen-ruiters beschikbaar stellen, kan zoodoende het eskadron ordonnansen komen te vervallen en kan men op die wijze tot eene eenvoudiger en goedkooper organisatie geraken.

Bij de vaststelling der sterkte aan paarden van het eskadron is uitgegaan van eene sterkte van 36 ruiters per peloton, de

1) Deze bepaling geldt ook voor de overige Wapens.

korporaals inbegrepen. Beneden dit cijfer kan men wel niet dalen, in verband met de omstandigheid, dat 1 eskadron per divisie een minimum is.

Zoals ik reeds heb opgemerkt, moet het eskadron op oorlogsvoet gebracht worden met 2 lichtingen en moeten dus jaarlijks, gerekend op het gewone verloop, 55 miliciens per eskadron worden ingedeeld. 1)

Zoals later zal blijken, moeten, om het noodige kader voor de treinen in oorlogstijd te krijgen, 3 man per eskadron tot kader worden opgeleid, zoodat de jaarlijksche lichting van een eskadron divisie-cavalerie 58 man zal bedragen. De vredesorganisatie van het eskadron is verder in bijlage A aangegeven. De 52 paarden, die aan de oorlogsorganisatie ontbreken, worden ingeval van mobilisatie aangevuld uit het depot.

Beschouwen wij thans de artillerie der divisie. Voor de sterkteverhouding van de artillerie tot de infanterie in het leger en dus ook bij de divisie — omdat men vrij wel tot de overtuiging is gekomen, dat het indeelen van artillerie buiten het divisieverband feitelijk geen reden van bestaan heeft — wordt in den regel aangegeven de sterkte van 3 à 4 stukken op 1000 man. Beter echter dan de sterkte aan artillerie op deze verhoudingscijfers te baseeren is het om in de eerste plaats rekening te houden met de artillerie, die bij de divisien der buitenlandsche legers is ingedeeld, opdat indien wij eventueel tegen die divisien zullen komen te strijden, we den strijd — wat de artillerie betreft — onder geen ongunstige omstandigheden zullen behoeven te aanvaarden.

Napoleon zegt omtrent de sterkteverhouding van artillerie tot infanterie :

»De sterkte aan artillerie moet in omgekeerde verhouding staan tot de hoedanigheid der infanterie. Bij goede troepen zijn 2 stukken op 1000 man voldoende, doch aan den anderen kant moet men evenveel stukken hebben als de tegenstander.»
 »Indien dit niet het geval is», zegt Napoleon, »zal zelfs de

1) $\frac{102}{1.84} = 55$ man.

beste generaal op 't beslissende oogenblik de minderheid zijner artillerie op 't zeerste gevoelen."

Ook thans nog is deze uitspraak van den grooten veldheer volkomen van kracht. Wanneer onze divisien eventueel zullen komen te strijden tegen de Fransche, Duitsche of Belgische divisien, dan lijdt het geen twijfel of wij zullen van de waarheid daarvan spoedig overtuigd worden.

België heeft in vreedestijd bij zijne divisien 7 à 8 batterijen, Frankrijk ongeveer 11, Duitschland na aanneming der jongste legerwet 12 batterijen; wij staan daartegenover met 6 batterijen.

Nu mag ik niet verhelen, dat Duitschland en Frankrijk niet alle batterijen, die ze in vreedestijd bij hunne divisien hebben, in oorlogstijd daarbij zullen indeelen.

Men kan ook te veel artillerie hebben ten opzichte van de infanterie.

In een der eerste nummers van de Heereszeitung, jaargang 1899, wordt eene berekening gemaakt omtrent de maximumruimte, die door de artillerie eener divisie in de slaglinie mag worden ingenomen om niet nadeelig te werken op de gevechtsvoering en dan wordt een getal van 9 batterijen van 6 vuurmonden reeds een maximum genoemd, zoodat indien men er naar streven wil nog meer artilleriekrachten aan te wenden, men naar andere middelen moet omzien dan naar vermeerdering van het aantal vuurmonden.

Duitschland en Frankrijk zullen dan ook wel een gedeelte hunner batterijen bestemmen om daarmede de nieuw te formeeren regimenten infanterie van artillerie te voorzien.

In 1870 althans zijn de legerkorpsen uitgerukt met 14 batterijen d. i. 7 per divisie en vermoedelijk zal ook in de toekomst het aantal batterijen, dat bij de divisien wordt ingedeeld, niet meer bedragen dan 8 à 9 batterijen van 6 vuurmonden.

Op grond van het vorenstaande meen ik dan ook slechts bescheiden eischen te stellen, indien verlangd wordt, dat de Nederlandsche divisien in oorlogstijd 48 stukken geschut teilen.

Het is nu de vraag of men dit aantal stukken moet indeelen in batterijen van 4 of van 6 vuurmonden, eene vraag, die vooral na de invoering van het sselvuurgeschut zeer aan betec-

kenis heeft gewonnen. Ofschoon voor eene samenstelling der batterij uit 4 snelvuurkanonuen zeer zeker wel het een en ander te zeggen valt, kan ik vooralsnog niet meêgaan met hen, die ook de Nederlandsche veldbatterijen in dien zin wenschen te reorganiseeren. Het groote bezwaar van de samenstelling eener batterij uit 4 vuurmonden bestaat daarin, dat men bij detachering van sectiën, zooals die bij den oorlog in het polderland veelvuldig zal voorkomen, zeer in het nadeel is, terwijl men voorts zal moeten erkennen, dat wanneer bij het in batterij komen een of meer vuurmonden achterblijft, de batterij van 4 stukken een grooter gedeelte van haar gevechtskracht zal verloren hebben dan zulks het geval is bij eene batterij van 6 vuurmonden.

Wij wenschen daarom de indeeling van de batterijen in 3 sectiën, elk van 2 vuurmonden, te behouden, ook al worden zij uitgerust met snelvuurkanonnen.

In oorlogstijd zullen de 48 vuurmonden dus tot 8 batterijen worden samengesteld, ingedeeld in 2 afdeelingen elk van 4 batterijen. Ofschoon ik aan eene indeeling in 3 afdeelingen de voorkeur geef, zoo is dit om der kosten wille nagelaten, wel geloovende dat met betrekking tot de leiding van het vuur der batterijen geen onoverkomelijke bezwaren zullen bestaan.

Eene batterij op oorlogssterkte zal nu bestaan uit :

1 Kapitein of Eerste-Luitenant-Commandant, 1 Eerste- of Tweede-Luitenant en 2 Militie-Luitenants sectie-commandanten, 1 opperwachtmeester, commandant van den gevechtstrein, 3 beroeps-wachtmeesters en 3 militie-wachtmeesters stuksc-commandanten, 3 beroeps-korporaals en 3 militie-korporaals richters, 1 beroeps-wachtmeester en 2 beroeps-korporaals bij den gevechtstrein en voorts de trompetters en werklieden volgens de bestaande organisatie. Aan administratief kader is ingedeeld 1 opperwachtmeester-administrateur of wachtmeester-fourier en 1 korporaal-fourier, voorts aan manschappen 20 vrijwilligers, waarvan 18 stukrijders der stukken geschut en 2 oppassers alsmede 107 miliciens.

Eene batterij in vreedestijd moet nu zoodanig georganiseerd worden, dat daaruit 2 batterijen op oorlogsvoet kunnen worden geformeerd.

In verband hiermede zal de vredesbatterij zijn samengesteld, zooals in bijlage A is vermeld.

Aan militiekader is bij elke batterij op oorlogsvoet ingedeeld :

2 militie-luitenants,

3 militie-wachtmeesters en

3 militie-korporaals, zoodat dus bij elke vredesbatterij 16 man tot militiekader moeten zijn opgeleid.

Zooals gezegd, moeten de batterijen met 6 lichten op oorlogsvoet worden gebracht en worden dus, gerekend op het gewone verloop, bij elke vredesbatterij 3 man tot kader opgeleid. 1)

Voor de vereischte oorlogssterkte aan miliciens eener batterij moeten jaarlijks 21 man worden gelicht. 2) Bij elke vredesbatterij worden dus jaarlijks 42 man ingedeeld of vermeerderd met degenen, die tot kader moeten worden opgeleid, totaal 45 man.

De vredessterkte aan paarden moet bedragen 32 rij- en 72 trekpaarden, ten einde daarmede bij mobilisatie dadelijk te kunnen aanspannen de 6 stukken van elk der 2 batterijen en voorts bereden te maken de militie-luitenants sectie-commandanten, de stukscommandanten, het kader van den gevechtstrein alsmede de ordonnansen, de trompetters en een hoefsmid.

De Staf eener afdeeling veld-artillerie is in bijlage A aangegeven.

Behalve de 2 afdeelingen veld-artillerie elk van 2 batterijen behoort tot het Regiment veld-artillerie in vrede-tijd eene Trein-afdeeling, die de kern vormt van het personeel en van de paarden, welke in tijd van oorlog bestemd zijn voor de treinen der divisie, waartoe het Regiment veld-Artillerie behoort, alsmede voor de overige benoodigde treinen.

Het op voet van oorlog brengen der treinen zal alleen dan vlug en geregeld kunnen geschieden, indien daaromtrent in vrede-tijd, zoowel op organiek gebied, als met betrekking tot de opstelling der voertuigen, alsmede het opleggen van paarden-

1) $\frac{16}{5.28} = 3 \text{ man.}$

2) $\frac{107}{5.28} = 21 \text{ man.}$

tuigen en overig materieel de meest zorgvuldige voorbereidingen zijn getroffen.

Er is toch meer dan een reden, waarom het mobiliseeren van de treinen van het leger met grooter bezwaren gepaard gaat dan dat van de overige troependeelen.

In de eerste plaats bestaan de treinen uit verschillende elementen, die in vredestijd weinig of geen voeling met elkander hebben en in oorlogstijd toch een geheel moeten uitmaken.

Elk der treinen eener divisie bestaat n.l. 1°. uit paarden, die in oorlogstijd gerequireerd moeten worden en uit verschillende plaatsen des lands gebracht moeten worden naar de garnizoenen, waar de treinen worden geformeerd; 2°. uit voertuigen, die voor 't grootste gedeelte in tijd van vrede niet bij de troepenkorpsen zijn ingedeeld, maar in de magazijnen zijn opgesteld en 3°. uit tuigen, die zich eveneens in de magazijnen bevinden en aan de paarden moeten worden aangepast.

De paarden moeten wijders bereden worden door stukrijders, die deze, alsmede de tuigen en voertuigen in den regel voor 't eerst in hun leven zien, terwijl voorts bij de verschillende treinen personeel is ingedeeld, dat eveneens zelden of nooit in zijne oorlogsfunctie is opgetreden.

Dat personeel bestaat voor wat betreft het personeel van den munitietrein uit de daarvoor aangewezen kanonniers van de batterijen, voor den trein van de geneeskundige afdeeling uit de hospitaalsoldaten, voor den verplegingstrein uit de verplegings-troepen, waaromtrent evenwel te onzent nog geen organisatie bestaat en wijders voor den pontontrein uit de pontouniers en voor de telegraaf-afdeeling uit de geniesoldaten van de telegraaf-compagnie.

Al die verschillende elementen, waartusschen in vredestijd zoo weinig verband staat, worden bij mobilisatie plotseling tot verschillende eenheden georganiseerd en het ligt dus voor de hand, dat indien er te dien opzichte niet eene groote mate van voorbereiding heeft plaats gehad er groot gevaar voor verwarring zal ontstaan.

Eene eerste voorwaarde voor een geregeld verloop van de formceering der treinen is dezo, dat de verschillende treinvoor-

tuigen en tuigen zijn opgelegd in of nabij de plaats, waar de treinafdeeling in vredeftijd garnizoen houdt, opdat het personeel dier afdeeling met de opftelling en inrichting der voertuigen in vredeftijd volkomen op de hoogte kan worden gebracht.

Voertuigen en tuigen moeten zich voorts bij elkander bevinden, terwijl al hetgeen waarmede de voertuigen bepakt moeten worden, zooveel mogelijk bij de voertuigen aanwezig moet zijn.

In dit opzicht kan bij ons ten behoeve eener vlugge mobiliseering der treinen nog veel worden gedaan, ofschoon niet mag worden ontkend, dat er door de reorganisatie der treincompagnieën in eene treinafdeeling en door de vaststelling der voorschriften omtrent de paardenrequisitie veel goeds is tot stand gebracht. In de opftelling der voertuigen en het opleggen van de paardentuigen is echter nog te weinig stelsel.

Van de treinen der 1^e divisie bevinden zich toch de voertuigen van den munitietrein te Woerden, van den verplegingstrein te Dordrecht, van den trein voor de geneeskundige afdeeling voor een gedeelte te Woerden en voor een gedeelte te Amsterdam, van den korpstrein van den divisiestaf te Dordrecht, terwijl een gedeelte der tuigen van de te Woerden opgestelde voertuigen te Utrecht is opgelegd en ten slotte de treinafdeeling garnizoen houdt te 's-Gravenhage.

De opftelling van de voertuigen van de treinen der 2de divisie is vrij rationeel, doch van de 3de divisie is een gedeelte der voertuigen van den munitietrein te Dordrecht, een ander gedeelte te Geertruidenberg opgesteld, terwijl de munitie der caissons uit Dordrecht zich te Delft bevindt.

Wat de vredesorganisatie der treinafdeeling betreft, deze moet zoodanig zijn, dat voor elk der in oorlogftijd samen te stellen treinen van de betrokken divisie en van de treinen van het Hoofkwartier een kern van kader aanwezig is.

In verband hiermede zal de vredes-organisatie eener treinafdeeling zijn, zooals in Bijlage A is aangegeven

De vrijwilligers der treinafdeeling dienen in hoofdzaak om in geval van mobilisatie dadelijk beschikbaar te zijn voor het aanpassen van de tuigen.

In vredeftijd wordt bij elke treinafdeeling eene lichte inge-

deeld van 30 man, welke in 2 gedeelten een half jaar na elkander onder de wapenen komt en na een diensttijd van een jaar met groot verlof vertrekt.

Het sterktecijfer der lichting wordt uitsluitend bepaald met het oog op de vredesdiensten, aangezien voor de treinen op voet van oorlog een voldoende aantal stukrijders beschikbaar komt van de 6e, 7e en 8e lichting der eskadrons huzaren. Ook het voor oorlogstijd meer benoodigde kader dan de vredesformatie der treinafdeelingen aangeeft, wordt uit het militiekader der cavalerie van de evenbedoelde lichtingen getrokken.

Wat de sterkte aan paarden aangaat, ook deze moet uitsluitend gebaseerd zijn op de treindiensten, die in vredeestijd moeten worden verricht. Het aantal paarden toch, dat in oorlogstijd gerequireerd moet worden is zoo groot, dat het er weinig toe doet of de sterkte in vredeestijd iets meer of minder groot is; daarom zouden we ons uit een financieel oogpunt in vredeestijd tot een minimum-sterkte aan treinpaarden willen bepalen, vooral omdat er geen treinen van eenige beteekenis zijn, die zoo spoedig moeten zijn aangespannen, dat daarvoor het beschikbaar hebben van treinpaarden in vredeestijd een vereischte is.

In verband hiermede wordt het aantal treinpaarden per treinafdeeling in vredeestijd op 60 gesteld.

Ten slotte wordt bij het Regiment veld-artillerie een depot ingedeeld, bestemd tot africhting van de jonge paarden en tot opleiding van kader alsmede tot africhting der vrijwilligers. Rekenende op eene aanvulling der batterijen aan paarden van $\frac{1}{1,0}$ en voorts aannemende, dat voor de africhting der paarden bij het depot $1\frac{1}{2}$ jaar gevorderd wordt, zouden alzoo per depot ± 45 jonge paarden aanwezig moeten zijn gedurende het eene, en 90 gedurende het andere half jaar, d. i. gemiddeld 68; voorts rekenende op 30 paarden voor de recruten komen wij dus tot eene gemiddelde sterkte van 98 paarden.

Wat het personeel betreft is het depot samengesteld, zooals in bijlage A is vermeld, in welke bijlage de Staf van het regiment mede is aangegeven.

Ik kom thans tot de organisatie der bij de divisie in te deelen

pioniers. In de meeste legers bedraagt de sterkte dezer troepen per divisie 1 compagnie.

De samenstelling dezer compagnie op voet van oorlog zal zijn:

- 1 kapitein of eerste-luitenant, commandant,
- 1 beroeps- en 1 militie-luitenant,
- 1 sergeant-majoor-administrateur of sergeant-fourier,
- 1 sergeant-majoor,
- 3 beroeps- en 3 militie-sergeanten,
- 3 beroeps- en 3 militie-korporaals,
- 2 tamboers, 25 vrijwilligers en 113 soldaten.

De compagnie in vreedstijd zoodanig organiseerende, dat daaruit 2 compagnieën op oorlogsvoet kunnen worden geformeerd, moet deze alsdan zijn samengesteld, zooals in bijlage A is aangegeven.

Aan militie-kader moet dus bij iedere compagnie aanwezig zijn 2 militie-luitenants, 6 militie-sergeanten en 8 militie-korporaals, zoodat dus in 8 jaar 16 man tot militie-kader moeten zijn opgeleid of per jaar 3 man per compagnie.

Gelet op het benoodigde aantal miliciens worden jaarlijks 37 man — 3 man die voor militie-kader worden opgeleid daaronder begrepen — ter oefening ingelijfd 1), terwijl voorts de lichte reservetroepen per compagnie 20 bedraagt en alzoo de totale lichte eener compagnie kan worden vastgesteld op 57 man.

Hiermede is de organisatie van de onderdeelen der vier tot eene divisie behorende wapensoorten aangegeven en zou thans moeten worden overgegaan tot bespreking van de organisatie der hulpdiensten.

Bij elke divisie moeten n.l. nog worden ingedeeld:

- 1 compagnie hospitaaltroepen,
- 1 sectie pontonniers,
- 1 sectie verplegingstroepen en
- 1 sectie telegraafstroepen.

Om niet te uitgebreid te worden, zal ik mij van eene bespreking betreffende de samenstelling dier onderdeelen onthouden.

Is eenmaal vastgesteld uit hoeveel divisieën het veldleger zal bestaan, dan moeten de benoodigde sectieën pontonniers, verple-

1) $\frac{113}{6,94} = 17$

gingstroepen en telegraafstroepen in vreedetijd tot compagnieën worden samengevoegd. (Zie bijlage A.)

De vraag is thans allereerst uit hoeveel divisieën men het veldleger zal doen bestaan.

Zooals echter in den aanvang is medegedeeld, zal die vraag eerst beantwoord kunnen worden, wanneer de sterkte en samenstelling der bezettingstroepen is vastgesteld, en daarom zal thans in de eerste plaats de organisatie dezer troepen het onderwerp onzer beschouwingen uitmaken.

Het aantal troepen, dat voor de permanente verdedigingswerken benoodigd is, hangt uit den aard der zaak af van de inrichting der werken.

Indien men evenwel nagaat, welke getallen hiervoor door de verschillende militaire schrijvers zijn aangegeven, dan kan men zich omtrent het benoodigde aantal vrij wel eene zuivere voorstelling maken, aangezien die cijfers betrekkelijk weinig uiteenloopen.

Ik zal mij te dezen opzichte houden aan hetgeen de Staatscommissie van het jaar 1888 noodig achtte, aangezien deze zich omtrent de benoodigde hoeveelheid bezettingstroepen natuurlijk betrouwbare gegevens zal hebben weten te verschaffen.

Hiervan uitgaande zal men moeten hebben, wat de infanterie aangaat, voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie met inbegrip van de forten bij Westervoort en Panneerden 6200 man, voor de Stelling van den Helder 2100 man, voor de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringsvliet, waarbij nog gerekend wordt een fort aan het Hollandsch Diep, 800 man, voor de Stelling van Amsterdam 3300 man.

Om tot eene doelmatige indeeling dezer troepen te geraken is het noodig, dat vooraf de organisatie en sterkte van de compagnie infanterie der bezettingstroepen wordt vastgesteld.

Waar het bij de compagnieën van het veldleger noodzakelijk is, dat hierbij de sterkte van 200 manschappen niet wordt overschreden, daar bestaat deze noodzakelijkheid bij de compagnieën der bezettingstroepen niet, omdat, in verband met de inrichting der verdedigingswerken, de compagnieën voor 't

grootste gedeelte in verschillende onderdeelen moeten worden gesplitst.

De samenstelling van de compagnieën infanterie der bezettingstroepen zouden wij daarom in zooverre dezelfde wenschen te laten als die der compagnieën van het veldleger, dat daarbij niet gerekend wordt op eene splitsing in oorlogstijd.

In verband hiermede kunnen de korporaals-fourier bij deze compagnieën vervallen en zou ook een beroepsluitenant minder kunnen worden ingedeeld, ware het niet, dat in verband met de verdeeling der compagnieën over meerdere verdedigingswerken het wenschelijk is het aantal luitenants grooter te hebben, dan anders noodzakelijk zou zijn.

In verband hiermede is de sterkte aan officieren dezelfde gelaten.

Gelet op de sterkte der compagnieën zouden dus noodig zijn: Voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie 15 compagnieën, voor de Stelling van Amsterdam 8 compagnieën, voor de Stelling van den Helder 5 compagnieën, voor de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet 2 compagnieën, voor de forten Westervoort en Pannerden 1 compagnie.

Deze compagnieën worden als volgt ingedeeld. Het 1ste Regiment vesting-infanterie is bestemd voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en bestaat uit 3 bataljons van 5 compagnieën; het 2de Regiment vesting-infanterie is bestemd voor de Stelling van Amsterdam alsmede voor de overige stellingen en bestaat uit 4 bataljons van 4 compagnieën, waarvan 2 bataljons voor laatstgenoemde stelling en de overige 2 voor de kuststellingen en de genoemde sperforten.

De samenstelling van de staven der regimenten en bataljons vesting-infanterie is op Bijlage A aangegeven. Evenals bij de regimenten linie-infanterie is bij elk regiment vesting-infanterie een depot ingedeeld, waarvan de sterkte aan kader, met het oog op de grootere sterkte der regimenten, $1\frac{1}{2}$ maal zoo groot is als die van een depot van een regiment linie-infanterie.

Wat de vesting-artillerie aangaat, aan deze troepen wordt door de meergenoemde Staatscommissie 5400 man noodig geacht voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

Aangezien ik echter niet wensch te rekenen op personeel

voor de tusschenbatterijen, meen ik die sterkte te mogen verminderen met $\frac{1}{3}$ en alzoo te kunnen vaststellen op 3600 man.

Voor de Stelling van Den Helder wordt geëischt 1200 man, voor de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet met inbegrip van een fort aan 't Hollandsch Diep 800 man, voor de Stelling van Amsterdam 2200 man.

Gaan wij, om deze troepen te organiseren, vooraf de organisatie van eene compagnie vesting-artillerie na.

Bij de vaststelling van de organisatie eener zoodanige compagnie verdient het aanbeveling om de bediening eener sectie van 2 vuurmonden als grondslag aan te nemen. Hiervoor worden vereischt 1 beroeps-sergeant of -korporaal of militie-sergeant, 2 kanonniërs 1e klasse en 13 kanonniërs. Wijders wordt voor elke opstelling van 4 vuurmonden 1 militie-luitenant of sergeant-majoor gerekend als batterij-commandant en voor eene afdeeling van 3 batterijen 1 beroeps-luitenant als afdeeling-commandant. Bij 2 dezer batterijen is een sergeant-majoor en bij één een militie-luitenant als batterij-commandant ingedeeld. Voor het bedienen van 3 dezer afdeelingen zijn dus noodig 234 kanonniërs en rekt men nu op 26 man voor den munitie-aanmaak ten behoeve dezer afdeelingen, dan kan de sterkte eener compagnie aan kanonniërs op 270 man worden vastgesteld.

Aan officiers- en overig kader is dan benooidigd: 1 kapitein, 3 beroeps- en 3 militie-luitenants, 6 sergeanten-majoor, 3 beroeps- en 6 militie-sergeanten, 9 beroeps-korporaals, 1 sergeant-vuurwerker en 36 miliciens-kanonniër 1e klasse, voorts aan administratief-kader 1 sergeant-majoor-administrateur en 1 sergeant-fourier.

In verband met het vorenstaande zal de vredes-organisatie eener compagnie vesting-artillerie zijn, zooals op Bijlage A is aangewezen, waarbij gerekend is op 1 eerste-luitenant, 1 sergeant en 1 korporaal voor de landweer-compagnieën.

Om met 8 lichten het vermelde aantal militiekader te krijgen moeten jaarlijks, gerekend op het gewone verloop, 7 miliciens per compagnie tot kader worden opgeleid. 1) In ver-

1) $\frac{46}{6.94} = 7.$

band hiermede zal de jaarlijksche lichting per compagnie 39 1) + 7 = 46 man bedragen of — het aantal te lichten reservetroepen per compagnie op 15 man gerekend — totaal 61 man. Om dezelfde reden als voor de compagnieën vesting-infanterie is aangegeven, wordt voor de compagnieën vesting-artillerie in oorlogstijd niet gerekend op splitsing in 2 compagnieën.

Gelet op de sterkte der compagnieën zijn nu noodig:

Voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie 12 compagnieën, voor de Stelling van Amsterdam 8 compagnieën, voor de Stelling van Den Helder 4 compagnieën, voor de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet 3 compagnieën.

Deze compagnieën worden als volgt ingedeeld: Het 1ste Regiment vesting-artillerie is bestemd voor de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en bestaat uit 3 bataljons van 4 compagnieën en een depot.

Voorts wordt bij dit regiment ingedeeld 1 compagnie mobiele vesting-artillerie, bestemd voor de bediening der tusschenbatterijen, welke moeten worden opgeworpen daar, waar de vijand de Nieuwe Hollandsche Waterlinie wil trachten te doorbreken. Het geschut, voor de bewapening dezer batterijen bestemd, wordt in oorlogstijd aangespannen. Bij het 1ste Regiment vesting-artillerie behoort bovendien de compagnie, die bestemd is voor de forten Pannerden en Westervoort.

Het 2de Regiment vesting-artillerie is bestemd voor de Stelling van Amsterdam en bestaat uit 2 bataljons à 4 compagnieën en een depot.

Het 1ste Bataljon kust-artillerie is bestemd voor de Stelling van Den Helder en bestaat uit 4 compagnieën en een depot, het 2de Bataljon kust-artillerie, aangewezen voor de andere maritieme stelling, uit 3 compagnieën; het depot van het 1ste Bataljon kust-artillerie dient tevens tot depot voor het 2de Bataljon.

De samenstelling der regiments- en bataljonsstaven, alsmede die der depots, is op bijlage A aangegeven; de bestemming der depots is dezelfde als bij de infanterie.

De compagnieën van de bataljons kust-artillerie hebben de-

1) $\frac{270}{6.94} = 39.$

zelfde samenstelling als die der bataljons vesting-artillerie, alleen behoort het kader in andere richting te worden aangewend. Ieder stuk kustgeschut eischt een vrijwillig dienend onderofficier of korporaal als stukcommandant, niet omdat de daarvoor vereischte bekwaamheden door het militie-kader niet kunnen worden geleerd, maar omdat daarvoor eene technische vaardigheid vereischt wordt, die alleen dan behouden blijft, wanneer zij voortdurend wordt onderhouden en die dus verloren gaat bij het kader, dat niet permanent in dienst is.

Intusschen kan het militie-kader der compagnieën kust-artillerie voor 't grootste gedeelte aanwending vinden bij de bediening van het geschut der landfronten van de kustversterkingen.

Bij den staf van elk bataljon kust-artillerie is het personeel ingedeeld, bestemd voor den dienst der afstandmeting in de betrokken stelling.

Tot de bezettingstroepen zullen nu nog behooren de Pantserfort-artillerie, de vesting-genietroepen, de compagnie varende trein der pontonniers, de benoodigde hospitaalsoldaten, telegraaf- en verplegingstroepen.

Over de organisatie dezer onderdeelen zal ik verder niet uitweiden, aangezien ik deze in hoofdzaak zou wenschen te laten, zooals zij thans is vastgesteld. (Zie bijlage A.)

Nu de sterkte en samenstelling der bezettingstroepen is aangegeven, is de eerste vraag, welke uitgaven ten behoeve dier troepen gevorderd zullen worden, wanneer zij gedurende den vastgestelden termijn onder de wapenen worden gehouden. Aannemende, dat in de speciale korpsen geen ingrijpende wijzigingen worden gebracht, zal dus alleen rekening gehouden moeten worden met de 2 regimenten vesting-infanterie, de 2 regimenten vesting-artillerie en de 2 bataljons kust-artillerie.

Alle uitgaven, die voor het onder de wapenen houden der troepenkorpsen gevorderd worden, zijn aan de hand der oorlogsbegroting voor het jaar 1900 zoo nauwkeurig mogelijk berekend. 1)

Volgens de gemaakte berekeningen zullen de beide regimenten

1) Zie de bijlagen B en C. De wijze, waarop de uitgaven zijn berekend, is vermeld in de Toelichtingen, die de tabellen der bijlagen voorafgaan.

vesting-infanterie jaarlijks kosten *f* 1.424.495, de regimenten vesting-artillerie en de bataljons kust-artillerie *f* 1.244.895; alzoo wordt voor de bezettingstroepen, behalve de pantserfort-artillerie, vesting-pioniers en pontonniers, eene uitgave gevorderd van *f* 2.669.390.

Vergelijken wij hiermede wat onze tegenwoordige vestingstroepen kosten, dan komen we voor de 9 vesting-bataljons infanterie tot *f* 1.101.160, voor de 4 regimenten vesting-artillerie tot *f* 1.260.875, dus totaal voor de bezettingstroepen, behalve de pantserfort-artillerie, vesting-genietroepen en pontonniers van den varenden trein tot *f* 2.362.035. Voor de infanterie wordt alzoo meer gevorderd *f* 323.335, voor de vesting-artillerie minder *f* 15.980, totaal dus meer *f* 307.355. Daarvoor worden dan jaarlijks meer geoefend 635 man infanterie met volledige oefening en 620 man bestemd voor reservetroepen; het aantal volledig te oefenen manschappen der vesting-artillerie is ongeveer gelijk, terwijl 435 man, bestemd voor reservetroepen, bovendien eene verkorte oefening ontvangen.

Is eenmaal in principe vastgesteld, welke liniën en stellingen zullen worden verdedigd, dan mogen ook de kosten, die gevorderd worden tot het onder de wapenen houden van de troepen, die voor de bezetting zijn aangewezen, niet worden geweigerd. Vindt men die uitgaven echter te groot, dan is het eerste wat geschieden moet, beperking van de te verdedigen liniën en stellingen.

Immers, steeds dient in het oog te worden gehouden, dat er een onverbreekbaar verband behoort te bestaan tusschen de te verdedigen liniën en stellingen en de sterkte en samenstelling der vestingstroepen.

Wanneer nu is bepaald, welke uitgaven er ten behoeve der vestingstroepen zullen worden gedaan, dan is de eerste vraag, welke de kosten zullen zijn, verbonden aan het onder de wapenen houden in vreedstijd van de troepen, behoorende tot eene divisie van het veldleger.

De gemaakte berekeningen leeren, dat 1 regiment infanterie, volgens de bestaande organisatie, kost *f* 523.239, volgens de voorgestelde organisatie *f* 416.603; dat 1 regiment veld-artillerie, volgens de bestaande organisatie, dus ter sterkte van 6 batterijen,

kost f 542.106, 1 regiment veld-artillerie, volgens de voorgestelde organisatie, dus met 8 batterijen, f 547.358; dat 1 eskadron cavalerie, volgens de tegenwoordige organisatie, met inbegrip van $\frac{1}{3}$ eskadron ordonnansen, kost f 128.153, dat 1 eskadron divisie-cavalerie, volgens de voorgestelde organisatie, kost f 115.786. Wanneer men nu hierbij nog voegt de bedragen voor de genietroepen en de hulpdiensten en dan, gelet op deze getallen, nagaat wat eene divisie in vreedstijd kost, volgens de bestaande en volgens de voorgestelde organisatie, dan komen wij voor de eerste tot een bedrag van f 2.317.532; voor de laatste tot de som van f 1.984.107. (Zie de bijlagen B en C.) Alzoo is per divisie eene bezuiniging verkregen van f 333.425, waarbij dan nog de divisie met 2 batterijen is uitgebreid, de eskadrons divisie-cavalerie sterker zijn en bovendien gerekend is op verplegingstroepen.

Keeren wij, na deze uitweidingen op financiëel gebied, nog even terug tot onze organieke beschouwingen.

Eene samenvoeging van de divisieën, die voor den veldoorlog beschikbaar worden gesteld, geeft ons wel een veldleger, maar een veldleger, waaraan dan nog een belangrijk gedeelte ontbreekt, n.l. de ruiterymacht, aan welke de taak der zelfstandige cavalerie wordt opgedragen.

Wanneer antwoord moet worden gegeven op de vraag, hoe sterk men deze cavaleriemacht zal maken, dan mag ook hier het „zoo sterk mogelijk” niet achterwege blijven. Want wij kunnen er vast van overtuigd zijn, dat bij een eventueelen oorlog binnen enkele uren tijds de vijand zal trachten met aanzienlijke ruiterscharen de grenzen te overschrijden, ten einde onze mobilisatie te beletten en de spoorwegen te vernielen, waardoor wij genoodzaakt worden ons concentratiepunt meer naar binnen te verleggen.

De cavalerie is echter een duur wapen en het zijn helaas! de financiën, die ook hier weer een belangrijk woord meespreken. Niettemin moet het ons streven zijn, om, evenals zulks geschiedde ten opzichte van de veld-artillerie, de verhoudingen nabij te komen, die bij de legers der ons omringende natiën bestaan.

En wanneer wij dan zien, dat Duitschland op 625 bataljons 482 eskadrons komt te bezitten, en dat België twee cavalerie-divisiën heeft van 32 eskadrons en nog 8 eskadrons divisie-cavalerie op eene sterkte van 58 bataljons, dan meenen wij slechts matige eischen te stellen, wanneer wij voor Nederland boven de eskadrons divisie-cavalerie eene cavaleriemacht vragen ter sterkte van ééne divisie en bestaande uit 3 brigades elk van 2 regimenten.

De verschillende onderdeelen zijn georganiseerd zooals in Bijlage A is aangegeven. Daaruit zal blijken, dat de organisatie der eskadrons dezelfde is als de tegenwoordige, met dien verstande evenwel, dat de organisatie aan vrijwilligers geringer is genomen n.l. dezelfde als bij de eskadrons divisie-cavalerie met uitzondering dat daarbij natuurlijk geen ordonnansen zijn uitgetrokken.

De regimentsstaven zijn eenvoudiger georganiseerd, terwijl niet per regiment, doch per brigade een depot is ingedeeld.

Aan de cavalerie-divisie is bestemd om te worden toegevoegd eene afdeeling rijdende-artillerie van 3 batterijen, elke batterij van 4 stukken. Waar het voor de veld-artillerie niet verkieslijk geacht werd de batterijen uit 4 stukken te doen bestaan, ook al worden deze met snelvuurgeschut uitgerust, daar geldt zulks niet voor de rijdende-artillerie. Splitsing van batterijen zal hier zelden voorkomen en daar eene batterij van 4 stukken handbaarder is dan een van 6, hetgeen vooral voor de rijdende-artillerie van veel belang is, kan hier de 4 stukken-organisatie zeker worden aanbevolen.

De organisatie der rijdende-artillerie is aangegeven in bijlage A.

De Instructie-batterij is losgemaakt van de rijdende-artillerie, aangezien deze daarmede geen verband houdt. Echter is daarbij een depot ingedeeld.

De voorgestelde organisatie der cavalerie-divisie kost jaarlijks aan het Rijk *f* 2.777.886, die der afdeeling rijdende-artillerie *f* 287.236. De tegenwoordige organisatie der cavalerie-brigade, n.l. 3 regimenten huzaren, gerekend op 4 eskadrons en de 2 batterijen rijdende-artillerie kost jaarlijks *f* 1.606.588, resp. *f* 203.131, totaal dus duurder — wat de voorgestelde organisatie betreft — *f* 1.256.558.

Met deze cijfers voor oogen en met die, welke zoeven zijn vermeld voor de kosten der divisien van het veldleger, moet nu de sterkte van het veldleger worden bepaald.

Het is uit den aard der zaak moeielijk, M. H.! *hier* uit te maken, welk bedrag de Volksvertegenwoordiging voor het veldleger zal willen uitgeven.

Met een veldleger van vier divisien en eene cavalerie-divisie van 3 brigades en 3 rijdende-batterijen zou eene uitgave gepaard gaan van \pm f 11.000.000, terwijl de kosten van ons tegenwoordig veldleger bedragen \pm f 8.750.000. Door de uitbreiding van het veldleger zou de begrooting dus bezwaard worden met een bedrag van \pm f 2.250.000, indien men althans niet in andere richting zou wenschen te bezuinigen. Wat daarmede echter verkregen zou worden, wil ik nog kortelijks aanstippen.

Terwijl volgens de begrooting jaarlijks 5504 man infanterie bij de veldtroepen geoefend worden, zal dit aantal bij de voorgestelde organisatie 8256 bedragen. In plaats van 36, zullen 48 veldbataljons verkregen worden.

De cavalerie zal nagenoeg worden verdubbeld, aangezien het aantal veldeskadrons van 15 zal worden vermeerderd tot 28.

Ook het aantal veldbatterijen zal nagenoeg vertweevoudigd worden, aangezien in oorlogstijd in plaats van 18, 32 veldbatterijen gereed zullen staan en de rijdende-artillerie bovendien met eene batterij zal zijn uitgebreid.

En, last not least, zal de oefening, die ieder man volgens de voorgestelde regeling ontvangen zal, die van den tegenwoordigen tijd verre achter zich laten.

Dit voor oogen houdende en gelet op het groote belang van de zaak zou het waarlijk niet van wijs beleid getuigen, indien tegen de hiervorengenoemde uitgaven werd opgezien, waar die uitgaven uitsluitend zullen worden aangewend ten behoeve van de levende strijdkrachten en waardoor we in ronde cijfers uitgedrukt zouden verkrijgen een leger van :

1°. 58.000 man georganiseerde veldtroepen, waaronder 3700 man cavalerie en ruim 200 stukken bespannen geschut;

2°. 26.000 man georganiseerde vestingtroepen, waaronder 11.000 man artillerie- en genietroepen;

3°. 21.000 man reservetroepen en

4°. 43.000 man georganiseerde landweertroepen, alzoo een leger ter sterkte van 146.000 man of met de hulpdiensten medegerekend van ruim 150.000 man; troepen, die allen in het leger zijn geoefend geworden en eene deugdelijke oorlogsvoorbereiding hebben ontvangen.

Hierbij is dan niet gerekend de reserve van de landweer 1sten ban, alsmede de landweer 2den ban.

Bezuiniging is goed, maar nooit mag er bezuinigd worden op contingent en op oefeningstijd.

Laat ons trachten te bezuinigen op aanschaffing van materieel en op onze werkplaatsen, op kazerneering en op uitrusting, bezuinigen wij op voeding des noods, maar laten we toch een zoo *groot* mogelijk aantal manschappen zoo *goed* mogelijk oefenen.

Een paar bomvrije gebouwen in oorlogstijd minder, wat artillerie-materieel te kort, indien het althans geen buskruit of projectielen zijn, eene eenigszins minder lucratieve voeding of huisvesting in vreedestijd genoten, een ietwat versleten jas in vreedestijd gedragen, het zal altemaal den soldaat in de ure des gevaars niet hinderen, maar wel zal het hem hinderen, indien hij niet deugdelijk voor het gevecht is voorbereid geworden, wel zal het hinderen, indien in plaats van goed geschoolde manschappen kanonnenvoer in 't veld gebracht moet worden.

En daarom *may* er niet tegen worden opgezien en *zal* de natie er m. i. ook niet tegen opzien om voor de levende strijdkrachten 2.5 millioen gulden meer uit te geven dan tot nu toe geschied is.

Ik wensch U thans nog kortelijks voor oogen te voeren de Nederlandsche legerorganisatie, zooals ik mij die, uitgaande van de hiervorenbedoelde legersterkte, voorstel.

Het Rijk verdeeld in 4 divisiedistricten, elk een zeker aantal provinciën omvattende.

In ieder district bevinden zich, zooveel mogelijk, de garnizoenen van de troepen, die tot de divisie behooren.

De commandant der divisie oefent in het district de macht uit, die thans aan den bevelhebber in eene Militaire Afdeeling

is opgedragen. De gebouwen en gronden, strekkende tot gebruik van de troepen, niet tot de divisie behoorende, en in de verschillende divisiedistricten gedisloceerd, zijn mede aan het toezicht van de commandanten in de divisiedistricten onderworpen.

Het rechtstreeksch gezag wordt door de divisiecommandanten alleen uitgeoefend over de tot hunne divisie behoorende infanterie; gedurende de 2 laatste maanden van het oefeningsjaar worden echter de oefeningen van de tot de divisie behoorende infanterie, cavalerie en artillerie door den divisiecommandant geregeld en geleid.

De beide regimenten vesting-infanterie staan mede onder het rechtstreeksch gezag van den Inspecteur der Infanterie.

Genoemde Inspecteur zij bij voorkeur de aangewezen commandant van het veldleger.

Het personeel van den Generalen Staf, dat in oorlogstijd bij het Hoofdkwartier van het veldleger is ingedeeld, is reeds in tijd van vrede onder zijne bevelen werkzaam.

Ofschoon reeds meermalen ter sprake gekomen, zij hier nogmaals de wenschelijkheid betoogd van de instelling in vreedestijd van het commando over het veldleger.

Wij moeten toch niet vergeten, dat in oorlogstijd tusschen het veldlegercommando en de regimenten maar één schakel bestaat, n.l. het divisiecommando.

Stellen wij daartegenover, dat wij komen te strijden tegen eene Duitsche armee van eenige legerkorpsen, dan hebben wij tusschen het oppercommando en de regimenten in de 1e plaats de reeds in vreedestijd georganiseerde legerkorpscommando's en voorts de divisie- en brigadecommando's, alzoo 3 schakels. Nu is eene eenvoudige regeling der bevelvoering zeer zeker gewenscht, maar de bevelen moeten dan ook in ieder opzicht onberispelijk zijn.

Daartoe is het noodig, dat de verschillende organen, die in oorlogstijd werkzaam zullen zijn, reeds in tijd van vrede gelegenheid hebben gehad zich daartoe voor te bereiden en om die reden is het m. i. dringend noodzakelijk, dat het commando van het veldleger reeds in vreedestijd is aangewezen en het

Hoofdkwartier werkzaam is in de richting, waarin het zich in oorlogstijd moet ontwikkelen.

Behalve de regimenten veld- en vesting-infanterie staan in tijd van vrede onder den Inspecteur der Infanterie:

- Het Instructie-bataljon,
- De Geweer-schietschool,
- De Militaire Gymnastiek- en Schermschool,
- Het algemeen depôt van discipline.

De cavalerie zal bestaan uit:

- 3 brigades huzaren, en
- 4 eskadrons divisie-cavalerie,

welke ieder bij een regiment cavalerie in administratie worden gevoerd, voorts:

de Rijschool, waar zoowel de officieren der bereden-artillerie als die der cavalerie voortgezet rijkunstig onderwijs ontvangen en het Remontedepot.

De Inspecteur van het Wapen heeft tevens de divisien Koninklijke Marechaussee onder zijne bevelen.

De artillerie. Hoe verder de tijd voortschrijdt, hoe meer het duidelijk wordt, dat een samengaan van bereden- en vesting-artillerie tot de organieke fouten gaat behooren.

Sinds hier in 1895 de volledige scheiding dezer wapensoorten bepleit werd, heeft zij in Oostenrijk haar beslag gekregen en wordt zij in andere landen voorbereid.

Het kan slechts eene quaestie van tijd zijn, dat zij ook in ons leger tot stand komt.

Tot de bereden-artillerie zullen behooren:

- 4 regimenten veld-artillerie,
- De Afdeeling rijdende-artillerie,
- De Instructie-batterij en
- De Schietschool-batterij.

De Instructie-batterij wordt georganiseerd als de gelijknamige onderdeelen van de infanterie en vesting-artillerie, dus als een zelfstandig onderdeel met haar eigen kader; de Schietschool-batterij zal behalve den commandant, bestaan uit personeel

en paarden, dat daarbij gedurende de zomermaanden wordt gedetacheerd.

Tot de niet-bereden artillerie zullen behooren :

1°. De artillerie-inrichtingen,

2°. De artillerie te voet,

welke laatste bestaat uit :

2 regimenten vesting-artillerie,

2 bataljons kust-artillerie,

1 bataljon pantserfort-artillerie,

De Artillerie-schiet-school en

De Instructie-compagnie.

Het Rijk wordt verdeeld in 8 artillerie-commandementen, waarvan de Nieuwe Hollandsche Waterlinie er 3 omvat, de Stelling van Amsterdam 2, elk der kuststellingen 1, terwijl onder het laatste commandement de pantserforten ressorteeren.

Elk van de bataljonscommandanten der vesting-, kust- en pantserfort-artillerie is commandant in een artillerie-commandement; de beide regimentscommandanten zijn commandanten van het materieel in de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en in de Stelling van Amsterdam. Als zoodaig staan zij met de commandanten in de artillerie-commandementen der stellingen van het Noorder- en Zuiderfrontier en der pantserforten rechtstreeks onder den Inspecteur van de niet-bereden artillerie.

Ook bij dit wapen is dan personeel en materieel zooveel mogelijk in dezelfde hand.

De Artillerie-schiet-school blijft, wat officieren betreft op den tegenwoordigen voet georganiseerd; de officieren worden echter buiten het korpsverband gebracht, het benoodigde personeel voor de bediening van het geschut wordt daarbij gedurende de zomermaanden van de korpsen gedetacheerd: alleen wordt daarbij zooveel vast kader ingedeeld, als voor den goeden gang van zaken noodig is.

Tot het wapen der genie behooren, behalve de militaire ingenieurs en opzichters, het Regiment genietroepen bestaande uit :

1 bataljon veld-pioniers,

1 bataljon vesting-pioniers,

1 bataljon pontonniers,
 De compagnie telegraafstroepen,
 De compagnie spoorwegstroepen en
 Het depot.

De wenschelijkheid om de pontonniers bij de genietroepen in te deelen zal, naar ik vertrouw, na al hetgeen daarover reeds is gesproken en geschreven, niet nader behoeven te worden betoogd.

Ten slotte behooren nog tot de troepen van het leger de hospitaaltroepen, bestemd om in oorlogstijd de onderdeelen van het veldleger, de verbandplaatsafdeelingen en de veldhospitalen alsmede de versterkte plaatsen van hospitaalpersoneel te voorzien, terwijl de verplegingstroepen bestemd zijn om ingedeeld te worden bij de verplegingstreinen der divisien en voor zoo veel noodig in de vestingen en forten.

De compagnieën torpedisten, welke thans nog tot de troepen der Landmacht behooren, zouden m. i. zoo spoedig mogelijk een onderdeel van de Marine moeten uitmaken.

Waar ik hier kortelijks de organisatie heb aangegeven, wil ik ook niet onvermeld laten de wijze, waarop ik de verschillende troepen zou wenschen te disloceeren.

Daarbij is uitgegaan van het denkbeeld om de verschillende wapens, die in oorlogstijd moeten samenwerken, reeds in tijd van vrede gelegenheid te geven zich met elkander te oefenen.

Van de 1e Divisie - District Zuid-Holland en Zeeland - komen :

Het Hoofdkwartier te 's-Gravenhage.

Het Regiment Grenadiers en Jagers mede te 's-Gravenhage,

Het 1e Regiment infanterie met 1 bataljon te Delft en 3 bataljons te Leiden,

Het 2e Regiment met 2 bataljons te Vlissingen en 2 bataljons te Middelburg.

Het 1e Regiment veld-artillerie met 2 batterijen, de treinafdeeling en het depot te 's-Gravenhage en 2 batterijen te Leiden.

Het 1e eskadron divisie-cavalerie te 's-Gravenhage.

Van de 2e Divisie — district Noord-Holland en Utrecht — komen :

Het Hoofdkwartier te Hilversum.

Het 3e Regiment infanterie te Haarlem,

Het 4e Regiment te Hilversum,

Het 5e Regiment te Amersfoort.

Het 2de Regiment veld-artillerie met 2 batterijen en het depot te Hilversum, 2 batterijen te Amersfoort, de treinafdeeling te Amsterdam.

Het 2e eskadron divisie-cavalerie mede te Amsterdam.

Van de 3e Divisie — district Friesland, Groningen, Drente, Overijsel en Gelderland — komen :

Het Hoofdkwartier te Arnhem.

Het 6e Regiment infanterie met 2 bataljons te Deventer, 1 bataljon te Groningen en 1 bataljon te Leeuwarden,

Het 7e Regiment te Assen,

Het 8e Regiment met 3 bataljons te Arnhem en 1 bataljon te Nijmegen.

Het 3e Regiment veld-artillerie met 2 batterijen te Arnhem, 2 batterijen te Assen, de treinafdeeling en het depot te Utrecht.

Het 3e eskadron divisie-cavalerie komt te Arnhem.

Van de 4e Divisie — district Noord-Brabant en Limburg — komen :

Het Hoofdkwartier te Breda.

Het 9e Regiment infanterie te Bergen-op-Zoom,

Het 10e Regiment te Breda,

Het 11e Regiment met 2 bataljons en het depot te 's-Hertogenbosch, 1 bataljon te Maastricht en 1 bataljon te Venlo en Roermond.

Het 4e Regiment veld-artillerie met 2 batterijen en de treinafdeeling te Breda, 2 batterijen te 's-Hertogenbosch en het depot te Bergen-op-Zoom.

Het 4e eskadron divisie-cavalerie komt te Breda.

Van de Cavalerie-divisie komt de 1e Brigade met 1 regiment te Deventer, 1 regiment te Zutphen, het depot te Haarlem; de 2e Brigade met 1 regiment te Venlo, 1 regiment te Roermond, het depot te Leiden; de 3e Brigade met 1 regiment te

Apeldoorn, 1 regiment te Amersfoort, het depot te 's-Gravenhage.

De rijdende-artillerie komt met 2 batterijen te Zutphen en 1 batterij te Roermond.

Van het 1e Regiment vesting-infanterie komen :

1 bataljon en het depot te Utrecht,

1 bataljon te Naarden,

1 bataljon te Gouda.

Van het 2e Regiment vesting-infanterie komen :

2 bataljons en het depot te Amsterdam,

1 bataljon te Helder,

1 bataljon te Geertruidenberg.

Van de vesting-artillerie komen :

Het 1e Regiment met 1 bataljon, de compagnie mobiele vesting-artillerie en het depot te Utrecht,

1 bataljon te Naarden,

1 bataljon te Gorinchem,

de compagnie bestemd voor Westervoort en Pannerden te Arnhem.

Het 2e Regiment te Amsterdam.

Het 1e Bataljon kust-artillerie te Den Helder,

Het 2e Bataljon met 2 compagnieën te 's-Gravenhage en 1 compagnie te Hellevoetsluis.

Van het Regiment genietroepen komen de pontonniers te Dordrecht, de overige onderdeelen te Utrecht.

De compagnieën hospitaalsoldaten komen :

de 1e compagnie te 's-Gravenhage,

de 2e compagnie te Amsterdam,

de 3e compagnie te Utrecht,

de 4e compagnie te Breda.

Van de compagnie verplegingstroepen komt in elk der genoemde plaatsen 1 sectie.

Ik wensch thans ten slotte nog met een enkel woord de organisatie der landweerafdeelingen in vreedstijd te bespreken.

Zooals bereids is aangegeven, blijven degenen, die van den dienst bij het leger zijn ontslagen nog gedurende 5 jaren beschikbaar om te dienen in de landweer 1sten ban.

Gerekend op het verloop zullen de gezamenlijke landweertlichtingen der infanterie \pm 33000 man sterk zijn 1). In verband hiermede zou ik het Rijk wenschen te verdeelen in 30 infanterie-landweercommando's, elk van ongeveer een gelijk aantal landweerplichtigen, zoodat elk commando bij mobilisatie 1 bataljon beschikbaar stelt.

Echter zal altijd eenig verschil in sterkte tusschen de bataljons bestaan, omdat ieder commando bestaat uit eenige geheele gemeenten en elke provincie een zeker aantal geheele commando's omvat.

Gerekend naar de indeeling van de militie voor het jaar 1900 zou de navolgende indeeling kunnen gemaakt worden.

Zuidholland zou 7 commando's kunnen omvatten, Noordholland 5, Noordbrabant en Gelderland ieder 3, Zeeland, Friesland, Overijsel, Groningen en Limburg ieder 2, Utrecht en Drente ieder 1 commando.

Zooals hij de organisatie der compagnieën infanterie is aangegeven zijn daarbij in vreedestijd 1 eerste-luitenant, 1 sergeant en 1 korporaal aanwezig om bij de landweerbataljons te worden ingedeeld, terwijl tot gelijk doeleinde 4 kapiteins tot den staf van elk regiment behooren.

In verband met deze sterkte kan 1 kapitein worden aangevoerd tot commandant van een bataljon landweer met 1 luitenant als adjudant, terwijl dan voldoende officieren overblijven om per bataljon 1 kapitein en 3 luitenants als compagniescommandanten in te deelen. 2)

Wijders kunnen bij elke landweercompagnie 1 sergeant en 1 korporaal van het actieve leger worden ingedeeld.

Overigens zal het officiers- en overig kader der compagnieën bestaan uit :

1°. militie-officieren en militie-onderofficieren wier diensttijd

1) Ook de huzaren, die tot de landweer zijn overgegaan, worden bij de landweerinfanterie ingedeeld.

2) Aan de benoodigde kapiteins komen alsdan 4 te kort, doch hiervoor kunnen de 4 commandanten der compagnieën van het Instructie-bataljon worden bestemd.

in het actieve leger geëindigd is en die tot de landweer zijn overgegaan.

2°. officieren, die hun eervol ontslag hebben gekregen als mede onderofficieren en korporaals, die met paspoort zijn gegaan en tot den dienst in de landweer worden aangewezen.

Bij de indeeling van de officieren van het leger bij de landweerbataljons en -compagnicën wordt er rekening mede gehouden, dat die van de onderdeelen van het leger, in de verschillende divisiedistricten gedислоceerd, zooveel mogelijk worden ingedeeld bij de landweerbataljons, die door de commando's in die districten geleverd worden.

De manschappen, die hun weerplicht in het leger hebben volbracht en in de landweer overgaan, nemen de voor hen opgelegde bovenkleeding mede en leveren deze in, in de hoofdplaats van het commando, waarin zij landweerplichtig zijn, bij voorkeur in of anders nabij eene garnizoensplaats. Het onderhouden der kleeding moet door de zorg van personeel van het betrokken garnizoen geschieden.

In elke hoofdplaats van het commando zijn tevens de geweren voor een bataljon landweer opgelegd.

Hoezeer het wenschelijk zou zijn, dat elk landweercommando, dat 1 bataljon infanterie leverde, ook b. v. 1 compagnie landweerartillerie beschikbaar stelde, zoo is dit toch niet wel mogelijk, in verband met de omstandigheid, dat de miliciens van de vesting-artillerie — en te recht — uit de landstreek nabij de verdedigingsliniën worden getrokken.

In verband hiermede moet voor de landweerartillerie eene andere verdeeling in commando's worden vastgesteld als voor de landweerinfanterie.

De 5 landweerlichtingen der artillerie, waartoe zoowel zullen behooren de manschappen der bereden als die der niet-bereden artillerie, die hun dienstplicht bij het actieve leger volbracht hebben, zullen te zamen ongeveer 11000 man sterk zijn.

In verband hiermede zou ook het Rijk in 30 artillerie-landweercommando's kunnen worden ingedeeld, waarbij elk commando 1 compagnie artillerie zou kunnen leyeren.

Op dezelfde grondslagen als waarvan is uitgegaan bij de ver-
1899:1900

deeling in infanterie-landweercommando's zou met betrekking tot de artillerie de verdeeling als volgt kunnen zijn :

Noord-Holland 7 commando's, Zuid-Holland en Gelderland ieder 5, Noord-Brabant en Overijssel ieder 3, Friesland en Utrecht ieder 2, Zeeland en Limburg ieder 1 en Groningen en Drente samen 1 commando.

De provinciale-adjudanten zullen belast zijn — onder het algemeen toezicht van een kolonel voor de landweeraangelegenheden — met alles wat betrekking heeft op den overgang tot en het ontslag uit de landweer en de organisatie der landweerafdelingen in haren geheelen omvang.

De bataljons- en compagniescommandanten der landweer worden van de organisatie hunner onderdeelen voortdurend op de hoogte gehouden, terwijl deze door hen regelmatig worden geïnspecteerd.

Tot de organisatie van de landweer 2den ban zal men eerst kunnen overgaan, als die van de landweer 1sten ban volledig is tot stand gebracht.

Ik mag mijne beschouwingen omtrent de organisatie van het Nederlandsche leger niet eindigen, na alvorens met een enkel woord melding te hebben gemaakt van het korps, dat als het ware de schakel vormt tusschen het Nederlandsche en het Nederlandsch-Indische leger n.l. de Koloniale Reserve. Waar het bezit van dat korps voor het Nederlandsch-Indische leger van groote waarde is, daar kan ook van de zijde van het Nederlandsche leger niet genoeg worden aangedrongen op zijne ontwikkeling en uitbreiding, omdat het in geval van mobilisatie tot dekking van de grenzen uitstekende diensten kan bewijzen.

Geheel uit vrijwilligers samengesteld, kunnen de compagnieën van dat korps om zoo te zeggen, oogenblikkelijk gemobiliseerd zijn, dadelijk gereed om de hun op te dragen taak te aanvaarden.

Wat kan van de richtige vervulling dier taak niet oneindig meer worden verwacht, wanneer zij aan bedoeld vrijwilligerskorps wordt opgedragen, dan wanneer zulks moet geschieden, zooals ook wel eens is voorgesteld, door lokaal georganiseerde landweerafdelingen !

Om echter zeker te zijn, dat nabij belangrijke spoorwegknoopen en overgangen aan de grenzen tijdig afdeelingen van voldoende sterkte aanwezig zijn, moet het korps worden uitgebreid tot 3 bataljons en gedислоceerd te Winschoten, Hengelo, Ruurlo, Winterswijk, Zevenaar en Nijmegen.

En hiermede, M. H., heb ik in hoofdtrekken de legervorming en legerorganisatie aangegeven, zooals ik die in de naaste toekomst voor Nederland zou wenschen.

Het is er verre van af te willen beweren, dat daarmede het beste zou zijn bereikt.

Geenszins.

Zoolang niet de toestand is verkregen, dat alle voor den dienst ingeschrevenen, die tot het dragen der wapenen geschikt zijn, jaarlijks ter oefening worden ingelijfd, zoolang m. a. w. geen algemeene dienstplicht zal zijn verkregen, zoo lang blijft er nog veel te wenschen over.

Iederen rechtgeaarden vaderlander moet het toch aan het hart gaan, dat jaarlijks duizenden voor de verdediging zoo goed als verloren gaan, omdat zij uit hoofde van financiëele redenen niet ter oefening kunnen worden ingelijfd.

Reeds gaan daarom vele stemmen op, den oefeningstijd aanzienlijk te beperken, ten einde op die wijze te kunnen geraken tot de organisatie van een volksleger in den geest van de Zwitsersche legerinrichting.

Daarvoor is de tijd echter m. i. nog niet gekomen.

Eerst dan mogen wij gaan denken aan de organisatie van een volksleger, indien inderdaad ook het geheele volk soldaat is geworden.

Want eerst moeten wij soldaten hebben en dan kunnen we deze organiseren tot een leger; maar men ga niet eerst organiseren en dan afwachten of de elementen van dat aldus georganiseerde leger bruikbaar zullen zijn. (*Toejuichingen*).

Wie zou niet gaarne wenschen, dat ieder burger, die den dienstplichtigen leeftijd had bereikt, in zijn jeugd gehard zijnde en van jongs af gewend aan den wapenhandel en in het schieten, slechts enkele weken specifiek militaire oefening behoefde

om in korten tijd tot een goed soldaat te worden gevormd.

Zoo ziet het er bij ons echter nog niet naar uit.

De idee volksweerbaarheid is bij ons nog in haar eerste opkomst en veel water moet er nog door de rivieren vloeien, voordat wij hier den twintigjarigen milicien met enkele weken oefening zouden kunnen doen volstaan om hem met gerustheid te velde te kunnen doen trekken.

Intusschen zijn wij op den goeden weg. Les idées marchent. Reeds velen beginnen te beseffen, dat in bevordering van vrijwillige oefeningen in den wapenhandel en in de instelling van het reserve-kader ook voor het Nederlandsche leger een toekomst ligt.

Mais surtout pas de zèle.

Nogmaals zij het gezegd, er moet in de richting van de volksweerbaarheid nog veel worden gewrocht vóór de organisatie van een Nederlandsch volksleger kan worden ter hand genomen.

Eerst dan zal daarvoor de tijd zijn aangebroken, wanneer de Nederlandsche jonge mannen, wat bedrevenheid in het hantieren der wapenen aangaat en wat betreft liefde en lust tot het verdedigen van den vaderlandschen bodem en een daarmee gepaard gaanden militairen zin en aangeboren krijgstucht Transvaalsche boeren zijn geworden én geen schooner taak kan er voor een Nederlandsch oorlogsminister zijn weggelegd dan al die weerbare mannen te organiseeren tot een Nederlandsch volksleger.

Voor hem geen schooner opgang tot de trappen van den troon dan om zulk eene organisatie aan 't Hoofd van den Staat te kunnen aanbieden en te kunnen zeggen :

»Zie, Majesteit, gansch Uw volk georganiseerd tot eene weerbare macht, niet slechts bereid maar ook in staat tot verdediging van Uwen troon.»

Moge de 20ste eeuw niet ten einde spoeden, alvorens dat werk is tot stand gebracht en moge tot zoolang rusteloos worden gestreefd naar de bereiking van dat ideaal.

In afwachting daarvan organiseere men echter onverwijld een leger, dat, al is daarbij niet het geheele volk onder de wapenen, toch een einde maakt aan den treurigen toestand, waarin thans onze levende strijdkrachten verkeeren.

»De tijd dringt», zoo sprak de waarnemende voorzitter in eene nu 2 jaren geleden te Amsterdam gehouden bijeenkomst onzer Vereeniging.

En inderdaad, M. H. ! zoo is het.

Overal worden krijgstoerustingcn getroffen, waarbij de eene natie voor de andere niet achter wil blijven en het »Eine möglichst grosze Zahl Recruten ausbilden ohne das Budget übermässig zu belasten» is niet alleen in Duitschland, maar ook in tal van andere Staten het wachtwoord.

Nederland echter haast zich niet en wanneer aan den wachter gevraagd wordt, wat er van den dag is, luidt onveranderlijk het antwoord: »Het is nog nacht.»

Moge hierin spoedig verandering komen, want niet slechts voor de handhaving onzer duur gekochte vrijheid en onafhankelijkheid, maar ook voor den roem der wereld en voor den vrede in Europa is het van belang, dat er een Holland blijve bestaan en dat het sterk zij!

Ik heb gezegd.

(Langdurige toejuichingen).

De VOORZITTER: Wenscht ook een der heeren het woord, hetzij tot het vragen van nadere inlichtingen of om iets in het midden te brengen naar aanleiding der gehouden voordracht?

Wanneer geen der heeren het woord wenscht te voeren, dan zeg ik den geachten spreker, ook namens de vergadering, dank voor zijne goed bestudeerde en goed uitgesproken voordracht.

Bij het vele, dat te hooren is gegeven, is het natuurlijk moeielijk thans een oordeel uit te spreken over de onderwerpen, die door den heer Van der Hoog zijn behandeld, maar dit belet niet, dat ik op een enkel punt de aandacht wensch te vestigen.

Wanneer ik namelijk terugdenk aan hetgeen den 26 Januari j.l. door den heer Boonacker gezegd is, dan herinner ik mij, dat toen die spreker, na de inrichting en vorming van de Duitsche en Zwitsersche legerstelsels geschetst te hebben, tot de conclusie kwam, dat onze legerinrichting moest zijn: noch *Duitsch*, noch *Zwitsersch*.

Wat het Zwitsersch stelsel betreft, heeft de spreker van hedenavond zich voor het tegenwoordige bij het gevoelen van den heer Boonacker aangesloten. Heb ik echter den heer Van der Hoog goed begrepen, dan komt hetgeen hij nu zou wenschen het Duitsche stelsel in sommige opzichten zeer nabij, doch de vraag is gewettigd of hierbij wel genoeg gelet is op hetgeen bereikbaar is met het oog op onze financiëele middelen. Hierbij wijs ik o. a. op hetgeen door spreker voor de cavalerie wordt gewenscht; en maakt hij zich eene illusie als hij zou denken, dat ooit de Volksvertegenwoordiging daarvoor verscheidene tonnen gouds meer dan thans beschikbaar zou willen stellen.

Wat mij betreft, ben ik het met beide sprekers eens, dat voor onze legerinrichting het Zwitsersche stelsel niet past, maar acht ik evenmin het Duitsche voor ons geschikt, omdat hetgeen daar bestaat voor ons financiëel niet bereikbaar en ook niet noodig is.

Naar mijne meening moeten wij streven naar een eenvoudig ingericht kaderleger, zoo sterk als onze middelen gedoogen, en met een reserve uit dat leger voortgekomen. Om hiertoe te geraken, zal men zich moeten bepalen tot een beperkt contingent aan miliciens, sterker dan thans en overigens zoodanig saamgesteld, dat de miliciens zoo lang onder de wapenen blijven als voor deugdelijke oefening, zoowel individueel als gezamenlijk, noodig is. Het streven naar besparing op den oefeningstijd is bedenkelijk; liever een minder sterk, dan een niet goed geoefend leger.

(Toejuichingen.)

In die richting nu is eene goede oplossing te vinden, mits men daarbij eene ruime plaats geeft aan het militiekader, hetgeen, na de invoering van den persoonlijken dienstplicht, bij oordeelkundige regeling mogelijk is, wanneer de daarvoor geschikte personen niet langs een omweg aan de militie worden onttrokken.

Wil men dus werkelijk handelen in 's lands belang, laat men dan trachten op deze wijze te komen tot een goed geoefend leger, zoo sterk als onze middelen toelaten, en daarachter een uit het leger voortgekomen reserve. Wat buitendien kan gedaan

worden tot oefening van hen, die buiten het leger zijn, kan ten goede komen, mits daardoor niet wordt te kort gedaan aan de zoeven genoemde hoofdzaak.

Overigens hoop ik, dat hetgeen wij hedenavond gehoord hebben, nut zal opleveren bij de overwegingen, die nog moeten plaats hebben, alvorens eene voor ons vaderland zoo hoog noodige oplossing van het besproken militaire vraagstuk zal zijn verkregen.

(Toejuichingen.)

En hiermede Mijne Heeren! breng ik dank voor Uwe belangstelling en sluit ik de vergadering.

De Secretaris,

J. M. R. LACEULLE.

Ontwerp Vredes-Organisatie

betreffende de Korpsen der Infanterie, Cavalerie, Artillerie en Genie, de Hospitaaltroepen en de Verplegingstroepen.

I. INFANTERIE.

Het Regiment Grenadiers en Jagers.

11 Regimenten Linie-Infanterie.

2 Regimenten Vesting-Infanterie.

Samenstelling van een Regiment Linie-Infanterie, bestaande uit een Staf,
4 bataljons à 2 compagnieën en een Depot.

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			Toelichtingen.
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>1°. De Staf van het Regiment.</i>				
Kolonel	1	—	12	(1) Bestemd voor de landweerbataljons. (2) Waarvan 1 kapelmeester en 1 onderkapelmeester. (3) Oppassers van bereden Officieren.
Kapitein-Adjutant.	1	—	1	
Kapiteins	4 (1)	—	—	
Eerste- of Tweede-Luit.-Kwartierm.	1	—	—	
Adjutant-onderofficier-vaandeldrager.	—	1	—	
Muzikanten	—	14 (2)	—	
Schrijver	—	1	—	
Soldaten-vrijwilliger (3).	—	2	—	
Totaal	7	18	3	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>2°. De Staf van een Bataljon.</i>				
Luitenant-Kolonel of Majoor	1	—	1	(4) 1 Kapitein-kwartiermeester per Regiment.
Eerste- of Tweede-Luit.-Adjutant . . .	1	—	—	(5) 1 Sergeant-tamboer per Regiment.
Kapitein-, Eerste- of Tweede-Luit. Kwartiermeester (4)	1	—	—	(6) Waarvan 1 bestemd voor de landweerbataljons.
Officier van Gezondheid 1e of 2e kl.	1	—	—	(7) Waarvan 1 bestemd voor de landweerbataljons en 1 opgeleid voor sergeant-majoor.
Adjutant-Onderofficier	—	1	—	(8) Van de jaarlijksche lichting van 86 man zijn 20 bestemd voor de reservetroepen.
Sergeant- of Korporaal-tamboer (5)	—	1	—	Van elke lichting worden per Regiment opgeleid:
Geweermaker	—	1	—	5 miliciens tot Tweede-Luitenant, 20 miliciens tot sergeant, 40 miliciens tot soldaat 1e kl., 8 miliciens tot tamboer of hoornblazer.
Schoenmaker	—	1	—	
Kleermaker	—	1	—	
Kok	—	1	—	
Soldaat-vrijwilliger (3)	—	1	—	
Totaal	4	7	1	
<i>3°. Eene Compagnie.</i>				
Kapitein	1	—	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	4 (6)	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-majoor	—	1	—	
Sergeant-fourier	—	1	—	
Sergeanten	—	10 (7)	—	
Korporaals-fourier	—	2	—	
Korporaals	—	9 (6)	—	
Tamboers en Hoornblazers	—	2	—	
Miliciens	—	86 (8)	—	
Totaal	5	112	—	
<i>4°. Een Bataljon.</i>				
Staf	4	7	1	
2 Compagnieën	10	224	—	
Totaal	14	231	1	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Mantschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>5°. Het Depot.</i>				(9) Bestemd om tot korporaal te worden opgeleid.
Kapitein	1	—	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	2	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-fourier	—	1	—	
Sergeanten	—	8	—	
Korporaals	—	8	—	
Tamboer en Hoornblazer	—	1	—	
Soldaten-vrijwilliger	—	20 (9)	—	
Totaal	3	39	—	
<i>6°. Het Regiment.</i>				
Staf	7	18	3	
4 Bataljons	56	924	4	
Het Depot	3	39	—	
Totaal	66	981	7	

Samenstelling van:

**Het 1e Regiment Vesting-Infanterie, bestaande uit een Staf, 3 bataljons
à 5 compagnieën en een Depot.**

**Het 2e Regiment Vesting-Infanterie, bestaande uit een Staf, 4 bataljons
à 4 compagnieën en een Depot.**

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder- officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>1°. De Staf van een Regiment.</i>				
Kolonel	1	—	1	(1) Bestemd voor de landweerbataljons. (2) Oppassers van bereden Officieren. (3) Waarvan 1 bestemd voor de landweerbataljons. (4) Waarvan 1 bestemd voor de landweerbataljons en 1 opgeleid voor sergeant-majoor. (5) Van de jaarlijksche lichting van 86 man zijn 20 bestemd voor de reserve-troepen. Van elke lichting worden per bataljon opgeleid: 3 miliciens tot Tweede-Luitenant, 12 miliciens tot sergeant, 24 miliciens tot soldaat 1e kl., 4 miliciens tot tamboer of hoornblazer.
Kapitein-Adjutant.	1	—	—	
Kapiteins	4 (1)	—	—	
Eerste- of Tweede-Luit.-Kwartierm.	1	—	—	
Adjutant-onderofficier.	—	1	—	
Schrijver	—	1	—	
Soldaat-vrijwilliger (2)	—	1	—	
Totaal	7	3	1	
<i>2°. De Staf van een Bataljon.</i>				
Als die van een bataljon van een Regiment Linie-Infanterie	4	7	1	
Totaal	4	7	1	
<i>3°. Eene Compagnie.</i>				
Kapitein	1	—	—	
Eerste- en Tweede-Luitnants	4 (3)	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-majoor.	—	1	—	
Sergeant-fourier.	—	1	—	
Sergeanten	—	10 (4)	—	
Korporaals	—	9 (3)	—	
Tamboers en hoornblazers	—	2	—	
Miliciens	—	86 (5)	—	
Totaal	5	110	—	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			Toelichtingen.
	Officieren.	Onder-officieren en Mantschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>4°. Een Bataljon van het 1e Regiment Vesting-Infanterie.</i>				(6) Bestemd om tot korporaal te worden opgeleid.
Staf	4	7	1	
5 Compagnieën	25	550	—	
Totaal	29	557	1	
<i>5°. Een Bataljon van het 2e Regiment Vesting-Infanterie.</i>				
Staf	4	7	1	
4 Compagnieën	20	440	—	
Totaal	24	447	1	
<i>6°. Het Depot.</i>				
Kapitein	1	—	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	3	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-fourier	—	1	—	
Sergeanten	—	12	—	
Korporaals	—	12	—	
Tamboer en hoornblazer	—	1	—	
Soldaten-vrijwilligers	—	30 (6)	—	
Totaal	4	57	—	
<i>7°. Het 1e Regiment Vesting-Infanterie.</i>				
Staf	7	3	1	
3 Bataljons	87	1671	3	
Het Depot	4	57	—	
Totaal	98	1731	4	
<i>8°. Het 2e Regiment Vesting-Infanterie.</i>				
Staf	7	3	1	
4 Bataljons	96	1788	4	
Het Depot	4	57	—	
Totaal	107	1848	5	

II. CAVALERIE.

3 Brigades Huzaren.

4 Eskadrons Huzaren, bestemd om deel uit te maken van de divisiën van het Veldleger.

Samenstelling van eene Brigade Huzaren, bestaande uit een Staf, 2 regimenten à 4 eskadrons en een Depot.

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		Toelichtingen.
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Officiers-	Troepen-	
<i>1°. De Staf van de Brigade.</i>					
Kolonel	1	—	2	—	(1) Oppassers van be- reden officieren. (2) 1 Kapitein-kwar- tiermeester per Brigade.
Ritmeester-Adjutant.	1	—	2	—	
Schrijver.	—	1	—	—	
Huzaren-vrijwilliger (1)	—	2	—	—	
Totaal	2	3	4	—	
<i>2°. De Staf van een Regiment.</i>					
Luitenant-Kolonel	1	—	2	—	
Majoor	1	—	2	—	
Eerste- of Tweede-Luit.-Adjutant	1	—	2	—	
Kapt., Eerste- of Tweede-Luitenant- Kwartiermeester (2)	2	—	—	—	
Officieren van Gezondh. 1e of 2e kl.	2	—	—	—	
Paardenartsen 1e, 2e of 3e klasse.	3	—	3	—	
Adj.-onderofficier-standaarddrager	—	1	—	1	
Adjutant-onderofficier	—	1	—	1	
Staffrompetter	—	1	—	1	
Schrijver.	—	1	—	—	
Zwaardveger	—	1	—	—	
Laarzenmaker	—	1	—	—	
Kleermaker	—	1	—	—	
Koks	—	2	—	—	
Huzaren-vrijwilliger 1)	—	6	—	—	
Totaal	10	15	9	3	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		Toelichtingen.
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Officiers.	Troepen.	
<i>3°. Een Eskadron.</i>					
Ritmeester	1	—	2	—	(3) Waarvan 5 officiers-oppassers. (4) Anderhalve lichterling; de jaarlijkse lichterling bedraagt 37 man. Van elke lichterling worden per Regiment opgeleid: 1 miliciens tot Tweede-Luitenant, 3 miliciens tot wachtmeester, 9 miliciens tot korporaal. (5) Waarvan: 5 officiers-oppassers, 58 remonte-berijders, 82 recruten. (6) Waarvan: 115 remonte-paarden, 41 paarden voor recruten.
Eerste- en Tweede-Luitenants	4	—	8	—	
Opperwachtmeester-administrateur	—	1	—	—	
Opperwachtmeester	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	7	—	—	
Korporaals	—	16	—	120	
Hoefsmeden	—	2	—	—	
Trompetters	—	4	—	—	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Huzaren-vrijwilliger	—	41 (3)	—	—	
Miliciens	—	56 (4)	—	—	
Totaal	5	130	10	120	
<i>4°. Een Regiment.</i>					
Staf	10	15	9	3	
4 Eskadrons	20	520	40	480	
Totaal	30	535	49	483	
<i>5°. Het Depot.</i>					
Ritmeester	1	—	2	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	4	—	8	—	
Adjutant-onderofficier-pikeur	—	1	—	—	
Opperwachtmeester-administrateur	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	12	—	—	
Korporaals	—	20	—	156 (6)	
Hoefsmeden	—	2	—	—	
Trompetters	—	2	—	—	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Huzaren-vrijwilliger	—	145 (5)	—	—	
Totaal	5	185	10	156	
<i>6°. De Brigade.</i>					
Staf	2	3	4	—	
2 Regimenten	60	1070	98	966	
Het Depot	5	185	10	156	
Totaal	67	1258	112	1122	

**Samenstelling van een Eskadron Huzaren, bestemd om deel uit te maken van
eene Divisie van het Veldleger.**

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Officiers-	Troepen-	
Ritmeester	1	—	2	—	(1) Waarvan: 5 officiers-oppassers en 27 ordonnansen. (2) Anderhalve lichterijng; de jaarlijksche lichterijng bedraagt 58 man. Van elke lichterijng worden opgeleid: 1 miliciens tot wachtmeester, 2 miliciens tot korporaal.
Eerste- en Tweede-Luitenants	4	—	8	—	
Opperwachtmeester-admiustrateur	—	1	—	—	
Opperwachtmeester	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	7	—	—	
Korporaals	—	16	—	142	
Hoefsmeden	—	2	—	—	
Trompetters	—	4	—	—	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Huzaren-vrijwilliger	—	68 (1)	—	—	
Miliciens	—	87 (2)	—	—	
Totaal	5	188	10	142	

III. BEREDEN ARTILLERIE.

4 Regimenten Veld-Artillerie. De Afdeling Rijdende Artillerie.

Samenstelling van een regiment Veld-Artillerie bestaande uit een Staf, 2 afdelingen Veld-Artillerie à 2 batterijen, 1 Treinafdeling en een Depot.

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		Toelichtingen.
	Officieren.	Ouder-officieren en Manschappen.	Officiers.	Troepen.	
<i>1°. De Staf van het Regiment.</i>					
Kolonel	1	—	2	—	(1) Oppassers van bereden officieren. (2) 1 Kapitein-Kwartiermeester per Regiment. (3) 1 Wachtmeester-trompetter per Regiment.
Kapitein-Adjutant	1	—	1	—	
Paardenarts 1e klasse	1	—	1	—	
Adjutant-onderofficier	—	1	—	1	
Staf-trompetter	—	1	—	1	
Schrijver	—	1	—	—	
Zwaardveger	—	1	—	—	
Laarzenmaker	—	1	—	—	
Kleermaker	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger (1)	—	3	—	—	
Totaal	3	9	4	2	
<i>2°. De Staf van eene Afdeling Veld-Artillerie.</i>					
Luitenant-Kolonel of Majoor	1	—	2	—	
Eerste- of Tweede-Luit-Adjud.	1	—	1	—	
Kapitein, Eerste- of Tweede-Luit-Kwartiermeester (2)	1	—	—	—	
Officier van Gezondh. 1e of 2e kl.	1	—	—	—	
Paardenarts 2e of 3e klasse	1	—	1	—	
Adjutant-onderofficier	—	1	—	1	
Wachtm.-of Korporaal-trompetter (3)	—	1	—	1	
Kok	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger (1)	—	3	—	—	
Totaal	5	6	4	2	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Officers-	Troepen-	
<i>3°. Eene Batterij.</i>					
Kapitein	1	—	1	—	(4) Waarvan 1 opgeleid voor Opperwachtmeester.
Eerste- en Tweede-Luitenants	3	—	3	—	(5) Waarvan 4 oppassers van officieren.
Opperwachtmeester-administrateur	—	1	—	—	(6) Anderhalve lichterling: de jaarlijksche lichterling bedraagt 45 man.
Opperwachtmeester	—	1	—	—	Van elke lichterling worden per Regiment opgeleid:
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	3 miliciens tot Tweede-Luitenant,
Wachtmeesters	—	9 (4)	—	—	4 miliciens tot wachtmeester,
Korporaals-fourier	—	2	—	—	5 miliciens tot korporaal.
Korporaals	—	10	—	—	(7) 32 rij- en 72 trekpaarden.
Hoefsmeden	—	2	—	104 (7)	(8) Waarvan 3 oppassers van officieren.
Trompetters	—	4	—	—	(9) Twee halfjaarlijkse lichterlingen elk van 15 man.
Houtwerker	—	1	—	—	
Smid-bankwerker	—	1	—	—	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger	—	40 (5)	—	—	
Miliciens	—	68 (6)	—	—	
Totaal	4	141	4	104	
<i>4°. Eene Afdeling Veld-Artillerie.</i>					
Staf	5	6	4	2	
2 Batterijen	8	282	8	208	
Totaal	13	288	12	210	
<i>5°. De Treinafdeeling.</i>					
Kapitein	1	—	1	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	2	—	2	—	
Opperwachtmeester-administrateur	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	7	—	—	
Korporaals	—	14	—	—	
Hoefsmid	—	1	—	60	
Trompetters	—	2	—	—	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger	—	26 (8)	—	—	
Miliciens	—	30 (9)	—	—	
Totaal	3	83	3	60	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Officiers.	Troepen.	
<i>6°. Het Depot.</i>					
Kapitein	1	—	1	—	(10) Waarvan: 3 officiers-oppassers, 49 remonte-berijders en 41 recruten. (11) Waarvan: 48 remonte-paarden en 21 paarden voor recruten.
Eerste- en Tweede-Luitnants	2	—	2	—	
Adjutant-onderofficier-pikeur	—	1	—	—	
Opperwachtmeester-administrateur	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	8	—	—	
Korporaals	—	8	—	119 (11)	
Hoefsmid	—	1	—	—	
Trompetter	—	1	—	—	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger	—	93 (10)	—	—	
Totaal	3	115	3	119	
<i>7°. Het Regiment.</i>					
De Staf	3	9	4	2	
2 Afdeelingen Veld-Artillerie	26	576	24	420	
De Treinafdeeling	3	83	3	60	
Het Depot	3	115	3	119	
Totaal	35	783	34	601	

**Samenstelling van de Afdeling Rijdende Artillerie bestaande uit een Staf,
3 batterijen en een Depot.**

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Officiers-	Troepen-	
<i>1°. De Staf van de Afdeling.</i>					
Luitenant-Kolonel of Majoor . . .	1	—	2	—	(1) Oppassers van be- reden officieren. (2) Waarvan 3 officiers- oppassers. (3) Anderhalve lich- ting; de jaarlijkse lich- ting bedraagt 47 man. (4) 47 rij- en 48 trek- paarden.
Eerste- of Tweede-Luit.-Adjutant . . .	1	—	2	—	
Eerste- of Tweede-Luit.-Kwartierm. . .	1	—	—	—	
Officier van Gezondh. 1e of 2e klasse . . .	1	—	—	—	
Paardenarts 1e, 2e of 3e klasse . . .	1	—	1	—	
Adjutant-onderofficier	—	1	—	1	
Wachtmeester-trompetter	—	1	—	1	
Schrijver	—	1	—	—	
Zwaardveger	—	1	—	—	
Laarzenmaker	—	1	—	—	
Kleermaker	—	1	—	—	
Kok	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger (1)	—	3	—	—	
Totaal	5	10	5	2	
<i>2°. Eene Batterij.</i>					
Kapitein	1	—	2	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	2	—	4	—	
Oppervachtm.-administrateur	—	1	—	—	
Oppervachtmeester	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	5	—	—	
Korporaals	—	6	—	—	
Hoefsmeden	—	2	—	—	
Trompetters	—	2	—	95 (4)	
Zadelmaker	—	1	—	—	
Houtwerker	—	1	—	—	
Smid-bankwerker	—	—	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger	—	22 (2)	—	—	
Miliciens	—	71 (3)	—	—	
Totaal	3	113	6	95	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden.		<i>Toelichtingen.</i>
	Officiëren.	Onder-officiëren en Manschappen.	Officiërs-	Troepen-	
<i>3°. Het Depot.</i>					
Eerste- of Tweede-Luitenant	1	—	2	—	(5) Waarvan: 1 officiers-oppasser, 23 remonte-berijders, 16 recruten. (6) Waarvan: 45 remonte-paarden, 8 paarden voor re- cruten.
Opperwachtmeester-pikeur	—	1	—	—	
Opperwachtmeester-administrateur	—	1	—	—	
Wachtmeester-fourier	—	1	—	—	
Wachtmeesters	—	4	—	53 (6)	
Korporaals	—	4	—	—	
Trompetter	—	1	—	—	
Stukrijders-vrijwilliger	—	40 (5)	—	—	
Totaal	1	52	2	53	
<i>4°. De Afdeling.</i>					
Staf	5	10	5	2	
3 Batterijen	9	339	18	285	
Het Depot	1	52	2	53	
Totaal	15	401	25	340	

IV. ARTILLERIE TE VOET.

- 2 Regimenten Vesting-Artillerie.
 2 Bataljons Kust-Artillerie.
 1 Bataljon Pantserfort-Artillerie.

Samenstelling van:

Het 1e Regiment Vesting-Artillerie bestaande uit een Staf, 3 bataljons à 4 compagnieën, 2 compagnieën en een Depot.

Het 2e Regiment Vesting-Artillerie bestaande uit een Staf, 2 bataljons à 4 compagnieën en een Depot.

Het 1e Bataljon Kust-Artillerie bestaande uit een Staf, 4 comp. en een Depot.

Het 2e Bataljon Kust-Artillerie bestaande uit een Staf en 3 compagnieën.

Het Bataljon Pantserfort-Artillerie bestaande uit een Staf en 4 compagnieën.

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			Toelichtingen.
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>1°. De Staf van een Regiment Vesting-Artillerie.</i>				
Kolonel	1	—	1	(1) Oppassers van bereden officieren. (2) 1 Kapitein-Kwartiermeester per Regiment Vesting-Artillerie.
Kapitein-Adjutant	1	—	—	
Kapitein voor het materieel	1	—	—	
Schrijvers	—	2	—	
Kanonnicr-vrijwilliger (1)	—	1	—	
Totaal	3	3	1	
<i>2°. De Staf van een Bataljon Vesting- en Kust-Artillerie.</i>				
Luitenant-Kolonel of Majoor	1	—	1	
Kapitein voor het materieel	1	—	—	
Eerste- of Tweede-Luit.-Adjutant	1	—	—	
Kapitein, Eerste- of Tweede-Luit.-Kwartiermeester (2)	1	—	—	
Officier van Gezondheid 1e of 2e kl.	1	—	—	
Adjutant-onderofficier	—	1	—	
Transporteeren	5	1	1	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden van de Officieren.	Toelichtingen.
	Officieren.	Onder- officieren en Manschappen.		
Transport	5	1	1	(3) Bij den Staf van het 1e bataljon Kust-Artillerie bovendien: 2 sergeanten. } voor den } majoor. } dienst der 8 sergeanten. } afstand- 8 korporaa's. } meting. Bij den Staf van het 2e bataljon Kust-Artillerie bo- vendien: 1 sergeant. } voor den } majoor. } dienst der 4 sergeanten. } afstand- 4 korporaa's. } meting.
Sergeant-majoor-vuurwerker	—	1	—	
Sergeant- of korporaal-hoornblazer	—	1	—	
Schrijver	—	1	—	
Gewermaker	—	1	—	
Schoenmaker	—	1	—	
Kleermaker	—	1	—	
Kok	—	1	—	
Kanonnier-vrijwilliger (1).	—	1	—	
Totaal (3)	5	9	1	
<i>3°. Eene Compagnie Vesting- en Kust-Artillerie.</i>				
Kapitein	1	—	—	(4) Waarvan 1 bestemd voor de landweercompag- nieën. (5) Waarvan 1 bestemd voor de landweercompag- nieën en 5 opgeleid voor sergeant-majoor. (6) Van de jaarlijksche lichting van 61 man zijn 15 bestemd voor de reserve- troepen. Van elke lichtung werden opgeleid per bataljon: 2 miliciens tot Tweede-Luite- nant, 4 miliciens tot ser- geant, 22 miliciens tot ka- nonnier 1e kl., 4 miliciens tot hoornblazer.
Eerste- en Tweede-Luitenants	4 (4)	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-majoor	—	1	—	
Sergeant-fourier	—	1	—	
Sergeant-vuurwerker	—	1	—	
Sergeanten	—	10 (5)	—	
Korporaals	—	11 (4)	—	
Hoornblazers	—	2	—	
Miliciens.	—	61 (6)	—	
Totaal	5	88	—	
<i>4°. Een Bataljon Vesting-Artillerie.</i>				
Staf	5	9	1	
4 Compagnieën	20	352	—	
Totaal	25	361	1	
<i>5°. Het Depot.</i>				
Kapitein	1	—	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants	2	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-fourier	—	1	—	
Sergeanten	—	8	—	
Transporteeren	3	10	—	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
Transport	3	10	—	(7) Bestemd om tot korporaal te worden opgeleid. (8) Bij het Depot van het 1e Regiment Vesting-Artillerie 1 Eerste- of Tweede-Luitenant, 4 Sergeanten, 4 Korporaals en 10 Kanonniers-vrijwilliger meer.
Korporaals	—	8	—	
Hoornblazer	—	1	—	
Kanonniers-vrijwilliger	—	20 (7)	—	
Totaal (8)	3	39	—	
<i>6°. Het 1e Regiment Vesting-Artillerie.</i>				
Staf	3	3	1	
3 Bataljons	75	1083	3	
2 Compagnieën	10	176	—	
Het Depot	4	57	—	
Totaal	92	1319	4	
<i>7°. Het 2e Regiment Vesting-Artillerie.</i>				
Staf	3	3	1	
2 Bataljons	50	722	2	
Het Depot	3	39	—	
Totaal	56	764	3	
<i>8°. Het 1e Bataljon Kust-Artillerie.</i>				
Staf	5	27	1	
4 Compagnieën	20	352	—	
Het Depot	3	39	—	
Totaal	28	418	1	
<i>9°. Het 2e Bataljon Kust-Artillerie.</i>				
Staf	5	18	1	
3 Compagnieën	15	264	—	
Totaal	20	282	1	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.		Paarden van de Officieren.	Toelichtingen.
	Officieren.	Onder- officieren en Manschappen.		
10°. <i>De Staf van het Bataljon Pantserfort-Artillerie.</i>				
Als de bestaande organisatie (9)	3	2	1	(9) Bovendien: 1 Kanon- nier-vrijwilliger (oppasser van een bereden officier) meer.
Totaal . . .	3	2	1	(10) Bij de 1e compagnie 1 en bij de 4e compagnie 3 onderofficieren en mau- schappen meer.
11°. <i>Eene Compagnie Pantserfort- Artillerie.</i>				
Officieren	4	—	—	
Onderofficieren en korporaals	—	70 (10)	—	
Kanonniërs-vrijwil- liger	—	16	—	
Miliciens	—	—	—	
Totaal	4	86	—	
12°. <i>Hel Bataljon Pantserfort- Artillerie.</i>				
Staf	3	2	1	
4 Compagnieën	16	318	—	
Totaal	19	350	1	

V. GENIETROEPEN.

1 Regiment.

Samenstelling van het Regiment Genietroepen bestaande uit:

- 1 Bataljon Veld-Pioniers à 2 compagnieën.
 - 1 Bataljon Vesting-Pioniers à 4 compagnieën.
 - 1 Bataljon Pontonniers à 2 compagnieën.
 - 1 Compagnie Telegraafstroepen.
 - 1 Compagnie Spoorwegstroepen.
- Het Depot.

STERKTE EN SAMENSTELLING,	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>1°. De Staf van het Regiment.</i>				(1) Oppassers van be- reden officieren.
Kolonel	1	—	1	
Kapitein-Adjutant	1	—	—	
Kapitein voor speciale diensten . .	1	—	—	
Adjutant-onderofficier of sergeant- majoor-magazijnmeester	—	1	—	
Adjutant-onderofficier-instrument- maker	—	1	—	
Sergeant-majoor of sergeant-onder- magazijnmeester	—	1	—	
instrumentmaker.	—	1	—	
Sergeant-majoor { timmerman	—	1	—	
of sergeant- { smid	—	1	—	
vuurwerker	—	1	—	
Schrijvers	—	2	—	
Pionier-vrijwilliger (1)	—	1	—	
Totaal	3	10	1	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			Toelichtingen.
	Officieren.	Onder-officieren en Mantschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>2°. De Staf van een bataljon Pioniers of Pontonniers.</i>				
Luitenant-Kolonel of Majoor . . .	1	—	1	(2) 1 Kapitein-Kwartiermeester bij het Regiment.
Eerste- of Tweede-Luit.-Adjutant . . .	1	—	—	(3) Waarvan 1 bestemd voor de landweercompagnieën.
Eerste- of Tweede-Luit. voor het materieel . . .	1	—	—	(4) Waarvan 1 bestemd voor de landweercompagnieën en 1 opgeleid voor sergeant-majoor.
Kapitein-, Eerste- of Tweede-Luit.-Kwartiermeester (2) . . .	1	—	—	(5) Van de jaarlijksche lichting van 57 man zijn 20 bestemd voor de reserve-troepen.
Officier van Gezondheid 1e of 2e kl. . .	1	—	—	(6) Van elke lichting worden per bataljon alsmede bij de telegraaf- en bij de spoorwegcompagnie opgeleid:
Adjutant-onderofficier . . .	—	1	—	1 miliciens tot Tweede-Luitenant, 2 miliciens tot sergeant, 3 miliciens tot korporaal.
Sergeant- of korporaal-tamboer of -hoornblazer . . .	—	1	—	
Geweermaker . . .	—	1	—	
Schoenmaker . . .	—	1	—	
Kleermaker . . .	—	1	—	
Kok . . .	—	1	—	
Pionier- of pontonnier-vrijwilliger (1) . . .	—	1	—	
Totaal . . .	5	7	1	
<i>3°. Eene Compagnie Veld-Pioniers.</i>				
Kapitein . . .	1	—	—	
Eerste- en Tweede-Luitenants . . .	4 (3)	—	—	
Sergeant-majoor-administrateur . . .	—	1	—	
Sergeant-majoor . . .	—	1	—	
Sergeant-fourier . . .	—	1	—	
Sergeanten . . .	—	8 (4)	—	
Korporaals-fourier . . .	—	2	—	
Korporaals . . .	—	9 (3)	—	
Tamboers . . .	—	2	—	
Pioniers-vrijwilliger . . .	—	50	—	
Miliciens (6) . . .	—	57 (5)	—	
Totaal . . .	5	131	—	
<i>4°. Het Bataljon Veld-Pioniers.</i>				
Staf . . .	5	7	1	
2 Compagnieën . . .	10	262	—	
Totaal . . .	15	269	1	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder- officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
<i>5°. Eene Compagnie Vesting-Pioniers.</i>				
Officieren	3	—	—	(7) Bij de 1e compagnie bovendien 1 Eerste- of Twee- de-Luitenant, 3 sergeanten en 3 korporals meer. (8) Bij de 1e Compagnie 1 man meer.
Onderofficieren en kor- poraals	—	72	—	
Pioniers-vrijwilliger	—	25	—	
Miliciens (6)	—	—	—	
Totaal	3	97	—	
<i>6°. Het Bataljon Vesting-Pioniers.</i>				
Staf	5	7	1	
4 Compagnieën	12	388	—	
Totaal	17	395	1	
<i>7°. Eene Compagnie Pontonniers.</i>				
Officieren	4	—	—	Als de bestaande organisatie. (7)
Onderofficieren en korporaals	—	51 (8)	—	
Pontonniers-vrijwil- liger	—	—	—	
Miliciens (6)	—	53	—	
Totaal	4	104	—	
<i>8°. Het Bataljon Pontonniers.</i>				
Staf	5	7	1	
2 Compagnieën	9	215	—	
Totaal	14	222	1	

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			Toelichtingen.		
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.			
<i>9°. De Compagnie Telegraafstroepen.</i>						
Officieren	5	—	—	(9) Bovendien: 1 Eerste of Tweede-Luitenant, 2 ser- geanten en 4 korporaals meer.		
Onderofficieren en } korporaals	—	69	—			
Telegraafsoldaten- } vrijwilliger					62	—
Miliciens (6)						
Totaal	5	131	—			
<i>10°. De Compagnie Spoorwegstroepen.</i>						
Officieren	3	—	—			
Onderofficieren en kor- } poraals	—	51	—			
Spoorwegsoldaten-vrij- } williger					28	—
Miliciens (6)						
Totaal	3	79	—			
<i>11°. Het Depot.</i>						
Als de bestaande organisatie	3	73	—			
Totaal	3	73	—			
<i>12°. Het Regiment.</i>						
Staf.	3	9	1			
Het Bataljon Veld-Pioniers.	15	269	1			
Het Bataljon Vesting-Pioniers.	17	395	1			
Het Bataljon Pontonniers	14	222	1			
De Compagnie Telegraafstroepen	5	131	—			
De Compagnie Spoorwegstroepen	3	79	—			
Het Depot	3	73	—			
Totaal	60	1178	4			

VI. HOSPITAALTROEPEN.

4 Compagnieën.

Samenstelling van eene Compagnie Hospitaaltroepen.

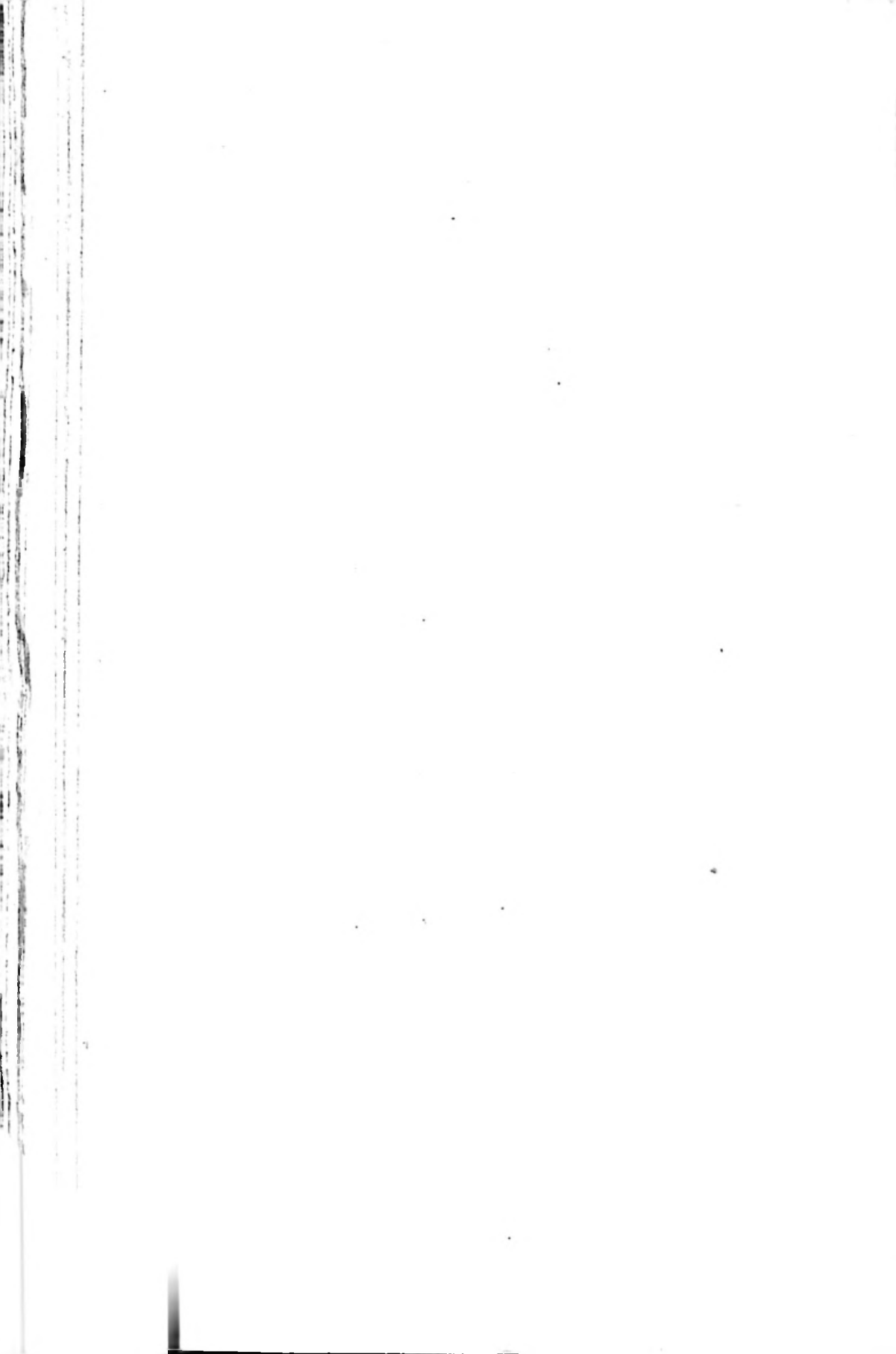
STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder-officieren en Manschappen.	Paarden van de Officieren.	
Eerste-Luitenant	1	—	—	(1) Twee halfjaarlijksche lichtingen elk van 16 man. Van de eerste halfjaarlijksche lichting worden opgeleid: 1 miliciens tot sergeant. 1 miliciens tot korporaal.
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeant-fourier	—	1	—	
Sergeanten	—	9	—	
Korporaals	—	9	—	
Hospitaalsoldaten-vrijwilliger	—	8	—	
Miliciens	—	32 (1)	—	
Totaal	1	60	—	
4 Compagnieën Hospitaaltroepen	4	240	—	

VII. VERPLEGINGSTROEPEN.

1 Compagnie.

Samenstelling van de Compagnie Verplegingstroepen.

STERKTE EN SAMENSTELLING.	Troepen.			<i>Toelichtingen.</i>
	Officieren.	Onder- officieren en Manschuppen.	Paarden van de Officieren.	
Eerste-Luitenant	1	—	—	(1) Twee halfjaarlijksche lichtingen elk van 40 man. Van de eerste halfjaarlijksche lichting worden opgeleid: 4 miliciens tot sergeant. 4 miliciens tot korporaal.
Sergeant-majoor-administrateur	—	1	—	
Sergeanten	—	4	—	
Korporaals	—	8	—	
Miliciens	—	80 (1)	—	
Totaal	1	93	—	

Kostenberekening

BETREFFENDE

de Korpsen der Infanterie, Cavalerie, Artillerie, (behalve de
Pantserfort-Artillerie, Pontonniers en Torpedisten),
de Veldcompagnieën Genietroepen en
de Hospitaalsoldaten

BIJ DE

Bestaande Vredesorganisatie.

TOELICHTINGEN.

- 1°. Als uitgaven per man en per dag zijn voor de onder-officieren en soldaten in rekening gebracht:
 - a. Soldij volgens de tabellen, behoorende bij het Koninklijk Besluit van 15 Februari 1899, n°. 13 (R. M. 1899 bladz. 143).
 - b. Dagelijksche toelage voor kleeding en uitrusting volgens de tabel A, behoorende bij het Koninklijk Besluit van 25 Augustus 1888 n°. 27 (N. B. U. bladz. 1019).
 - c. Voeding ad *f* 0,25.
 - d. Brood ad *f* 0,05.
 - e. Waschloon, scheren, haarknippen ad *f* 0,037.
- 2°. Alleen de kwartiermeesters, schrijvers en paardenoppassers, dienstdoende bij de korpsen, zijn in de organisatie opgenomen.
- 3°. Voor de sterkte aan vrijwilligers is genomen het aantal, dat op de begrooting voor het jaar 1900 is uitgetrokken..

- 4°. Voor na te laten schuld is in rekening gebracht: voor de infanterie en de genietroepen *f* 12,50, voor de cavalerie *f* 20, voor de artillerie *f* 22,50 per man van elke lichting.
 - 5°. Voor drinkwater is per jaar in rekening gebracht *f* 0,77 per man en *f* 3,85 per paard, berekend naar eene vredessterkte van 24649 man en 4655 paarden en in verband met het totaal op de begrooting voor het jaar 1900 uitgetrokken bedrag.
 - 6°. Voor verlichting is per jaar in rekening gebracht *f* 2,83 per man en per paard, berekend naar dezelfde grondslagen als onder 5° aangegeven.
 - 7°. Voor onderwijs, korpsbibliotheeken, pioniergereedschappen, traan, brandstoffen, slappe was en drukinkt zijn de gemiddelde bedragen genomen van die vermeld in het Recueil Militair 1899 bladz. 701 c. v.
 - 8°. Voor aanschaffing en wijziging van ledergoed en paardentuig en voor aanschaffing van trommen, hoorns en trompetten is het bedrag geraamd in verband met het totaal aantal onderdeelen en het op de begrooting voor het jaar 1900 uitgetrokken bedrag.
 - 9°. Voor slaapfournituren is in rekening gebracht *f* 6,39 per man en per jaar, berekend naar eene vredessterkte van 24649 man en het totaal op de begrooting voor het jaar 1900 uitgetrokken bedrag.
 - 10°. Voor geneeskundige verpleging is in rekening gebracht *f* 4,85 per man en per jaar berekend naar dezelfde grondslagen als onder 9° aangegeven.
 - 11°. Voor voeding, huisvesting en daggeld van in te lijven miliciens enz. is gerekend op 3 lichten en *f* 0,50 per man.
 - 12°. De overige uitgaven zijn overgenomen uit de begrooting voor het jaar 1900, per regiment, korps enz. berekend naar de sommen, zooals die voor de gezamenlijke regimenten of voor elk korps zijn uitgetrokken.
-

I. INFANTERIE.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Reg. Infanterie (behalve 5e bataljon).			9 Vestingbataljons.		Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag.		
	Reg. en Bat. staven.	16 Comp.	Totaal.	Bat. staven.	Totaal.			1 Reg. Infanterie (behalve 5e bataljon).	9 Vestingbataljons.	
<i>1°. Officieren.</i>										
Kolonel	1	—	1	—	—	—	f 4500	f 4500	—	
Luitenant-Kolonels	3	—	3	5	—	5	3400	10200	f 17000	
Majoor	2	—	2	4	—	4	3000	6000	12000	
Kapiteins-Adjutant	1	—	1	—	—	—	2200	2200	—	
Kapiteins van speciale diensten	4	—	4	—	—	—	2000	8000	—	
Kapiteins	—	16	16	36	36	—	2000	32000	72000	
Eerste-Luitenants-Adjutant	4	—	2	9	—	5	1300	2600	6500	
Tweede-Luitenants-Adjutant	—	—	2	—	—	4	1100	2200	4400	
Eerste-Luitenants van speciale diensten	1	—	1	—	—	—	1200	1200	—	
Tweede-Luitenants van speciale diensten	—	—	—	—	—	—	1000	—	—	
Eerste-Luitenants	—	48	29	—	65	—	1200	34800	78000	
Tweede-Luitenants	—	—	19	108	43	—	1000	19000	43000	
Kapiteins-Kwartiermeester	1	—	1	—	—	—	2000	2000	—	
Eerste Luitenants-Kwartierm.	5	—	3	9	—	5	1200	3600	6600	
Tweede-Luitenants-Kwartierm.	—	—	2	—	4	—	1000	2000	4000	
Officieren van Gezondheid 1e kl.	4	—	2	9	—	5	2200	4400	11000	
Officieren van Gezondheid 2e kl.	—	—	2	—	4	—	1600	3200	6400	
Totaal							f 137900	f 260300		
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>										
Adjutanten-onderofficier	10	—	10	18	—	18	f 2.40	1876.—	f 8760.—	f 15768.—
Sergeanten-majoor	4	16	20	36	36	1.65	602.25	12045.—	21681.—	—
Sergeanten bestemd enz.	—	16	16	36	36	1.25	456.25	7300.—	16425.—	—
Fouriers	—	16	16	36	36	1.—	365.—	5840.—	13140.—	—
Sergeanten-onderwijzer	4	—	4	9	—	9	1.05	383.25	1533.—	3449.25
Sergeanten-scherpschutter	4	—	4	9	—	9	1.05	383.25	1533.—	3449.25
Sergeanten	—	96	96	216	216	1.—	365.—	35040.—	78840.—	—
Sergeanten-tamboer	1	—	1	—	—	—	1.05	383.25	—	—
Transporteeren							f 73434.25	f 152752.50		

	1 Reg. Infanterie (behalve 5e bataljon).			9 Vestingbataljons.			Uitgaven per man en dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag.	
	Reg. en Bat. staven.	16 Comp.	Totaal.	Bat. staven.	36 Compagnieën.	Totaal.			1 Reg. Infanterie (behalve 5e bataljon).	9 Vestingbataljons.
Transport	—	144	144	—	324	324	f 0.642	f 234.33	f 72434.25	f 152752.50
Korporaals	3	—	3	9	—	9	0.892	325.85	33743.52	75922.32
Korporaals-lamboer	18	—	18	—	—	—	—	—	976.74	8790.66
Muzikanten	—	48	48	—	108	108	0.582	212.43	4907.50	—
Tamboers en hoornblazers.	—	64	64	—	144	144	0.572	208.78	10255.04	23073.84
Soldaten-vrijwilliger.	—	—	—	—	—	—	—	—	13361.92	30064.32
Schrijvers	2	—	2	—	—	—	1.05	383.25	766.50	—
Geweermakers	4	—	4	9	—	9	1.05	383.25	1533.—	3449.25
Kleermakers	4	—	4	9	—	9	0.572	208.78	835.12	1879.02
Schoenmakers	4	—	4	9	—	9	0.572	208.78	835.12	1879.02
Totaal									f 139648.71	f 297811.53

b. Miliciens.

	16 Comp. Infanterie.	36 Comp. Infanterie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag.	
						1 Reg. Infanterie (behalve 5e bataljon).	9 Vesting-bataljons.
1°. Lichting vorig jaar.							
Blijvend gedeelte.							
Sergeanten	8	18	227	f 1.—	f 227.—	f 1816 —	f 4086.—
Korporaals	21	47	227	0.642	145.73	3060.33	6849.31
Soldaten	197	443	227	0.572	129.84	25578.48	57519.12
2°. Lichting loopend jaar.							
a. Eerste dienst.							
Korporaals } als soldaat	48	108	153	-0.542	82.93	3980.64	8956.44
Korporaals } als korporaal			107	0.642	68.69	3297.12	7418.52
Soldaten	579	1303	260	0.542	140.92	81592.68	183618.76
b. Blijvend gedeelte.							
Korporaals	31	70	46	0.642	29.53	915.43	2067.10
Soldaten	198	445	46	0.572	26.31	5209.38	11707.95
3°. Herhalingslichtingen.							
Sergeanten	10	22	30	1.—	30.—	300.—	660.—
Korporaals	80	180	30	0.642	19.26	1540.80	3466.80
Soldaten	917	2063	30	0.542	16.26	14910.42	33544.38
4°. Vrijwillig verblijf.							
Sergeanten	14	31	365	1.—	365.—	5110.—	11315.—
Korporaals	2	4	365	0.642	234.33	468.66	937.32
Soldaten	20	45	365	0.542	197.83	3956.60	8902.35
Totaal						f 151736.54	f 341049.05

II. CAVALERIE.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Veld-eskadron.			3 Regimenten Huzaren (4 Veld-eskadrons per Regiment).			Het Eskadron Ordonnansen.	Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag.		
	Regt. staven.	12 Veld-eskadrons.	3 Depot-eskadrons	Totaal.	Het Eskadron Ordonnansen.	Uitgaven per man en per dag.				Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	1 Veld-eskadron.	3 Regimenten Huzaren, (4 Veld-eskadrons per Regiment).
1°. Officieren.												
Kolonels	3	—	—	3	—	—	—	f 4500	—	f 13500	—	
Luitenant-Kolonels.	9	—	—	9	—	—	—	3600	—	10800	—	
Majors	—	—	—	6	—	—	—	3200	—	19200	—	
Ritmeesters-Adj.	3	—	—	3	—	—	—	2400	—	7200	—	
Ritmeesters-Instruct.	3	—	—	3	—	—	—	2400	—	7200	—	
Ritmeesters	1	12	3	15	1	—	—	2400	f 2400	36000	f 2160	
1e Luitenants-Adj.	3	—	—	2	—	—	—	1700	—	3400	—	
2e Luitenants-Adj.	—	—	—	1	—	—	—	1500	—	1500	—	
Eerste-Luitenants	4	48	12	36	4	—	—	1600	3200	57600	3200	
Tweede-Luitenants	—	—	—	24	—	—	—	1400	2800	33600	2800	
Kapiteins-Kwartierm.	3	—	—	3	—	—	—	2000	—	6000	—	
1e Luit.-Kwartierm.	—	—	—	2	—	—	—	1200	—	2400	—	
2e Luit.-Kwartierm.	3	—	—	1	—	—	—	1000	—	1000	—	
Officieren v. Gez. 1e kl.	6	—	—	3	—	—	—	2200	—	6600	—	
Officieren v. Gez. 2e kl.	—	—	—	3	—	—	—	1600	—	4800	—	
Paardenartsen 1e kl.	3	—	—	3	—	—	—	2400	—	7200	—	
Paardenartsen 2e kl.	—	—	—	3	—	—	—	1600	—	4800	—	
Paardenartsen 3e kl.	6	—	—	3	—	—	—	1400	—	4200	—	
Totaal									f 8400	f 227000	f 8400	
2°. Onderofficieren en manschappen.												
Adj.-onderofficier	12	—	—	12	—	1.252	f 919.80	—	—	f 11037.60	—	
Staftrumpeters	3	—	—	3	—	1.225	447.12 ⁵	—	—	1341.37	—	
Opperwachtmeesters	1	12	3	15	1	1.825	666.12 ⁵	f 666.12 ⁵	9991.87 ⁵	f 666.12 ⁵		
Wachtmeesters bestemd enz.	1	12	—	12	—	1.475	538.37 ⁵	538.37 ⁵	6460.50	—		
Fouriers	1	12	3	15	1	1.225	447.12 ⁵	447.12 ⁵	6706.87 ⁵	447.12 ⁵		
Wachtmeesters	7	84	36	120	8	1.225	447.12 ⁵	3129.87 ⁵	53655.—	3577.—		
Korporals	16	192	60	252	16	0.807	294.55 ⁵	4712.88	74227.86	4712.88		
Hoefsmeden	2	24	6	30	2	0.68	248.20	496.40	7446.—	496.40		
Trompetters	4	48	6	54	4	1.007	367.55 ⁵	1470.22	19847.97	1470.22		
Zadelmakers	1	3	12	15	1	0.685	250.02 ⁵	250.02 ⁵	3750.37 ⁵	250.02 ⁵		
Huzaren-vrijwilligen	70	840	261	1131	100	0.687	250.75 ⁵	17501.75	283603.90 ⁵	25002.50		
Schrijvers	6	—	—	6	—	1.055	385.02 ⁵	—	2310.15	—		
Zwaardvegers.	3	—	—	3	—	1.055	385.02 ⁵	—	1155.07 ⁵	—		
Laarzenmakers	3	—	—	3	—	0.685	250.02 ⁵	—	750.07 ⁵	—		
Kleermakers	3	—	—	3	—	0.685	250.02 ⁵	—	750.07 ⁵	—		
Totaal								f 29212.77 ⁵	f 483034.70 ⁵	f 36622.27 ⁵		

b. Miliciens.

	1 Veld-eskadron.	12 Veld-eskadrons.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag.	
						1 Veld-eskadron.	3 Reg. Huzaren (4 Veld-eskadrons per Regiment).
<i>1°. Lichting laatstvoorig jaar.</i>							
Blijvend gedeelte.							
Wachtmeesters	—	2	59	f 1.225	f 72.275	—	f 144.55
Korporaals.	1	8	59	0.807	47.615	f 47.615	380.92
Huzaren	10	124	59	0.667	39.355	393.55	4880.02
<i>2°. Lichting vorig jaar.</i>							
a. Eerste dienst.							
Wachtmeesters	—	4	258	1.225	316.05	—	1264.20
	—	4	107	1.225	131.075	—	524.30
Korporaals.	2	28	258	0.807	208.205	416.41	5829.74
	1	12	107	0.807	86.35	86.35	1036.20
	12	144	151	0.667	100.715	1208.58	14502.96
Huzaren	16	192	151	0.617	93.165	1490.64	17887.68
	27	328	107	0.667	71.37	1926.99	23409.36
b. Blijvend gedeelte.							
Wachtmeesters	—	4	107	1.225	131.075	—	524.30
Korporaals	2	20	107	0.807	86.35	127.70	1727.—
Huzaren	13	160	107	0.667	71.37	927.81	11419.20
<i>3°. Lichting loopend jaar.</i>							
Korporaals } als huzaar	3	32	245	0.617	151.165	453.495	4837.28
} als korporaal			61	0.807	49.225	147.675	1575.20
	14	168	245	0.617	151.165	2116.31	25395.72
Huzaren	14	168	61	0.667	40.685	569.59	6835.08
	17	200	122	0.617	75.275	1279.675	15055.—
<i>4°. Herhalingslichting.</i>							
Wachtmeester.	—	4	30	1.225	36.75	—	147.—
Korporaals.	1	12	30	0.807	24.21	24.21	290.52
Huzaren	20	240	30	0.617	18.51	370.20	4442.40
<i>5°. Vrijwillig verblijf.</i>							
Huzaren	1	12	365	0.667	243.455	243.455	2921.46
Totaal						f 11875.255	f 145030.09

III. BEREDEN ARTILLERIE.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Regiment Veld- Artillerie.				Het Korps Rijdende Artillerie.		Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar (1).	Totaalbedrag.		
	Reg. en Afd. staven.	6 Batterijen.	1 Trainadeeling.	1 Depot.	Totaal.	Korpsstaf.			1 Regiment Veld- Artillerie.	Het Korps Rijdende- Artillerie.	
						2 Batterijen.					Totaal.
<i>1°. Officieren.</i>											
Kolonel	1	—	—	—	1	—	—	f 4500	f 4500	f —	
Luitenant-Kolonels	—	—	—	—	1	1	—	3600	3600	3600	
Majors	2	—	—	—	1	—	—	3200	3200	—	
Kapiteins-Adjutant	1	—	—	—	1	—	—	2400	2400	—	
Kapiteins van speciale diensten	1	—	—	—	1	—	—	2400	2400	—	
Kapiteins	—	6	1	1	8	2	2	2400 *	19200	5200	
Eerste-Luitenants-Adjutant	—	—	—	—	1	—	—	1600 *	1600	1800	
Tweede-Luitenants-Adjutant	2	—	—	—	1	1	—	1400 *	1400	—	
Eerste-Luitenants	—	—	—	—	16	4	—	1500 *	24000	6800	
Tweede-Luitenants	—	18	6	2	10	6	3	1300 *	13000	4500	
Kapiteins-Kwartiermeester	1	—	—	—	1	—	—	2000	2000	—	
Eerste-Luitenants-Kwartierm.	—	—	—	—	1	—	—	1200	1200	1200	
Tweede-Luitenants-Kwartierm.	2	—	—	—	1	1	—	1000	1000	—	
Officieren van Gezondheid 1e kl.	—	—	—	—	1	—	—	2200	2200	2200	
Officieren van Gezondheid 2e kl.	2	—	—	—	1	—	—	1600	1600	—	
Paardenartsen 1e kl.	1	—	—	—	1	—	—	2400	2400	—	
Paardenartsen 2e kl.	—	—	—	—	1	—	—	1600	1600	1600	
Paardenartsen 3e kl.	2	—	—	—	1	1	—	1400	1400	—	
Totaal									f 88700	f 26700	
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>											
Adjutanten-onderofficier	—	6	—	1	7	2	2	f 2.52	919.80	f 6138.60	f 1839.60
Stafrompetter	1	—	—	—	1	1	1	1.22	445.30	445.30	459.90
Opperwachtmeesters	—	6	1	1	8	2	2	1.82	664.30 *	5314.40	1357.80
Fouriers	—	6	1	1	8	2	2	1.22	445.30 *	3562.40	919.80
Wachtmeesters	—	42	12	6	60	14	15	1.22	445.30 *	26718.—	6898.50
Korporaals	—	48	16	6	70	16	16	0.877	320.10 ⁵ *	22407.35	5296.88
Hoefsmeden	—	6	1	—	7	4	4	0.67	244.55 *	1711.85	1022.—
Trompetters	—	2	12	2	17	4	4	1.002	365.73 *	6217.41	1521.32
Zadelmakers	—	6	1	—	7	2	2	0.67	244.55 *	1711.85	511.—
Kanonniërs en stukr. 1e kl.	—	10	90	30	20	75	28	0.727	265.33 ⁵ *	19900.12	7735.98
Kanonniërs en stukr. 2e kl.	—	—	—	—	75	6	50	0.677	247.10 ⁵ *	18532.87	7225.54
Schrijvers	—	4	—	—	4	1	—	1.05	383.25	1533.—	383.25
Zwaardvegers	—	1	—	—	1	1	1	1.05	383.25	383.25	383.25
Laarzenmakers	—	1	—	—	1	1	1	0.67 ⁵	246.37 ⁵ *	246.37 ⁵	257.32 ⁵
Kleermakers	—	1	—	—	1	1	1	0.67 ⁵	246.37 ⁵ *	246.37 ⁵	257.32 ⁵
Houtwerkers	—	3	—	—	3	1	1	0.67 ⁵	246.37 ⁵ *	739.12 ⁵	257.32 ⁵
Smid-bankwerkers	—	3	—	—	3	1	1	0.67 ⁵	246.37 ⁵ *	739.12 ⁵	257.32 ⁵
Totaal									f 116847.40	f 36584.12	

(1) De tractementen gemerkt met een * zijn bij de Rijdende-Artillerie f 200 hooger; de uitgaven gemerkt met * voor onderofficieren f 14.60, voor korporaals en manschappen f 10.95 hooger.

b. Miliciens.

	1 Regiment Veld- Artillerie.			2 Batterijen Rijdende Artillerie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag (1).	Totale uitgaven per man.	Totaalbedrag.	
	6 Batterijen.	1 Trainafdeling.	Totaal.					1 Regiment Veld-Artillerie.	Het Korps Rijdende-Artillerie.
1°. Lichting laatstvoorijjaar.									
Blijvend gedeelte.									
Wachtmeesters.	2	—	2	2	59	f 1.22 *	f 71.98	f 143.96	f 148.68
Korporaals	7	—	7	2	59	0.877 *	51.74	362.18	107.03
Kanonniërs en stukrijders.	135	35	170	35	59	0.657 *	38.76	6589.20	1418.65 ²
2°. Lichting vorig jaar.									
a. Eerste dienst.									
Wachtmeesters.	5	—	5	2	59	1.22 *	71.98	359.90	148.68
Korporaals	8	—	8	2	59	0.877 *	51.74	413.92	107.03
Kanonniërs en stukrijders.	153	40	193	56	59	0.607 *	35.81	6911.33	2104.65
b. Blijvend gedeelte.									
Wachtmeesters.	3	—	3	2	306	1.22 *	373.32	746.64	771.12
Korporaals	10	—	10	5	306	0.877 *	268.36	2683.60	1387.71
Kanonniërs en stukrijders.	150	40	190	55	306	0.657 *	201.04	38197.60	11562.21
3°. Lichting looppend jaar.									
Korporaals { als kanonniër of stukrijder.	13	—	13	4	181	0.607 *	111.69	1451.97	468.83
ais korporaal.	—	—	—	—	122	0.877 *	106.99	1380.87	442.62
Kanonniërs en stukrijders.	164	45	209	66	306	0.607 *	185.74	38819.66	12864.85
	3	—	3	—	245	0.607	148.71	446.13	—
4°. Herhalingslichting.									
Wachtmeesters.	1	—	1	—	35	1.22	42.70	42.70	—
Korporaals	5	—	5	—	35	0.877	30.69 ⁵	153.47	—
Kanonniërs en stukrijders.	180	45	225	60	35	0.607 *	21.24 ⁵	4780.12 ⁵	1337.70
5°. Vrijwillig verblijf.									
Wachtmeesters.	2	—	2	—	365	1.22	445.30	890.60	—
Korporaals	2	—	2	—	365	0.877	320.10 ⁵	640.21	—
Kanonniërs en stukrijders.	17	5	22	5	365	0.657 *	239.80 ⁵	5275.71	1253.77 ⁵
Totaal								f 110289.77 ⁵	f 34123.54

(1) De uitgaven per man en per dag gemerkt met * bedragen voor de Rijdende-Artillerie 3 cents meer.

IV. VESTING-ARTILLERIE

(met uitzondering van de Pantserfort-Artillerie).

a. Vrijwillig dienenden.

	4 Regimenten Vesting-Artillerie.			Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaalbedrag 4 Regimenten Vesting-Artillerie.
	Regiments-slaven.	40 Compagnieën.	Totaal.			
<i>1°. Officieren.</i>						
Kolonels	4	—	4	—	f 4500	f 18000
Luitenant-Kolonels	8	—	4	—	3400	13600
Majors	4	—	4	—	3000	12000
Kapiteins-Adjutant	4	—	4	—	2200	8800
Kapiteins van het materieel	4	—	4	—	2200	8800
Kapiteins van speciale diensten	8	—	8	—	2200	17600
Kapiteins	—	40	40	—	2200	88000
Eerste-Luitenants-Adjutant	9	—	5	—	1400	7000
Tweede-Luitenants-Adjutant	9	—	4	—	1200	4800
Eerste-Luitenants	4	74	74	—	1300	96200
Tweede-Luitenants	4	120	50	—	1100	55000
Kapiteins-Kwartiermeester	4	—	4	—	2000	8000
Eerste-Luitenants-Kwartierm.	4	—	2	—	1200	2400
Tweede-Luitenants-Kwartierm.	4	—	2	—	1000	2000
Officieren van Gezondheid 1e kl.	8	—	4	—	2200	8800
Officieren van Gezondheid 2e kl.	8	—	4	—	1600	6400
Totaal						f 357400
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>						
Adjudanten-onderofficier	9	—	9	f 2.45	f 894.25	f 8048.25
Sergeanten-majoor	9	40	49	1.70	620.50	30404.50
Sergeanten-majoor-vuurwerker	4	—	4	1.70	620.50	2482.—
Sergeanten bestemd enz.	—	40	40	1.35	492.75	19710.—
Fouriers	—	40	40	1.10	401.50	16060.—
Sergeanten	15	280	295	1.10	401.50	118442.50
Sergeanten vuurwerker	—	40	40	1.15	419.75	16790.—
Stafhoornblazers	4	—	4	1.45	529.25	2117.—
Korporaals	18	320	338	0.742	270.83	91540.50
Hoorblazers 1e kl.	—	80	40	0.672	245.28	9811.20
Hoorblazers 2e kl.	—	80	40	0.622	227.03	9081.20
Kanonniërs-vrijwilliger 1e kl.	—	240	120	0.622	227.03	27243.60
Kanonniërs-vrijwilliger 2e kl.	—	240	120	0.572	208.78	25053.60
Schrijvers	12	—	12	1.05	383.25	4599.—
Geweermakers	4	—	4	1.05	383.25	1533.—
Schoenmakers	4	—	4	0.56	204.40	817.60
Kleermakers	4	—	4	0.56	204.40	817.60
Totaal						f 384551.55

b. Miliciens.

	40 Compagnieën.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag 4 Regimenten Vesting-artillerie.
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>					
Sergeanten.	10	181	f 1.10	f 199.10	f 1991.—
Korporaals.	60	181	0.742	134.30	8058.—
Kanonniërs	460	181	0.572	103.53	47693.80
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>					
<i>a. Eerste dienst.</i>					
Korporaals } als kanonniër . . .	120	153	0.542	82.92	9950.40
Korporaals } als korporaal . . .		107	0.742	79.39	9526.80
Kanonniërs	1220	260	0.542	140.92	171922.40
<i>b. Blijvend gedeelte.</i>					
Korporaals.	70	46	0.742	34.13	2389.10
Kanonniërs	460	46	0.572	26.31	12102.60
<i>3°. Herhalingslichting.</i>					
Sergeanten.	10	35	1.10	38.50	385.—
Korporaals	60	35	0.742	25.97	1558.20
Kanonniërs	1100	35	0.542	18.97	20867.—
<i>4°. Vrijwillig verblijf.</i>					
Sergeanten.	20	365	1.10	401.50	8030.—
Kanonniërs	30	365	0.542	189.70	5691.—
Totaal					f 300165.30

V. Genietroepen (de Veldcompagnieën).

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Compagnie	Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag 1 veldcomp. Genietroepen.
<i>1°. Officieren.</i>				
Kapitein	1	—	f 2200	f 2200
Eerste-Luitenant	2	—	1300	1300
Tweede-Luitenant		—	1100	1100
Totaal				f 4600
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>				
Sergeanten-majoor	2	f 1.72	f 627.80	f 1255.60
Fourier	1	1.17	427.05	427.05
Sergeanten	6	1.17	427.05	2562.30
Korporaals	2	0.752	274.48	2195.84
Tamboers	2	0.582	212.43	424.86
Geniesoldaten 1e klasse	15	0.632	230.68	5460.20
Geniesoldaten 2e klasse	15	0.582	212.43	3186.45
Totaal				f 15512.30

b. Miliciens.

	1 Compagnie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag 1 veldcomp. Genietroepen.
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>					
Blijvend gedeelte.					
Korporaal	1	135	f 0.752	f 101.52	f 101.52
Geniesoldaten	8	135	0.552	74.52	596.16
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>					
a. Eerste dienst.					
Geniesoldaten	20	260	0.552	143.52	2870.40
		15	0.582	8.73	174.60
b. Blijvend gedeelte.					
Geniesoldaten	9	31	0.582	18.04	162.36
<i>3°. Herhalingslichtingen.</i>					
Korporaals	2	35	0.752	26.32	52.64
Geniesoldaten	31	35	0.552	19.32	656.88
Totaal					f 4614.56

VI. Hospitaalsoldaten.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Compagnie.	Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag 1 Compagnie Hospitaalsoldaten.
<i>1°. Officieren.</i>				
Eerste-Luitenant	1	—	f 1200	f 1200
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>				
Sergeant-majoor.	1	f 1.65	f 602.25	f 602.25
Fourier	1	1.—	365.—	365.—
Sergeanten	12	1.—	365.—	4380.—
Korporaals	10	0.762	278.13	2781.30
Hospitaalsoldaten-vrijwilliger . .	10	0.712	259.88	2598.80
Totaal				f 10727.35

b. Miliciens.

	1 Compagnie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag 1 Compagnie Hospitaalsoldaten.
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>					
<i>Blijvend gedeelte.</i>					
Hospitaalsoldaten.	25	134	f 0.642	f 86.03	f 2150.75
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>					
<i>a. Eerste dienst.</i>					
Hospitaalsoldaten.	45	260	0.592	153.92	6926.40
<i>b. Blijvend gedeelte.</i>					
Hospitaalsoldaten.	25	46	0.642	29.53	738.25
<i>3°. Herhalingslichting.</i>					
Hospitaalsoldaten.	34	30	0.592	17.76	603.84
<i>4°. Vrijwillig verblijf.</i>					
Hospitaalsoldaten.	5	365	0.642	234.33	1171.65
Totaal					f 11590.89

VII. Verzameling van uitgaven ter berekening van de . kosten voor eene divisie.

UITGAVEN.	1 Regiment Infanterie.	1 Eskadron Huzaren.	1 Regiment Veld-Artillerie.	1 Veld-com- pagnie Genietroepen.	1 Compagnie Hospitaalsol- daten.
Tractementen Officieren (1)	f 137900	f 8400	f 88700	f 4600	f 1200
Verhooging wegens dienstjaren	3040	80	1466	—	—
Bijslag tractement bij aankomst in eene nieuwe standplaats	1700	80	700	40	—
Schadeloosstelling voor uniformverandering	100	10	150	—	—
Schadeloosstelling voor aanschaffing en verlies van dienstpaarden	340	300	933	—	—
Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij overplaat- sing	500	50	400	—	—
Uitgaven voor vrijwillig dienenden. (2)	139619	29213	116848	15512	10727
Verhoogde soldijen na 3, 6 en 12jarigen dienst	15712	1242	10135	1215	1433
Verhoogde soldijen voor sergeanten-titulair, scherp- schutters, remonteberijders en vaste werklieden	4088	146	548	281	—
Uitgaven voor miliciens (3)	151737	11875	110290	4615	11591
Schilderjassen enz.	50	—	25	—	—
Zwaluwnesten enz.	200	—	30	5	—
Eerste uitrusting van miliciens en vrijwilligers	14140	1180	5925	800	1040
Na te laten schuld	7600	200	5000	250	200
Werkkosten en premieën	2445	900	2985	510	—
Fourage en weidegelden, ligstroo en strooisel	1956	27521	122001	—	—
Verzorging van paarden	—	2466	12666	—	—
Huisvesting van officieren, huisvesting en voeding van onderofficieren en soldaten en stalling bij de ingezetenen.	3200	850	2666	125	—
Drinkwater	906	623	2768	54	62
Verlichting	3331	818	3823	198	229
Geriefelijkheden voor soldatenkamers	160	10	80	10	10
Van pas makeu van kleeding	80	10	60	5	—
Herstellen en onderhouden van wapenen en leder- goed	4200	221	900	125	17
Herstellen en onderhouden van paardentuig	—	1050	12060	—	—
Schieten en richten met draagbare wapenen	1600	45	42	100	—
Vnandels en standaards	25	—	—	—	—
Exercitie- en dienstreglementen	128	8	64	8	—
Oefeningen in paardrijden van onbereden officieren. Aanschaffing en onderhoud van rijwielen	200	—	—	—	—
Cursusonderwijs	800	—	—	—	—
	1100	—	—	—	—
Transporteeren	f 496887	f 87298	f 501265	f 28453	f 26509

(1) Zie voor de berekening der tractementen officieren de staten I—VI. a. Vrijwillig dienenden 1°. Officieren.

(2) Zie voor de berekening der uitgaven voor vrijwillig dienenden de staten I—VI. a. Vrijwillig dienenden 2°. Onderofficieren en manschappen.

(3) Zie voor de berekening der uitgaven voor miliciens de staten I—VI. b. Miliciens.

UITGAVEN.	1 Regiment Infanterie.	1 Eskadron Huzaren.	1 Regiment Veld-Artillerie.	1 Veld-com- pagnie Genietroepen.	1 Compagnie Hospitaalsol- daten.
Transport	f496887	f87298	f501265	f28453	f26509
Korpsonderwijs	1760	210	1025	110	—
Korpsbibliotheken	250	—	175	—	—
Pioniergereedschappen	300	—	—	—	—
Traan (vaseline)	300	10	90	40	10
Brandstoffen	480	90	400	45	15
Slappe was	240	25	90	15	5
Drukinkt	40	5	25	5	3
Bureel- en andere administratiekosten	4364	85	2400	75	60
Remonteering	—	7080	25370	—	—
Aanschaffing en wijziging van ledergoed en paar- dentuig	4400	600	2000	138	—
Aanschaffing van trommen, hoorns en trompetten	100	25	50	10	—
Aankoop en vernieuwing van slaapfornituren	7521	1016	5058	447	518
Voeding, huisvesting en daggelden van in te lijven miliciens en op te roepen grootverlofgangers	889	32	326	35	65
Geneeskundige verpleging	5708	771	3832	340	393
Totaal	f523239	f97247	f542106	f29713	f27578

RECAPITULATIE.

Staf	f 20265
3 Regimenten Infanterie	- 1569717
1 Eskadron Huzaren	- 97247
1/3 id. Ordonnansen	- 30906
1 Regiment Veld-artillerie	- 542106
1 Veldcompagnie Genietroepen	- 29713
1 Compagnie Hospitaalsoldaten	- 27578

Totaal voor eene divisie . f 2317532

(Behalve Pontonniers, Telegraaftroepen en Reservekader).

VIII. Verzameling van uitgaven ter berekening van de kosten voor de Bezettingstroepen en de Cavalerie-brigade.

UITGAVEN.	Bezettingstroepen.		Cavalerie-brigade.	
	9 Vesting-bataljons.	4 Reg. Vesting-Artillerie.	3 Reg. Huzaren à 4 Eskalons en een Depot.	Het Korps Rijdende-Artillerie à 2 batterijen.
Tractementen officieren (1)	f 260300	f 357400	f 227000	f 26700
Verhooging wegens dienstjaren	6840	2200	1360	600
Bijslag tractement bij aankomst in eene nieuwe standplaats enz.	3825	8450	1360	125
Schadeloosstelling voor uniformverandering enz.	225	400	170	225
Schadeloosstelling voor aanschaffing en verlies van diens'paarden	437	1500	5100	600
Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij overplaatsing	1125	2250	850	200
Uitgaven voor vrijwillig dienenden (2)	297812	384552	483035	36584
Verhoogde soldijen na 3, 6 en 12 jarigen dienst.	35352	48527	18630	2140
Verhoogde soldijen voor sergeanten-titulair, scherpschutters en remonteberijders	9198	—	4488	274
Uitgaven voor miliciens (3).	341049	300165	145030	34124
Schilderjassen enz.	112	200	75	10
Zwaluwnesten enz.	450	200	75	10
Eerste uitrusting van miliciens en vrijwilligers.	31810	35800	15800	2310
Na te laten schuld	17100	28000	2400	1200
Werkkosten en premiën	4725	10425	10800	1500
Fourage-en weidegelden, ligstroo en strooisel	2201	2935	440124	60882
Verzorging van paarden	—	—	36990	4932
Huisvesting van officieren, huisvesting en voeding van onderofficieren en soldaten en stalling bij de ingezetenen	7200	2900	12750	2000
Drinkwater	1974	2029	9746	1267
Verlichting	7253	7457	12285	1511
Geriefelijkheden voor soldatenkamers.	360	400	150	20
Van pas maken van kleeding	180	200	150	20
Herstellen en onderhouden van wapenen en ledergoed	9450	4600	3315	700
Herstellen en onderhouden van paardentuig	—	—	15750	4000
Schieten en richten met draagbare wapenen	3600	1150	675	75
Vaandels en standaards	—	—	75	—
Exercitie- en dienstreglementen	288	320	120	20
Oefeningen in het paardrijden van onbereden officieren.	450	500	—	—
Transporteeren	f 1043346	f 1202560	f 1448303	f 182029

(1) Als noot (1) hiervoren onder VII.
 (2) Als noot (2) hiervoren onder VII.
 (3) Als noot (3) hiervoren onder VII.

UITGAVEN.	Bezettingstroepen.		Cavalerie-brigade.	
	9 Vesting-bataljons.	4 Reg. Vesting-Artillerie.	3 Reg. Huzaren à 4 Eskadrons en een Depot.	Het Korps Rijdende-Artillerie à 2 batterijen.
Transport	f1043346	f1202560	f1448303	f 182029
Aanschaffing en onderhoud van rijwielen	1800	—	—	—
Cursusonderwijs	—	—	—	—
Korpsonderwijs	4950	32705	3200	440
Korpsbibliotheken	—	82	360	100
Pioniergereedschappen	900	—	—	—
Traan (vaseline).	675	400	150	30
Brandstoffen	1080	1260	1500	145
Slappe was	540	600	375	40
Drukinkt	90	100	60	10
Bureel- en andere administratiekosten	6840	9100	6540	1000
Remonteering	—	—	110920	15340
Aanschaffing en wijziging van legergoed en paardentuig	9900	11000	9000	1000
Aanschaffing van trommen, hoorns en trompetten.	225	200	375	50
Aankoop en vernieuwing van slaapfornituren	16377	16838	14454	1638
Voeding, huisvesting en daggelden van in te lijven miliciens en op te roepen grootverlofgangers	2001	1943	380	67
Geneeskundige verpleging	12436	12779	10971	1242
Totaal	f1101160	f1260875	f1606588	f 203131

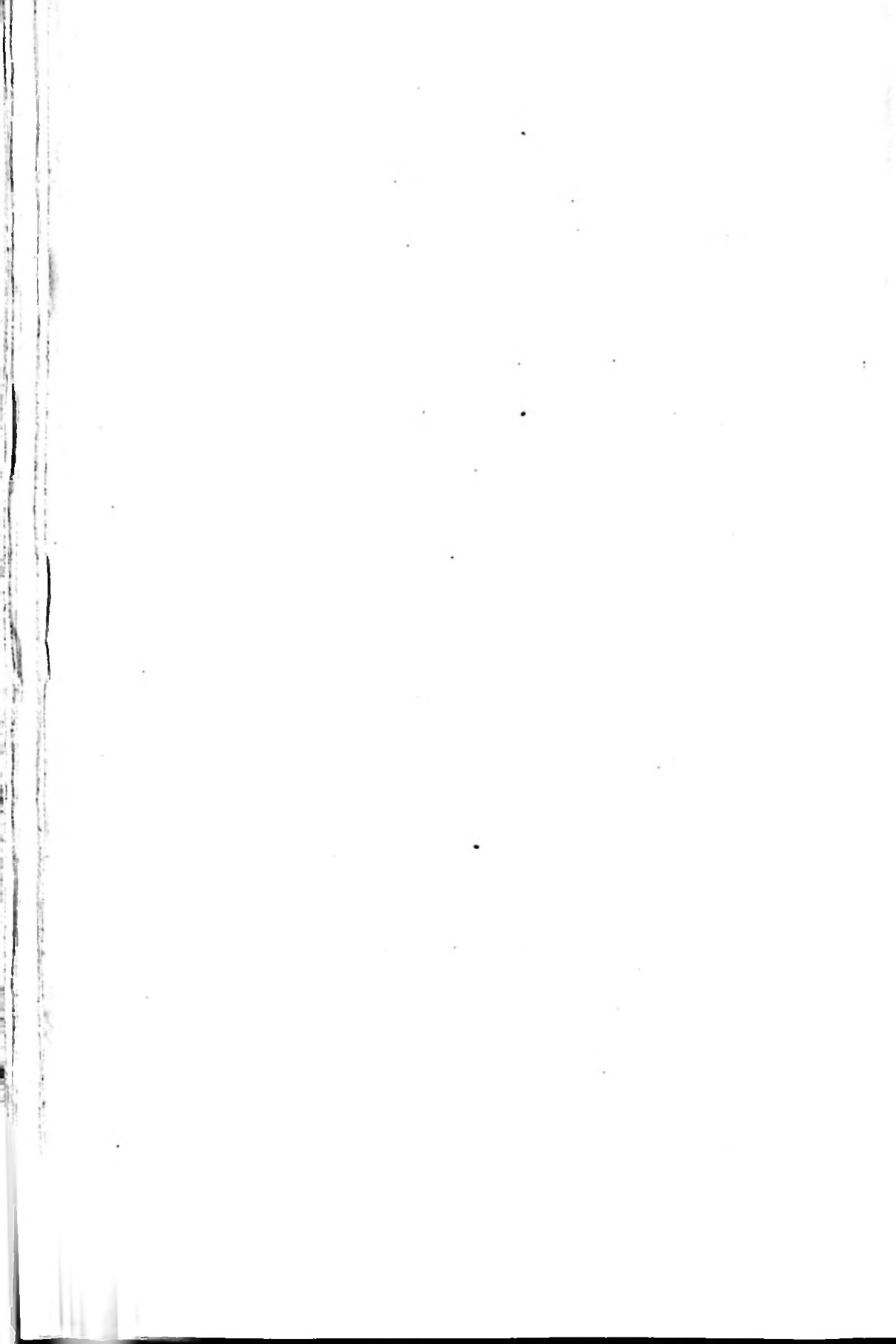
RECAPITULATIE.

9 Vestingbataljons	f 1101160
4 Regimenten Vesting-artillerie	- 1260875
Totaal voor de Bezettingstroepen	f 2362035

(Behalve Pantserfort-artillerie, Vesting-Genietroepen, Pontonniers en Reservekader).

3 Regimenten Huzaren à 4 Eskadrons	f 1606588
Het Korps Rijdende-artillerie	- 203131
Totaal voor de Cavalerie-brigade	f 1809719

(Behalve Staf en Reservekader).

BIJLAGE C.

Kostenberekening

BETREFFENDE

de Korpsen der Infanterie, Cavalerie, Artillerie (behalve
de Pantserfort-Artillerie), de Compagnieën
Veld-pioniers, de Hospitaaltroepen
en de Verplegingstroepen

BIJ DE

Ontwerp-Vredesorganisatie.

TOELICHTINGEN.

Als punt 1°—12° van de Toelichtingen op Bijlage B, met de navolgende uitzonderingen :

Ad. 1°. De soldijen der vrijwilligers zijn met een gering bedrag verhoogd.

Ad. 3°. Voor de sterkte aan vrijwilligers is het in de Ontwerp-Organisatie aangegeven aantal genomen.

Ad. 7°. Voor zooveel de laatste vier in punt 7 van Bijlage B genoemde artikelen betreft, gerekend naar verhouding van de sterkte der onderdeelen bij de bestaande en de voorgestelde organisatie.

Ad. 8°. Gerekend naar verhouding van de sterkte der onderdeelen bij de bestaande en de voorgestelde organisatie.

I. INFANTERIE.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Regiment Linie-Inf.			2 Regimenten Vesting-Inf.			Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uit- gaven per man en per jaar.	Totaal bedrag.	
	Reg. en Bat. staven. 8 Compagnieën. 1 Depot.	Totaal.	Reg. en Bat. staven. 31 Compagnieën. 2 Depots.	Totaal.	1 Regiment Linie-Infanterie.	2 Regimenten Vesting-Infanterie.				
<i>1°. Officieren.</i>										
Kolonels	1	—	1	2	—	2	—	f 4500	f 4500	f 9000
Luitenant-Kolonels.	4	—	2	7	—	4	—	3400	6800	13600
Majors	—	—	2	—	—	3	—	3000	6000	9000
Kapiteins-Adjutant	1	—	1	2	—	2	—	2200	2200	4000
Kapiteins	4	8	13	8	31	2	41	2000	26000	82000
Eerste-Luitenants-Adju- dant	4	—	2	7	—	4	—	1300	2600	5200
Tweede-Luitenants-Adju- dant	—	—	2	—	—	3	—	1100	2200	3300
Eerste-Luitenants	—	32	20	—	124	6	78	1200	24000	93600
Tweede-Luitenants	—	—	14	—	—	52	—	1000	14000	52000
Kapiteins-Kwartierm.	1	—	1	2	—	2	—	2000	2000	4000
Eerste-Luitenants-Kwar- tiermeester	4	—	2	7	—	4	—	1200	2400	4800
Tweede-Luitenants-Kwar- tiermeester	—	—	2	—	—	3	—	1000	2000	3000
Officieren van Gez. 1e kl.	4	—	2	7	—	4	—	2200	4400	8800
Officieren van Gez. 2e kl.	—	—	2	—	—	3	—	1600	3200	4800
Totaal									f 102300	f 297100
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>										
Adjuntanten-onderofficier	5	—	5	9	—	9	f 2.40	876	f 4380	f 7884.—
Sergeanten-majoor-admini- strateur	—	8	9	—	31	2	33	1.65	602.25	5420.25
Transporteeren									f 9800.25	f 27758.25

	1 Regiment Linie-Inf.			2 Regimenten Vesting Inf.			Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uit- gaven per man en per jaar.	Totaal bedrag.	
	Reg. en Bat. staven. 8 Compagnieën. 1 Depot. Totaal.	Reg. en Bat. staven. 31 Compagnieën. 2 Depots. Totaal.	Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uit- gaven per man en per jaar.	1 Regiment Linie-Infanterie.	2 Regimenten Vesting-Infanterie.				
Transport . . .									f 9800.25	f 27758.25
Sergeanten-majoor . . .	— 8 — 8	— 31 — 31	f 1.25	f 456.25	3650.—	14143.75				
Sergeanten-fourier . . .	— 1 9	— 31 2 33	1.—	365.—	3285.—	12015.—				
Sergeanten . . .	— 80 888	— 310 24 334	1.—	365.—	32120.—	121910.—				
Sergeanten-tamboer . . .	1 — 1	2 — 2	1.05	383.25	383.25	766.50				
Korporaals-fourier . . .	— 16 16	— — —	0.642	234.33	3749.28	—				
Korporaals . . .	— 72 880	— 279 24 303	0.642	234.33	18746.40	71001.99				
Korporaals-tamboer . . .	3 — 3	5 — 5	0.892	325.58	976.74	1627.90				
Muzikanten . . .	14 — 14	— — —	—	—	4050.—	—				
Tamboers en hoornblazers	— 16 117	— 62 — 62	0.592	216.08	3673.36	13396.96				
Soldaten-vrijwilliger . . .	6 — 20 26 (1)	9 — 60 69 (2)	0.592	216.08	1296.48	1944.72				
Schrijvers . . .	1 — 1	2 — 2	0.512	197.83	3956.60	11869.80				
Geweermakers . . .	4 — 4	7 — 7	1.05	383.25	383.25	766.50				
Schoenmakers . . .	4 — 4	7 — 7	1.05	383.25	1533.—	2682.75				
Kleermakers . . .	4 — 4	7 — 7	0.592	216.08	864.32	1512.56				
Koks . . .	4 — 4	7 — 7	0.592	216.08	864.32	1512.56				
Totaal . . .					f 90196.57	f 284451.80				

(1) 6 vrijwilligers à f 216.08, 20 vrijwilligers (recruten) à f 197.83.

(2) 9 vrijwilligers à f 216.08, 60 vrijwilligers (recruten) à f 197.83.

b. Miliciens.

	8 Compagnieën Linie-Infanterie.	31 Compagnieën Vesting-Infanterie	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag. (1)	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag.	
						1 Regiment Linie-Infanterie.	2 Regimenten Vesting-Infanterie.
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>							
A. Volledig geoefenden.							
a. Eerste dienst.							
Luitenants	5	21	59	f 0.542	f 31.98	f 159.90	f 671.58
als soldaat			92	0.642	59.06	295.30	1240.26
" korporaal			92	1.—	92.—	460.—	1932.—
" luitenant			30	83.33	83.33	416.65	1749.93
Sergeanten	20	84	59	0.542	31.98	639.60	2686.32
als soldaat			92	0.642	59.06	1181.20	4961.04
" sergeant.			122	1.—	122.—	2440.—	10248.—
Soldaten 1e kl. als soldaat	40	168	59	0.542	31.98	1279.20	5372.64
" " " 1e kl.			214	0.592	126.69	5067.60	21283.92
Soldaten	463	1773	273	0.542	147.97	68510.11	262350.81
b. Blijvend gedeelte.							
Soldaten 1e kl.	13	53	61	0.592	36.11	469.43	1913.83
Soldaten	147	567	61	0.572	34.89	5128.83	19782.63
B. Reservetroepen.							
Soldaten	160	620	212	0.512	114.90	18384.—	71238.—
			61	0.572	34.89	5582.40	21631.80
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>							
A. Volledig geoefenden.							
Soldaten	528	2046	31	0.542	16.80	8870.40	34372.80
B. Reservetroepen.							
Soldaten	160	620	92	0.542	49.86	7977.60	30913.20
<i>3°. Herhalingslichtingen.</i>							
Luitenants	9	36	30	83.33	83.33	749.97	2999.88
Sergeanten	33	143	30	1.—	30.—	990.—	4290.—
Soldaten 1e kl.	68	286	30	0.592	17.76	1207.68	5079.36
Soldaten	785	3014	30	0.542	16.26	12764.10	49007.64
Totaal						f142573.97	f553726.64

(1) Van de Militie-luitenants is het tractement per maand aangegeven.

II. CAVALERIE.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Esdr. Div.-Cavalerie.	3 Brigades Huzaren.			Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag.	
		Brigade en Reg. staven.	24 Eskadrons.	3 Depots.			Totaal.	1 Eskadron Divisie-Cavalerie.
<i>1°. Officiëren.</i>								
Kolonels	—	3	—	—	3	—	f 4500	f 13500
Luitenant-Kolonels	—	6	—	—	6	—	3600	21600
Majours	—	6	—	—	6	—	3200	19200
Ritmeesters-Adjutant	—	3	—	—	3	—	2400	7200
Ritmeesters	1	—	24	3	27	—	2400	f 2400 64800
Eerste-Luitenants-Adj.	—	6	—	—	4	—	1700	6800
Tweede-Luitenants-Adj.	—	6	—	—	2	—	1500	3000
Eerste-Luitenants	4	—	96	12	65	—	1600	3200 104000
Tweede-Luitenants	—	—	—	—	43	—	1400	2800 60200
Kapiteins-Kwartiermeester	—	3	—	—	3	—	2000	6000
1e Luitenants-Kwartierm.	—	9	—	—	5	—	1200	6000
2e Luitenants-Kwartierm.	—	—	—	—	4	—	1000	4000
Officiëren van Gez. 1e kl.	—	12	—	—	7	—	2200	15400
Officiëren van Gez. 2e kl.	—	—	—	—	5	—	1600	8000
Paardenartsen 1e kl.	—	—	—	—	9	—	2400	21600
Paardenartsen 2e kl.	—	18	—	—	5	—	1600	8000
Paardenartsen 3e kl.	—	—	—	—	4	—	1400	5600
Totaal	—	—	—	—	—	—	—	f 8400 f 374900
<i>2°. Onderofficiëren en manschappen.</i>								
Adjutanten-onderofficier	—	12	—	3	15	f 2.52	f 919.80	f 13797.—
Staftrumpeters	—	6	—	—	6	1.22 ⁵	447.12 ⁵	2682.75
Opperwachtmeesters-administrateur	1	—	24	3	27	1.82 ⁵	666.12 ⁵	f 666.12 ⁵ 17985.37 ⁵
Opperwachtmeesters	1	—	24	—	24	1.47 ⁵	538.37 ⁵	538.37 ⁵ 12921.—
Wachtmeesters-fourier	1	—	24	3	27	1.22 ⁵	447.12 ⁵	447.12 ⁵ 12072.37 ⁵
Wachtmeesters	7	—	168	36	204	1.22 ⁵	447.12 ⁵	3129.87 ⁵ 91213.50
Korporaals	16	—	384	60	444	0.807	294.55 ⁵	4712.88 130782.42
Hoefsmeden	2	—	48	6	54	0.68	248.20	496.40 13402.80
Trompetters	4	—	96	6	102	1.007	367.55 ⁵	1470.22 37490.61
Zadelmakers	1	—	24	3	27	0.68 ⁵	250.02 ⁵	250.02 ⁵ 6750.67 ⁵
Huzaren-vrijwilliger	68	12	984	435	1461 (1)	0.717	261.70 ⁵	17795.94 317971.57 ⁵
Schrijvers	—	9	—	—	9	0.667	243.45 ⁵	59889.93
Zwaardvegers	—	6	—	—	6	1.05 ⁵	365.02 ⁵	3465.22 ⁵
Laarzenmakers	—	6	—	—	6	1.05 ⁵	365.02 ⁵	2310.15
Kleermakers	—	6	—	—	6	0.68 ⁵	250.02 ⁵	1500.15
Koks.	—	6	—	—	6	0.68 ⁵	250.02 ⁵	1500.15
Totaal	—	12	—	—	12	0.717	261.70 ⁵	— 3140.46
								f 29506.96 f 7288.7614

(1) 1215 vrijwilligers à f 261.70⁵; 246 vrijwilligers (recruten) à f 243.45⁵.

b. Miliciens.

	1 Eskadr. Div. Cavalerie.	24 Eskadrons.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag. (1)	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag.	
						1 Eskadron Divisie-Cavalerie.	3 Brigades Huzaren.
<i>1°. Lichting laatstcorig jaar.</i>							
<i>Blijvend gedeelte.</i>							
Luitenants { als wachtmeester	—	6	31	f 1.225	f 37.975	—	f 227.85
" luitenant . . .			59	116.60	233.32	—	1399.92
Wachtmeesters { als korporaal . .	1	18	31	0.807	25.015	f 25.015	450.27
" wachtmeester			59	1.225	72.275	72.275	1300.95
Korporaals	1	15	99	0.807	72.63	72.63	1089.45
	1	39	183	0.807	147.68	147.68	5759.52
Huzaren	27	405	99	0.667	60.03	1620.81	24312.15
	28	405	183	0.667	122.06	3417.68	19434.30
<i>2°. Lichting vorig jaar.</i>							
<i>a. Eerste dienst.</i>							
Korporaals { als huzaar . .	3	78	99	0.617	55.53	166.59	4331.34
" korporaal . .			183	0.807	147.68	443.04	11519.04
Huzaren	55	810	273	0.617	168.44	9264.20	136436.40
<i>b. Blijvend gedeelte.</i>							
Wachtmeesters	1	6	92	1.225	112.70	112.70	676.20
Korporaals	1	33	92	0.807	74.245	74.245	2150.085
Huzaren	27	405	92	0.667	61.365	1656.855	24852.825
<i>3°. Lichting loopend jaar.</i>							
Huzaren	58	388	92	0.617	56.76	3292.08	50102.88
<i>4°. Herhalingslichting.</i>							
Luitenants	—	5	30	116.60	116.60	—	583.—
Wachtmeesters	1	16	30	1.225	36.75	36.75	588.—
Korporaals	2	49	30	0.807	24.21	48.42	1186.29
Huzaren	50	729	30	0.617	18.51	925.50	13193.79
Totaal						f 21376.47	f 330494.26

(1) Voor de Militie-luitenants is het tractement per maand aangegeven.

III. BEREDEN ARTILLERIE.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Regiment Veld-Artillerie.				De Afdeling Rijdende-Artillerie.			Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar (1).	Totaal bedrag.			
	Reg. en Afl.staven.	4 Batterijen.	1 Treinafdeeling.	1 Depot.	Totaal.	Staf.	3 Batterijen.			1 Depot.	Totaal.	1 Regiment Veld-Artillerie.	De Afdeling Rijdende-Artillerie.
1°. Officieren.													
Kolonels	1	—	—	—	1	—	—	—	—	f 4500	f 4500	f —	
Luitenant-Kolonels	2	—	—	—	1	1	—	—	—	3600	3600	3600	
Majoor	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3200	3200	—	
Kapiteins Adjutant	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2400	2400	—	
Kapiteins	—	4	1	1	6	—	3	—	—	2400 *	14400	7800	
Eerste-Luitenants-Adjutant	2	—	—	—	1	—	—	—	—	1600 *	1600	1800	
Tweede-Luitenants-Adjutant	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1400 *	1400	—	
Eerste Luitenants	—	12	2	2	10	—	6	1	—	1500 *	15000	6800	
Tweede Luitenants	—	—	—	—	6	—	6	3	—	1300 *	7800	4500	
Kapiteins-Kwartierm.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2000	2000	—	
Eerste-Luitenants-Kwartiermeester	1	—	—	—	1	1	—	—	—	1200	1200	1200	
Tweede-Luitenants-Kwartiermeester	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000	—	—	
Officieren van Gezondheid 1e kl.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2200	2200	2200	
Officieren van Gezondheid 2e kl.	2	—	—	—	1	1	—	—	—	1600	1600	—	
Paardenartsen 1e kl.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2400	2400	—	
Paardenartsen 2e kl.	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1600	1600	1600	
Paardenartsen 3e kl.	2	—	—	—	1	1	—	—	—	1400	1400	—	
Totaal											f 66300	f 29500	
2°. Onderofficieren en manschappen.													
Adjutanten-onderofficier	3	—	—	1	4	1	—	—	f 2.52	f 919.80	f 3679.20	f 919.80	
Stafrompeters	1	—	—	—	1	—	—	—	1.22	445.30	445.30	—	
Opperwachtmeesters-administrateur	—	4	1	1	6	—	3	1	4	1.82	664.30 *	3985.80	2715.60
Transporteeren											f 8110.30	f 3635.40	

(1) De tractementen gemerkt met * zijn bij de Rijdende-Artillerie f 200 hooger, de uitgaven gemerkt met * voor onderofficieren f 14.60, voor korporaa's en manschappen f 10.95 hooger.

	1 Regiment Veld-Artillerie.				De Afdeling Rijdende-Artillerie.			Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar (1).	Totaal bedrag.			
	Reg. en Afd. staven.	4 Batterijen.	1 Troepenafdeling.	1 Depot.	Totaal.	Staf.	3 Batterijen.			1 Depot.	Totaal.	1 Regiment Veld-Artillerie.	De Afdeling Rijdende-Artillerie.
Transport										f 8110.30	f 3635.40		
Opperwachtm.-pikleur							1	f 1.82	f 664.30 *	—	678.50		
Opperwachmeesters		4			4	3	3	1.47	536.55 *	2146.20	1653.45		
Wachtmeesters-fourier		4	1	1	6	3	1	4	1.22	445.30 *	2671.80		
Wachtmeesters		36	7	8	51	15	4	19	1.22	445.30 *	22710.30		
Wachtmeesters-trompetter	2				2	1		1	1.102	402.23 *	804.46		
Korporaals-fourier		8			8				0.577	320.10 *	2560.84		
Korporaals		40	14	8	62	18	4	22	0.877	320.10 *	19846.51		
Hoefsmeden		8	1	1	10	6		6	0.67	244.55 *	2445.50		
Trompetters		16	2	1	19	6	1	7	1.002	365.73 *	6948.87		
Zadelmakers		4	1	1	6	3		3	0.67	244.55 *	1467.30		
Stukrijders-vrijwilliger	9	160	26	93	288	306	40	109	0.767	279.95 *	69147.65		
				(1)			(2)		0.717	261.70 *	10729.70		
Schrijvers	1				1	1		1	1.05	383.25	383.25		
Zwaardvegers	1				1	1		1	1.045	381.425	381.42		
Laarzenmakers	1				1	1		1	0.675	246.375 *	246.37		
Kleermakers	1				1	1		1	0.675	246.375 *	246.37		
Houtwerkers		4			4		3	3	0.675	246.375 *	985.50		
Smid-bankwerkers		4			4			3	0.675	246.375 *	985.50		
Koks	2				2	1		1	0.767	279.95 *	559.90		
Totaal										f 153377.84	f 62965.58		

(1) 247 vrijwilligers à f 279.95, 41 vrijwilligers (recruten) à f 261.70.
 (2) 93 vrijwilligers à f 290.90, 16 vrijwilligers (recruten) à f 272.65.

b. Miliciens.

	1 Reg. Veld- Artillerie.		3 Batterijen Rijdende- Artillerie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag (1) (2).	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag.	
	4 Batterijen. 1 Treinafdeeling.	Totaal.					1 Regiment Veld-Artillerie.	De Afdeling Rijdende-Artillerie.
<i>1°. Lichting laatstvoorig jaar.</i>								
Blijvend gedeelte.								
Luitenants { als wachtmeester.	3	3	—	31	f 1.22	f 37.82	f 113.46	—
" luitenant . . .	—	—	—	59	108.33	216.66	649.98	—
Wachtmeesters { als korporaal . . .	4	4	—	31	0.877	27.18 ⁵	108.74	—
" wachtmeester.	—	—	—	59	1.22	71.98	287.92	—
Korporaals	5	5	—	183	0.877	160.49	802.45	—
Kanonniërs en stukrijders	84	84	69	90	0.657*	59.13	4966.92	f 4266.27
	84	84	72	183	0.657*	120.23	10099.32	9051.84
<i>2°. Lichting vorig jaar.</i>								
a. Eerste dienst.								
Korporaals { als kanonniër of stukr.	12	12	—	90	0.607	54.63	655.56	—
" korporaal	—	—	—	183	0.877	160.49	1925.88	—
Kanonniërs en stukrijders	168	15	183	141	273	0.607*	165.71	30324.93
	15	15	—	90	0.607	54.63	819.45	24519.90
b. Blijvend gedeelte.								
Wachtmeesters	3	3	—	92	1.22	112.24	336.72	—
Korporaals	4	4	—	92	0.877	77.88 ⁵	311.54	—
Kanonniërs en stukrijders	84	84	70	92	0.657*	60.44 ⁵	5077.38	1424.35
<i>3°. Lichting loopend jaar.</i>								
Kanonniërs en stukrijders	180	15	195	141	92	0.607*	55.84	10828.80
	15	15	—	275	0.607	166.92 ⁵	2503.87 ⁵	8862.60
<i>4°. Herhulingslichting.</i>								
Luitenants	3	3	—	30	108.33	108.33	324.99	—
Wachtmeesters	4	4	—	30	1.22	36.60	146.40	—
Korporaals	5	5	—	30	0.877	26.31	131.55	—
Kanonniërs en stukrijders	142	25	167	120	30	0.607*	18.21	3041.07
Totaal							f 73516.93	f 52818.16

(1) De uitgaven per man en per dag gemerkt met * bedragen voor de Rijdende-Artillerie 3 cent meer.

(2) Van de Militie-luitenants is het tractement per maand aangegeven.

IV. ARTILLERIE TE VOET

(behalve het bataljon Pantserfort-Artillerie).

a. Vrijwillig dienenden.

	2 Regimenten Vesting- en 2 Bataljons Kust-Artillerie.				Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag 2 Re- gimenten Vesting- en 2 Bataljons Kust-Artillerie.
	Regiments en batalj. staven.	20 Com- pagnieën.	3 Depots	Totaal.			
1°. Officieren.							
Kolonels	2	—	—	2	—	f 4500	f 9000
Luitenant-Kolonels	7	—	—	4	—	3400	13600
Majors	—	—	—	3	—	3000	9000
Kapiteins-Adjutant	2	—	—	2	—	2200	4400
Kapiteins van het materieel	9	—	—	9	—	2200	19800
Kapiteins	—	29	3	32	—	2200	70400
Eerste-Luitenants-Adjutant	—	—	—	4	—	1400	5600
Tweede-Luitenants-Adjutant	7	—	—	3	—	1200	3600
Eerste-Luitenants	—	116	7	74	—	1300	96200
Tweede-Luitenants	—	—	—	49	—	1100	53900
Kapiteins-Kwartiermeester	2	—	—	2	—	2000	4000
Eerste-Luitenants-Kwartierm.	5	—	—	3	—	1200	3600
Tweede-Luitenants-Kwartierm.	—	—	—	2	—	1000	2000
Officieren van Gezondheid 1e kl.	7	—	—	4	—	2200	8800
Officieren van Gezondheid 2e kl.	—	—	—	3	—	1600	4800
Totaal							f 308700
2°. Onderofficieren en manschappen.							
Adjutanten-onderofficier	7	—	—	7	f 2.45	f 894.25	f 6259.75
Sergeanten-majoor-administrat.	—	29	3	32	1.70	620.50	19856.00
Sergeanten-majoor	3	29	—	32	1.35	492.75	15768.00
Sergeanten-majoor-vuurwerker	7	—	—	7	1.70	620.50	4343.50
Sergeanten-fourier	—	29	3	32	1.10	401.50	12848.00
Sergeanten	12	290	28	330	1.10	401.50	132495.00
Sergeanten-vuurwerker	—	29	—	29	1.15	419.75	12172.75
Sergeanten-boornblazer	7	—	—	7	1.10	401.50	2810.50
Korporaals	12	319	28	359	0.742	270.83	97227.97
Hoornblazers	—	58	3	61	0.622	227.03	13848.83
Kanonniërs-vrijwilliger	9	—	70	79 (1)	0.622	227.03	2043.27
Schrijvers	11	—	—	11	0.572	208.78	14614.60
Geweermakers	7	—	—	7	1.35	492.75	5420.25
Schoenmakers	7	—	—	7	1.33	485.45	3398.15
Kleermakers	7	—	—	7	0.56	204.40	1430.80
Koks	7	—	—	7	0.622	227.03	1689.21
Totaal							f 1347557.38

(1) 9 vrijwilligers à f 227.03, 70 vrijwilligers (recruten) à f 208.78.

b. Miliciens.

	29 Compagnieën.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag. (1)	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag 2 Regimenten Yes- ting- en 2 Bataljons Kust-Artillerie.	
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>						
A. Volledig geoefenden.						
a. Eerste dienst.						
Luitenants	14	als kanonnier	59	f 0.542	f 31.98	f 447.72
		" korporaal	92	0.742	68.26	955.64
		" sergeant	92	1.10	101.20	1416.80
		" luitenant	30	91.66	91.66	1283.24
Sergeanten	28	als kanonnier	59	0.542	31.98	895.44
		" korporaal	92	0.742	68.26	1911.28
		" sergeant	122	1.10	134.20	3757.60
Kanr. 1e kl.	154	als kanonnier	59	0.542	31.98	4924.92
		" kanr. 1e klasse	214	0.622	133.11	20498.94
Kanonniërs	1138		273	0.542	147.97	168389.86
b. Blijvend gedeelte.						
Kanonniërs 1e klasse	54	61	0.622	37.94	2048.76	
Kanonniërs	381	61	0.542	33.06	12595.86	
B. Reservetroepen.						
Kanonniërs	435	212	0.542	114.90	49981.50	
		61	0.572	34.89	15177.15	
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>						
A. Volledig geoefenden.						
Kanonniërs	1334	31	0.542	16.80	22411.20	
B. Reservetroepen.						
Kanonniërs	435	92	0.542	49.86	21689.10	
<i>3°. Herhalingslichtingen.</i>						
Luitenants	24	30	91.66	91.66	2199.84	
Sergeanten	48	30	1.10	33.—	1588.00	
Kanonniërs 1e klasse	262	30	0.622	18.66	4888.92	
Kanonniërs	1935	30	0.542	16.26	31463.10	
Totaal					f 368524.87	

(1) Voor de Militie-luitenants is het tractement per maand aangegeven.

V. VELD-PIONIERS.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Compagnie.	Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag 1 Compagnie Veld-pioniers.
<i>1°. Officieren.</i>				
Kapitein	1	—	f 2200	f 2200
Eerste-Luitenants	2	—	1300	2600
Tweede-Luitenants	2	—	1100	2200
Totaal				f 7000
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>				
Sergeant-majoor-administrateur	1	f 1.72	f 627.80	f 627.80
Sergeant-majoor	1	1.72	627.80	627.80
Sergeant-fourier	1	1.17	427.05	427.05
Sergeanten	8	1.17	427.05	3416.40
Korporaals-fourier	2	0.752	274.48	548.96
Korporaals	9	0.752	274.48	2470.32
Pioniers-vrijwilliger	50	0.632	230.68	11534.—
Totaal				f 19652.33

b. Miliciens.

	1 Compagnie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag. (1)	Totale uitgaven per man.	Totaalbedrag 1 Compagnie Veld-pioniers.	
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>						
A. Volledig geoefenden.						
a. Eerste dienst.						
Luitenants	0 à 1	als pionier	59	f 0.552	f 32.56	f 16.28
		" korporaal	92	0.752	69.18	34.59
		" sergeant	92	1.17	107.64	53.82
		" luitenant	30	91.66	91.66	45.83
Sergeanten	1	als pionier	59	0.552	32.57	32.57
		" korporaal	92	0.752	69.18	69.18
		" sergeant	122	1.17	142.74	142.74
Korporaals	1 à 2	als pionier	59	0.552	32.56 ^s	48.85
		" korporaal	214	0.752	160.92 ^s	241.39
Pioniers	34		273	0.552	150.69 ^s	5123.63
b. Blijvend gedeelte.						
Pioniers	20	61	0.582	35.50	710.—	
B. Reservetroepen.						
Pioniers	20	212	0.552	117.02 ^s	2340.50	
	20	61	0.582	35.50	710.—	
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>						
A. Volledig geoefenden.						
Pioniers	37	31	0.552	17.11	633.07	
B. Reservetroepen.						
Pioniers	20	92	0.552	50.78 ^s	1015.70	
<i>3°. Herhalingslichtingen.</i>						
Luitenants	1	30	91.66	91.66	91.66	
Sergeanten	2	30	1.17	35.10	70.20	
Korporaals	3	30	0.752	22.56	67.68	
Pioniers	68	30	0.552	16.56	1126.08	
Totaal					f 12573.77	

(1) Voor de Militie-luitenants zijn de tractementen per maand aangegeven.

VI. HOSPITAALTROEPEN.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Compagnie	Uitgaven per man en per dag.	Tractementen en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag 1 Compagnie Hospitaal- soldaten.
<i>1°. Officieren.</i>				
Eerste-Luitenant	1	—	f 1200	f 1200
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>				
Sergeant-majoor-administrateur . .	1	f 1.65	f 602.25	f 602.25
Sergeant-fourier	1	1.—	365.—	365.—
Sergeanten	9	1.—	365.—	3285.—
Korporaals	9	0.762	278.13	2503.17
Hospitaalsoldaten-vrijwilliger . .	8	0.712	259.88	2079.04
Totaal				f 8834.46

b. Miliciens.

	1 Compagnie.	Totaal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag 1 Compagnie Hospitaal- troepen.
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>					
Sergeanten	1	90	f 1.17	f 105.30	f 105.30
Korporaals	1	90	0.752	67.68	67.68
Hospitaalsoldaten	14	90	0.592	53.28	745.92
	16	273	0.592	161.61s	2585.84
<i>2°. Lichting loopend jaar.</i>					
Sergeanten { als soldaat	1	153	0.592	90.57s	90.57s
{ " korporaal		91	0.752	68.43	68.43
{ " sergeant		31	1.17	36.27	36.27
Korporaals { als soldaat	1	153	0.592	90.57s	90.57s
{ " korporaal		122	0.752	91.74	91.74
Hospitaalsoldaten	14	275	0.592	162.80	2279.20
	16	92	0.592	54.46	871.36
<i>3°. Herhalingslichting.</i>					
Sergeanten	1	30	1.17	35.10	35.10
Korporaals	1	30	0.752	22.56	22.56
Hospitaalsoldaten	27	30	0.592	17.76	479.52
Totaal					f 7570.07
1899/1900					25

VII. VERPLEGINGSTROEPEN.

a. Vrijwillig dienenden.

	1 Compagnie.	Uitgaven per man en per dag.	Tractement en uitgaven per man en per jaar.	Totaal bedrag 1 Compagnie Verplegings-troepen.
<i>1°. Officieren.</i>				
Eerste-Luitenant.	1	—	f 1200.—	f 1200.—
<i>2°. Onderofficieren en manschappen.</i>				
Sergeant-majoor-administrateur	1	f 1.65	f 602.25	f 602.25
Sergeanten.	4	1.—	365.—	1460.—
Korporaals	8	0.762	278.13	2225.01
Totaal				f 4287.29

b. Miliciens.

	1 Compagnie.	Getal dagen.	Uitgaven per man en per dag.	Totale uitgaven per man.	Totaal bedrag 1 Compagnie Verplegings-troepen.
<i>1°. Lichting vorig jaar.</i>					
Sergeanten	4	90	f 1.17	f 105.30	f 421.20
Korporaals	4	90	0.752	67.68	270.72
Verplegingssoldaten.	32	90	0.592	53.28	1704.96
	40	273	0.592	161.61 ⁵	6464.60
<i>2°. Lichting loepend jaar.</i>					
Sergeanten { als soldaat		153	0.592	90.57 ⁵	362.30
" korporaal	4	91	0.752	68.43	273.72
" sergeant		31	1.17	36.27	145.08
Korporaals { als soldaat		153	0.592	90.57 ⁵	362.30
" korporaal	4	122	0.752	91.74	366.96
Verplegingssoldaten.	32	275	0.592	162.80	5209.60
	40	92	0.592	54.46	2178.40
Totaal					f 17759.84

VIII. Verzameling van uitgaven ter berekening van de kosten voor eene divisie.

UITGAVEN.	1 Regiment Linie- Infanterie.	1 Eskadron Huzaren.	1 Regiment Veld-Artillerie.	1 Compagnie Veld-Pioniers.	1 Compagnie Hospitaal- troepen.	1 Compagnie Verplegings- troepen.
Tractementen Officieren (1)	f 102300	f 8400	f 66300	f 7000	f 1200	f 1200
Verhooging wegens dienstjaren	2158	80	968	—	—	—
Bijslag tractement bij aankomst in eene nieuwe standplaats enz.	1241	80	504	66	—	—
Schadeloosstelling voor uniformverandering enz.	73	—	1080	—	—	—
Schadeloosstelling voor aanschaffing en verlies van dienstvaard	285	300	672	—	—	—
Schadeloosstelling voor verhuiskosten bij over- plaatsing	365	50	288	—	—	—
Uitgaven voor vrijwillig dienenden (2)	90197	29507	153378	19652	8834	4287
Verhoogde soldijen na 3, 6 en 12 jarigen dienst. Verhoogde soldijen voor scherpschutters, re- montebersrijders en vaste werklieden	11470	1242	9223	1482	1117	500
Uitgaven voor miliciens (3)	142574	21376	73517	12574	7570	17760
Schilderjassen enz.	50	—	25	—	—	—
Zwaluwneesten enz.	200	—	30	—	—	—
Eerste uitrusting van miliciens en vrijwilligers. Na te laten schuld	14240	1472	5225	1320	680	1600
Werkkosten	8600	1160	4725	712	400	1000
Fourage en weidegelden, ligstroo en strooisel. Verzorging van paarden.	1080	540	1845	405	90	—
Huisvesting van officieren, huisvesting en voed- ding van onderofficieren en soldaten en stal- ling bij de ingezetenen	1712	32178	138473	—	—	—
Drinkwater	—	2935	14819	—	—	—
Verlichting	2656	1003	2826	241	—	—
Geriefelijkheden voor soldatenkamers	752	611	3025	104	47	72
Van pas maken van kleeding.	2762	954	3928	382	173	264
Herstellen en onderhouden van wapenen en ledergoed	135	15	90	15	15	—
Herstellen en onderhouden van paardentuig. Schietsen en richten met draagbare wapenen. Vaandels en standaards	80	10	60	10	10	10
Exercitie- en dienstreglementen	3486	261	855	241	—	—
Oefeningen in paardrijden van onbereden offi- cieren	—	1250	14110	—	—	—
Transporteeren	1328	53	40	193	—	—
	25	—	—	—	—	—
	128	—	64	15	—	—
	200	—	—	—	—	—
	f 391017	f 103623	f 496994	f 44974	f 20136	f 26693

(1) Zie voor de berekening der tractementen officieren de staten I—VII. a. Vrijwillig dienenden 1°. Officieren.

(2) Zie voor de berekening der uitgaven voor vrijwillig dienenden de staten I—VII. a. Vrijwillig dienenden 2°. Onderofficieren en manschappen.

(3) Zie voor de berekening der uitgaven voor miliciens de Staten I—VII. b. Miliciens.

UITGAVEN.	1 Regiment Linie- Infanterie.	1 Eskadron Huzaren.	1 Regiment Veld-Artillerie.	1 Compagnie Veld-Pioniers.	1 Compagnie Hospitaal- troepen.	1 Compagnie Verplegings- troepen.
Transport	f391017	f103623	f496994	f44974	f20136	f26693
Aanschaffing en onderhoud van rijwielen	800	—	—	—	—	—
Cursusonderwijs	1100	—	—	—	—	—
Korpsonderwijs	1760	200	950	—	—	—
Korpsbibliotheken	250	—	175	—	—	—
Pioniergereedschappen	300	—	—	—	—	—
Traan (vaseline)	300	10	90	40	10	15
Brandstoffen	480	90	400	90	60	—
Slappe was	240	25	90	15	10	15
Drukinkt	40	5	25	5	2	5
Bureel- en andere administratiekosten	4361	110	2400	100	60	100
Remonteerig	—	8850	35400	—	—	—
Aanschaffing en wijziging van ledergoed en paardentuig	3652	714	2120	266	186	279
Aanschaffing van trommen, hoorns en trom- petten	100	25	50	10	—	—
Aankoop en vernieuwing van slaapfornituren Voeding, huisvesting en daggelden van in te lijven miliciens en op te roepen groot-ver- lofgangers	6237	1182	4812	863	390	594
Geneskundige verpleging	929	85	200	83	32	76
	4734	897	3652	655	296	451
Totaal	f416303	f115786	f547358	f47101	f21182	f28228

RECAPITULATIE.

Staf	f 26265
3 Regimenten Linie-Infanterie	- 1248909
1 Eskadron Huzaren	- 115786
1 Regiment Veld-Artillerie	- 547358
1/2 Compagnie Veld-Pioniers	- 23550
1 Compagnie Hospitaaltroepen	- 21182
1/3 Compagnie Verplegingstroepen	- 7057

Totaal voor eene divisie . f 1984107

(Behalve Pontonniers, Telegraafstroepen en Reservekader).

IX. Verzameling van uitgaven ter berekening van de kosten voor de Bezettingstroepen en voor de Cavalerie-divisie.

UITGAVEN.	Bezettingstroepen.		Cavalerie-divisie.	
	2 Regimenten Vesting-Infanterie.	2 Regimenten Vesting- en 2 Bataljons Kust-Artillerie.	3 Brigades Huuzaren.	De Afdeling Rijdende-Artillerie.
Tractementen officieren (1)	f 297100	f 308700	f 374900	f 29560
Verhooging wegens dienstjaren	8413	2002	2502	654
Bijslag tractement bij aankomst in eene nieuwe standplaats enz.	4350	7690	2339	125
Schadeloosstelling voor uniformverandering enz.	256	364	292	225
Schadeloosstelling aanschaffing en verlies van dienstpaarden	437	1125	8517	810
Schadeloosstelling verhuiskosten bij overplaatsing	1282	2048	1462	200
Uitgaven voor vrijwillig dienenden (2)	284452	317557	728876	62965
Verhoogde soldijen na 3, 6 en 12jarigen dienst	43129	43674	32603	3317
Verhoogde soldijen voor scherpshutters en remonte-berijders	11315	—	6680	420
Uitgaven voor miliciens (3)	553726	368525	330494	52818
Schilderjassen enz.	100	100	150	15
Zwaluwneften enz.	400	200	150	15
Eerste uitrusting van miliciens en vrijwilligers	54600	36900	30552	3236
Na te laten schuld	33325	39803	24156	3173
Werkkosten	2880	3120	11070	720
Fourage en weidegelden, ligstroo en strooisel	2200	2200	783713	80683
Verzorging van paarden	—	—	65472	6560
Huisvesting van officieren, huisvesting en voeding van onderofficieren en soldaten en stalling bij de ingezetenen.	16080	3045	21675	3000
Drinkwater	2770	2141	17066	1723
Verlichting	10190	7867	20817	2134
Geriefelijkheden voor soldatenkamers	495	480	405	45
Van pas maken van kleeding	330	200	300	30
Herstellen en onderhouden van wapenen en ledergoed	13230	4830	5337	1050
Herstellen en onderhouden van paardentuig	—	—	28193	5320
Schieten en richten met draagbare wapenen	5010	1208	1087	116
Vaandels en standaards	—	—	150	—
Transporteeren	f 1340100	f 1184079	f 2498958	f 2588 54

(1) Als noot (1) hiervoren onder VIII.

(2) Als noot (2) hiervoren onder VIII.

(3) Als noot (3) hiervoren onder VIII.

UITGAVEN.	Bezettingstroepen.		Cavalerie-divisie.	
	2 Regimenten Vesting-Infanterie.	2 Regimenten Vesting- en 2 Bataljons Kust-Artillerie.	3 Brigades Huzaren.	De Afdeling Rijdende-Artillerie.
Transport . . .	f 1340100	f 1184079	f 2498858	f 258854
Exercitie- en dienstreglementen	500	300	240	20
Oefeningen in paardrijden van onbereden officieren	800	500	—	—
Aanschaffing en onderhoud van rijwielen	3200	—	—	—
Cursusonderwijs	2200	—	—	—
Korpsonderwijs	3520	2451	6400	440
Korpsbibliotheken	500	825	720	100
Pioniergereedschappen	700	—	—	—
Traan (vaseline)	1200	420	242	45
Brandstoffen	1980	1323	3000	218
Slappe was	880	630	604	60
Drukinkt	146	105	97	15
Bureel- en andere administratiekosten	10250	8700	10830	1500
Remonteering	—	—	198830	20060
Aanschaffing en wijziging van ledergoed en paardentuig	13860	11550	15300	1410
Aanschaffing van trommen, hoorns en trompetten	363	200	750	75
Aankoop en vernieuwing van slaapfournituren	22985	17764	23349	2447
Voeding, huisvesting en daggelden van in te lijven miliciens en op te roepen grootverlofgangers	3866	2565	844	134
Geneeskundige verpleging	17445	13483	17722	1858
Totaal	f 1424495	f 1244895	f 2777886	f 287236

RECAPITULATIE.

2 Regimenten Vesting-Infanterie f 1424495
 2 Regimenten Vesting- en 2 Bataljons Kust-Artillerie - 1244895

Totaal voor de bezettingstroepen f 2669390

(Behalve Pantserfort-Artillerie, Vesting pioniers, Pontonniers en Reservekader).

3 Brigades Huzaren f 2777886
 De Afdeling Rijdende-Artillerie - 287236

Totaal voor de Cavalerie-divisie f 3065122

(Behalve Staf en Reservekader).

BIJLAGE D.

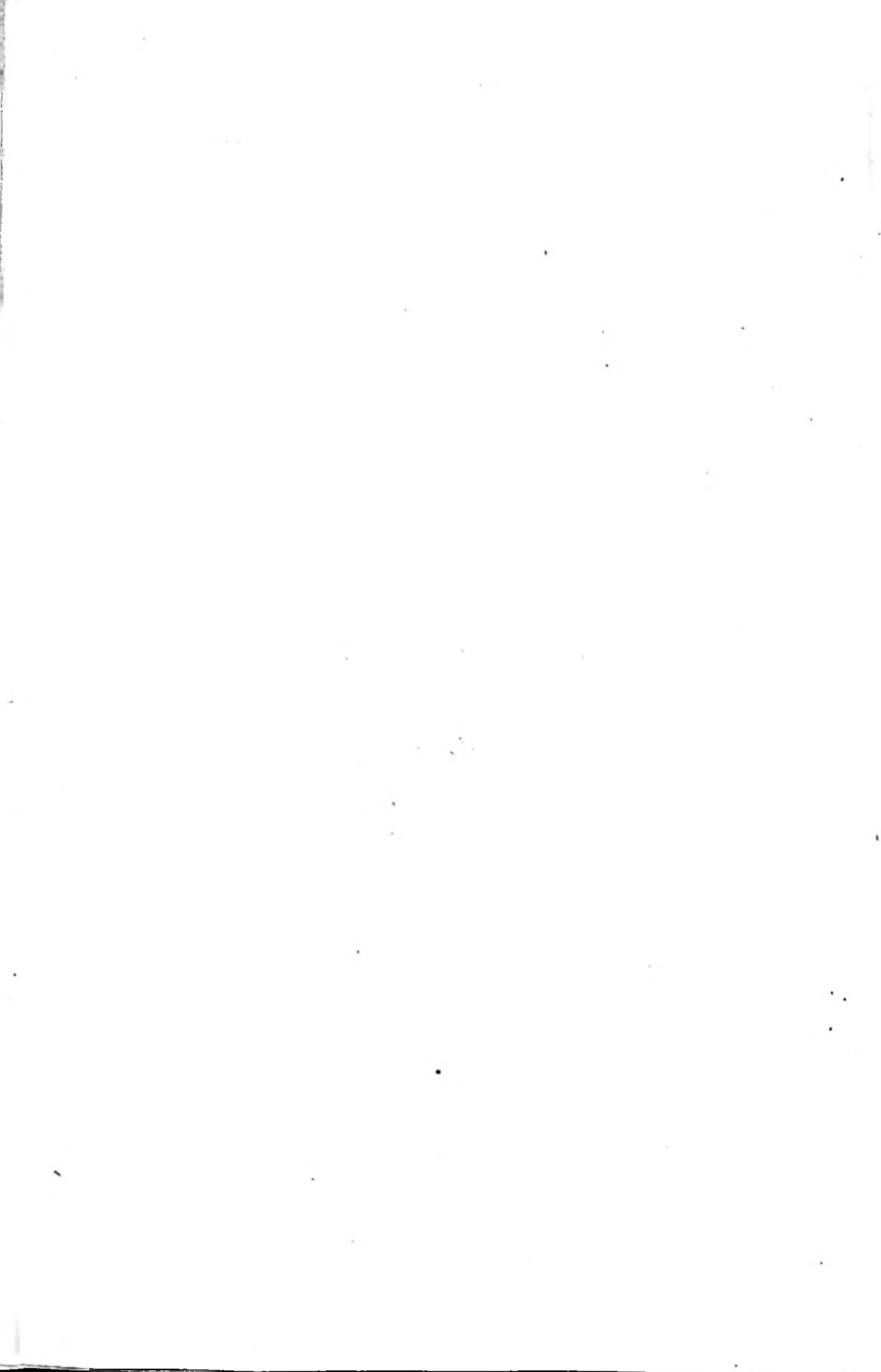
Vergelijking

BETREFFENDE

de aantallen Officieren, Onderofficieren, Korporaals, overige
vrijwillig dienenden en miliciens

BIJ DE

Bestaande en de Ontwerp-Vredesorganisatie.

INFANTERIE.

RANGEN EN GRADEN.	Linie-Infanterie.		Vesting-Infanterie.		Instructie bataillon.		Depot van Discipline.		Totaal.		Meer of minder bij de ontwerpen dan bij de bestaande organisatie.		
	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Meer.	Minder.	
	Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.				
Kolonels	9	12	—	2	—	—	—	—	9	14	5	—	
Luitenant-Kolonels	45	48	9	7	1	1	—	—	55	56	1	—	
Majors	189	168	36	43	4	4	1	1	230	216	—	14	
Kapiteins	477	456	117	137	21	21	5	5	620	619	—	1	
Eerste-Luitenants	90	60	18	9	1	1	1	1	110	71	—	39	
Tweede-Luitenants	180	108	36	33	8	8	1	1	225	150	—	75	
Adjudanten-onderofficier	144	96	36	31	—	—	—	—	180	127	—	53	
Sergeanten-majoor-adm.	1089	1176	270	369	46	46	11	11	1416	1602	186	—	
Sergeanten-majoor	1323	1188	333	308	48	48	10	10	1714	1554	—	160	
Korporaals	432	204	108	62	16	16	2	2	558	284	—	274	
Tamboers	576	312	144	69	500	500	—	—	1220	881	—	339	
Vrijwilligers	126	204	27	30	5	5	—	—	158	239	81	—	
Werklieden	5504	6336	1376	2046	—	—	—	—	6880	8382	1502	—	
Miliciens (volledig geoefenden (Jaarl. lichteing.) / korte oefening	—	1920	—	620	—	—	—	—	—	2540	2540	—	—

L E R I E.

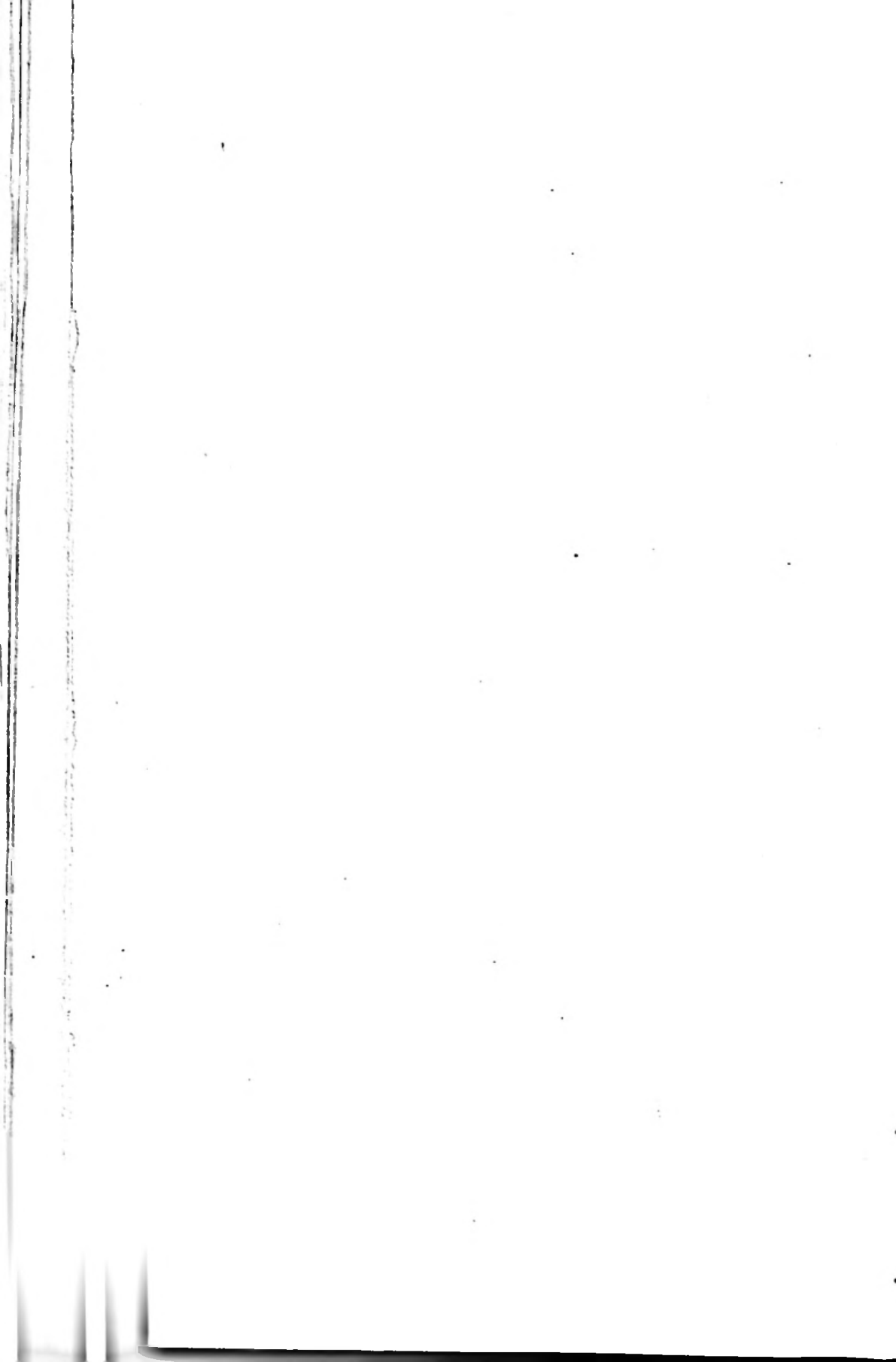
Pantserfort- Artillerie.		Pontonniers.		Torpedisten.		Instructie- Compagnie.		Totaal.		Meer of min- der bij de ontworpen dan bij de bestaande organisatie.	
Bestaande	Ontwerp-	Bestaande	Ontwerp-	Bestaande	Ontwerp-	Bestaande	Ontwerp-	Bestaande	Ontwerp-	Meer.	Minder.
Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.			
—	—	—	—	—	—	—	—	7	6	—	1
1	1	1	—	1	—	—	—	18	17	—	1
4	4	2	—	2	—	1	1	98	80	—	18
13	13	9	—	7	—	5	5	260	232	—	28
8	8	1	—	7	—	—	—	48	32	—	16
4	4	2	—	5	—	3	3	103	80	—	23
4	4	—	—	2	—	—	—	46	55	9	—
45	45	22	—	28	—	15	15	702	730	28	—
42	42	20	—	31	—	9	9	671	722	51	—
8	8	4	—	4	—	3	3	156	157	1	—
165	166	50	—	56	—	240	240	1407	1896	489	—
8	8	7	—	11	—	—	—	136	184	48	—
140	64	95	—	70	—	—	—	2390	2379	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	435	435	—

CAVALERIE.

RANGEN EN GRADEN.	Divisie-Cavalerie.		Eskadron Ordonnansen.		Regimenten Huzaren.		Totaal.		Meer of minder bij de ontworpen dan bij de bestaande organisatie.	
	Bestaande	Ontwerp	Bestaande	Ontwerp	Bestaande	Ontwerp	Bestaande	Ontwerp	Meer	Minder
	Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.	
Kolonels	—	—	—	—	3	3	3	3	—	—
Luitenant Kolonels . . .	—	—	—	—	9	12	9	12	3	—
Majoor.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ritmeesters	—	4	1	—	24	30	25	34	9	—
Eerste-Luitenants . . .	—	16	4	—	75	114	79	180	51	—
Tweede-Luitenants . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Adjudanten onderofficier .	—	—	—	—	12	15	12	15	3	—
Opperwachtmeesters-administrateur, enz. . . .	—	4	1	—	21	33	22	37	15	—
Opperwachtmeesters . . .	—	4	—	—	15	24	15	28	13	—
Wachtmeesters	—	32	9	—	159	231	168	263	95	—
Korporaals	—	64	16	—	300	444	316	508	192	—
Trompetters	—	16	4	—	66	102	70	118	48	—
Vrijwilligers	—	272	100	—	1341	1461	1441	1733	292	—
Werklieden	—	12	3	—	69	120	72	132	60	—
Miliciens (Jaarl. lichting).	—	232	—	—	500	888	500	1160	660	—

GENIETROEPEN.

RANGEN EN GRADEN.	Staf van de Genietroepen.		Veld-Genietroepen		Vesting-Genietroepen.		Telegraaf-Spoorwegen Depot-Compagnie.		Pontonniers.		Totaal.		Meer of minder bij de outwerpen dan bij de bestaande organisatie.	
	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Bestaande	Ontwerp.	Meer.	Minder.
	Organisatie.		Organisatie		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.		Organisatie.			
Kolonels	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Luitenant-Kolonels	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Majors	2	—	—	1	—	1	—	—	—	1	2	3	1	—
Kapiteins	1	2	3	2	4	4	3	3	—	2	11	13	2	—
Eerste-Luitenants	1	—	6	10	8	10	7	8	—	9	22	37	15	—
Tweede-Luitenants	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Adjudanten-onderofficier	3	3	—	1	—	1	—	—	—	1	3	6	3	—
Sergeanten-majoor-adm., enz.	5	5	3	2	4	4	6	6	—	2	18	19	1	—
Sergeanten-majoor	—	—	3	2	4	4	—	—	—	—	7	6	—	1
Sergeanten	1	—	21	19	44	45	26	28	—	26	92	118	26	—
Korporaals	—	—	24	22	44	44	25	29	—	23	93	118	26	—
Tamboers	—	—	6	4	8	8	6	6	—	4	20	22	2	—
Vrijwilligers	—	1	138	101	184	185	124	124	—	51	446	462	16	—
Werklieden	5	2	—	4	—	4	—	—	—	9	5	19	14	—
Miliciens, volledig geoefenden (Jaarl.lichting).	—	—	60	74	80	100	55	90	—	106	195	370	175	—
Miliciens, korte oefening	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	40	40	—

E R R A T A.

De uitgaven voor hospitaalsoldaten (Miliciens. Eerste dienst.) zijn in Bijlage B abusievelijk dubbel berekend, nl. bij de Infanterie (Staat I) en bij de Hospitaalsoldaten (Staat VI). Bovendien is in Staat VI voor hen gedurende 61 dagen *f* 0.05 soldij per dag te veel in rekening gebracht.

Tengevolge van het vorenstaande worden de kosten voor:

- 1 Regiment Infanterie *f* 1973 minder,
 - 1 Compagnie Hospitaalsoldaten *f* 173 minder,
 - 1 Divisie *f* 6656 minder,
 - 9 Vestingbataljons *f* 4509 minder dan in de betrekkelijke opgaven is vermeld.
-